

Приложение №

СТРАТЕГИЯ ЗА ВОМР (ЗАДЪЛЖИТЕЛНИ ЕЛЕМЕНТИ) шрифт Times New Roman 12, междуредие 1,15		
1. Географски район и население, обхванати от стратегията за ВОМР (не повече от 2 страници)		
1.1. Информация за територията и населението на МИГ:		
- Списък на общините, обхванати от МИГ;	Община Лом (ЕКАТТЕ №1224), област Монтана.	
- Списък на населените места, обхванати от МИГ;	ЕКАТТЕ Име на населеното място	
	21436	с. Добри дол
	22695	с. Долно Линево
	30291	с. Замфир
	37544	с. Ковачица
	44238	гр. Лом
	53970	с. Орсоя
	67310	с. Сливата
	68672	с. Сталийска махала
	68758	с. Станево
	72940	с. Трайково
- Брой жители на населените места, обхванати от МИГ.	Броят жители на територията, обхванати от МИГ-ЛОМ е равен на населението на община Лом, което към 31.12.2022 г. е 20545 души.	
1.2. Описание на географския район и карта на територията, обхваната от МИГ:		

Източник: община Лом

Територията на МИГ-ЛОМ обхваща цялата територия на община Лом, разположена на площ от 323,894 кв. км. Общината се намира в северната част на област Монтана. Територията ѝ съставлява 8,9% от общата територия на областта. Разположена е на крайбрежието на река Дунав. На югоизток граничи с община Вълчедръм - област Монтана, на юг с общини в границите на област Монтана: Якимово, Медковец и Брусарци, на запад – с общини от област Видин: Ружинци и Димово, северната граница е река Дунав и съвпада с част от държавната граница на Република България. На територията на МИГ-ЛОМ са разположени 1 град - общинският център - град Лом и 9 села: Добри дол, Долно Линево, Замфир, Ковачица, Орсоа, Сливата, Сталийска махала, Станемо и Трайково.

2. Описание на процеса на участие на общността в разработване на стратегията: (не повече от 3 страници)

2.1. Описание на процеса - проведени срещи, семинари, конференции, обучения, обществени обсъждания с местната общност и описание на съответствието на стратегията с Интегрираната/ите териториална/и стратегия/и за развитие на региона/ите от ниво 2:

Заинтересованите страни на територията на МИГ Лом бяха ангажирани в процеса на подготовка на Стратегията чрез участието си в рамките на събитията, посочени по-долу. За всяко събитие своевременно беше публикувана информация на интернет и фейсбук страницата на МИГ-Лом.

Анкетно проучване

През целия месец юни 2023 г. беше проведено анкетно проучване за идентифициране на потенциални бенефициенти и проектни предложения към Стратегия за водено от общностите местно развитие на МИГ Лом. Целта на анкетното проучване бе да се идентифицират потенциалните допустими бенефициенти на територията на МИГ, които да представят своите предложения за мерки, които да бъдат включени в Стратегията,

информация за проектните си идеи и инициативи, за да бъдат определени адекватни мерки в Стратегията, които да отговарят на потребностите и потенциала за развитието на територията. Популяризирането на проучването сред местните заинтересовани страни беше осъществено чрез публикуването на съобщения за провеждането му на официалната страница на МИГ-Лом <https://www.miglom.org/>, както и на фейсбук страницата на МИГ Лом <https://www.facebook.com/miglom.org> Респонденти обхванати от проучването са 116 лица и организации на територията на МИГ.

Информационни срещи/семинари

МИГ-Лом организира многоетапна информационна и разяснителна кампания за ВОМР (общ брой присъствали на срещите – 139). Целта на срещите бе да се популяризира процеса на разработка на СВОМР. В допълнение, МИГ ЛОМ стартира популяризирането и проучването за новата стратегия на организирана трудова борса от Дирекция „Бюро по труда“ – Лом на 08.06.2023 г. Пред присъстващите 61 безработни и работодатели бяха представени възможностите за кандидатстване с проекти по Програма „Човешки ресурси“ в следващите 4 години. Така и с хартиен вариант МИГ-Лом стартира анкетно проучване в рамките на проект BG06RDNP001-19.610-0106-C01, „МИГ-Лом продължава да развива местната инициатива“, изпълняван по Процедура BG06RDNP001-19.610, Подмярка 19.1 „Помощ за подготвителни дейности“ на мярка 19 „Водено от общностите местно развитие“ от Програмата за развитие на селските райони за периода 2014 – 2020 г. МИГ Лом организира популяризиране на подхода ВОМР и процеса на разработка на стратегията в 9-те села от територията в периода 18.06.- 05.07.2023, когато на място екипът се срещна с 45 жители от различни заинтересовани групи, включително и представители на уязвимите групи и младежите и набеляза проблемите им.

Последната от поредицата от 10 информационни срещи с хората от общината, проведена на 05.07.2023, се оказа най-интересна за местната общност. 33-ма представители от различни сектори чува експертите на консултанта, представили резултати от анкетното проучване на МИГ-Лом и новите моменти на програмите, утвърдени за финансиране по подхода „ВОМР“ в малката зала на Общински пазар Лом. Консултантите представиха възможностите за финансиране на различните сектори по пет програми, включени в подхода ВОМР – СПРЗСР,ПРЧР, ПКИП,ПО и ПОС с изчерпателна презентация. Какво мислят и кои идеи ще реализират местния бизнес, неправителствените организации, земеделските производители, Община Лом и Дирекция „Бюро по труда“ – Лом стана ясно от изпълнените проектни фишове – подход, започнал с началото на анкетното проучване и оказал се успешен в процеса на консултиране на новата стратегия за местно развитие на територията на община Лом.

Обучения

Проведоха се 2 едnodневни и 1 двудневно обучение през м. август и септември 2023 г. (общ брой присъствали на срещите – 41) за УС и екипа на МИГ-ЛОМ и местни лидери от община

Лом - на които взеха участие кметове на села, представители на публични организации, председатели на читалища и активни неправителствени организации, представители на бизнеса от териториалния обхват на МИГ и др. Целта на обученията бе достигната - целевите групи придобиха умения за прилагане на подхода ВОМР през новия програмен период, готовност за изпълнение на Стратегията в съответствие с приложимите нормативни документи и изисквания за периода 2023-2027 г. Част от обсъжданите теми бяха: Основни принципи при планиране, управление и мониторинг на стратегически документи, Същност на подхода „Водено от общностите местно развитие“ (ВОМР); Нормативна рамка и институционална рамка за изпълнение и прилагане на подхода на европейско, национално и местно ниво; Принципи при разработване на стратегическа и финансова рамка на СВОМР на МИГ-ЛОМ; Принципи при дефинирането на критерии за избор на проекти и основни и специфични изисквания към всички мерки от СВОМР на МИГ-ЛОМ и др.

Консултативни срещи

След приключването на проучването и анализа на територията бяха проведени 2 броя едnodневни работни срещи (на 06.07.2023 г. и 07.07.2023 г. с общ брой 20) с екипа на Консултанта и представители на различните заинтересовани страни, на които бяха набелязани възможните мерки за финансиране по всички програми за периода 2023-2027 г. На всяка среща се провеждаше дискусия с местната общност за възможностите за реализация за проекти към Стратегията и изискванията, на които следва да отговарят бенефициентите и техните проектни предложения.

На следващ етап в подготовка на Стратегията бяха проведени 4 броя едnodневни информационни срещи/семинари за консултиране с местната общност на разработваната стратегия за ВОМР (общ брой присъствали на срещите – 80) с идентифицираните заинтересовани страни, на които екипът, разработващ Стратегията представи проект на стратегическа рамка и съответния бюджет по мерки и тяхното разпределение в рамките на допустимия публичен принос, който предоставя всяка участваща програма, изготвени на базата на резултатите от проведеното анкетно проучване и всички до момента срещи. По време на дискусиите постъпваха предложения от заинтересованите страни по обхвата на мерките и тяхното разпределение в бюджета на Стратегията, които се отразяваха от екипа своевременно, коригираха се също и минималните/максималните прагове на проектите във финансовата рамка. В допълнение, всеки един от участниците получи формуляр, в който да отрази становището си, да даде препоръки, относно представените мерки и изготвяната СВОМР.

Обществени обсъждания

Бе проведена 1 бр. едnodневна информационна конференция за представяне на разработваната стратегия за ВОМР (общ брой присъствали на срещите – 55). На събитието се представи стратегическата рамка и бюджет с разпределение на мерките в Стратегията както и се обсъдиха критериите за подбор на проекти и индикаторите на СВОМР на МИГ,

преди внасянето ѝ за приемане от общото събрание на МИГ. Заинтересованите страни одобриха проекта на Стратегия, разпределението на мерките и съпътстващия ги бюджет.

В **обобщение** можем да отбележим, че 116 лица от територията на МИГ Лом са обхванати в анкетното проучване за идентифициране на интерес към разработваната Стратегията за ВОМР, а над 335 участника от заинтересованите страни от 9 –те населени места са взели участие в провежданите по проекта информационни и консултативни срещи, обучения и обществени обсъжданията на Стратегията за ВОМР на МИГ Лом.

Описание на съответствието на стратегията с Интегрираната териториална стратегия за развитие на Северозападен регион:

СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ	СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ	МЕРКИ ОТ СТРАТЕГИЯ ЗА ВОМР НА МИГ ЛОМ
ИНТЕГРИРАНА ТЕРИТОРИАЛНА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕВЕРОЗАПАДЕН РЕГИОН ЗА ПЛАНИРАНЕ ОТ НИВО 2 ЗА ПЕРИОДА 2021 Г. – 2027 Г.		
СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 1: УСКОРЯВАНЕ НА РАСТЕЖА НА РЕГИОНАЛНАТА ИКОНОМИКА	СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.1: ПОВИШАВАНЕ НА ИНВЕСТИЦИОННАТА АКТИВНОСТ	Мярката, финансирана по ПКИП Мерки, финансирани по СПРЗСР
	СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.2: ПОВИШАВАНЕ НА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТТА НА МЕСТНАТА ИКОНОМИКА	Мярката, финансирана по ПКИП Мерки, финансирани по СПРЗСР
	СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 1.3: УСТОЙЧИВО ИЗПОЛЗВАНЕ НА РЕГИОНАЛНИТЕ РЕСУРСИ	Мерки, финансирани по ПКИП Мерки, финансирани по СПРЗСР
СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 2: ЗАПАЗВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИЯ КАПИТАЛ	СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.1. РАВЕН ДОСТЪП ДО КАЧЕСТВЕНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ	Мерки, финансирани по ПРЧР и ПО
	СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 2.2. ДОСТЪП ДО КАЧЕСТВЕНО ЗДРАВНО ОБСЛУЖВАНЕ, СОЦИАЛНИ УСЛУГИ, КУЛТУРА И СПОРТ	Мерки, финансирани по СПРЗСР
СТРАТЕГИЧЕСКИ ПРИОРИТЕТ 3 ТЕРИТОРИАЛНА	СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.1. ТРАНСПОРТНА И ЦИФРОВА СВЪРЗАНОСТ	Мерки, финансирани по СПРЗСР

СВЪРЗАНОСТ, УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ И НАМАЛЯВАНЕ НА НЕРАВЕНСТВАТА	СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.2. УСТОЙЧИВА ОКОЛНА СРЕДА	Мерки финансирани по ПОС (биоразнообразие и отпадъци) Мерки финансирани по СПРЗСР
	СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.3. ПОДОБРЯВАНЕ КАЧЕСТВАТА НА ГРАДСКАТА И АГЛОМЕРАЦИОННАТА СРЕДА	Мерки, финансирани по СПРЗСР
	СПЕЦИФИЧНА ЦЕЛ 3.4. РАЗВИТИЕ НА ТЕРИТОРИАЛНОТО СЪТРУДНИЧЕСТВО	Мерки, финансирани по СПРЗСР

2.2. Групи/сектори заинтересовани лица, участвали в процеса на съгласуване на стратегията:

В началния етап на разработване на Стратегията бяха идентифицирани основните групи заинтересовани страни, посочени в т. 3.2 по-долу, които имат отношение към Стратегията за ВОМР на МИГ Лом като потенциални бъдещи бенефициенти на проекти и/или партньори. Последните участваха в качеството си на лица и организации, които най-добре познават проблемите на територията на МИГ, както и необходимостта от конкретни действия за тяхното решаване. Именно посредством срещите идентифицираните групи заинтересовани страни предоставиха адекватна изходна информация, която бе от съществено значение за разработването на стратегията. Всички групи бяха обхванати в анкетното проучване, в проведените срещи и обсъждания, като допълнително на всички бе предоставен проектен фиш. Идентифицираните заинтересовани групи допринесоха със своите коментари по основните проблеми и нужди, предложения за обхват на мерките и дейностите, които да бъдат предвидени за тяхното преодоляване, адекватното бюджетно разпределение на мерките и критериите за оценка на проектите. Работните срещи бяха проведени в работни панели с представители на определените групи заинтересовани страни – с представители на стопанския сектор (земеделски производители и преработватели; предприятия извън сектора на земеделието), с представители на нестопанския и публичния сектор на територията на МИГ, включително с представители на самата МИГ, с цел обсъждане на конкретните мерки и дейности, приложими за съответния сектор, техните специфики и параметри на финансиране. Отделните представители на заинтересованите страни взеха участие по следния начин:

Групи/сектори, заинтересовани лица	Форма на участие
Община Лом (представители и звена на местната власт и местното самоуправление)	Работна група, информационни и консултативни срещи, обучения.

Публични общински образователни институции	Информационни консултативни срещи и обществени обсъждания. Респонденти в извършваните проучвания и анализи.
Земеделски стопани	Информационни консултативни срещи, обучения и обществени обсъждания. Респонденти в извършваните проучвания и анализи.
МСП – микро, малки и средни предприятие	Работни групи, информационни консултативни срещи, обучения и обществени обсъждания. Респонденти в извършваните проучвания и анализи.
Читалища, регистрирани по Закона за НЧ	Информационни консултативни срещи, обучения и обществени обсъждания. Респонденти в извършваните проучвания и анализи.
ЮЛНЦ, регистрирани по ЗЮЛНЦ, в т.ч МИГ Лом	Работни групи, информационни консултативни срещи, обучения и обществени обсъждания. Респонденти в извършваните проучвания и анализи. МИГ-Лом осъществи организиране на цялостния процес на подготовка на СВОМР и привличането на външна експертиза за подготовка на проучвания и анализи и разработване на СВОМР.
Уязвими групи	Информационни консултативни срещи, обучения и обществени обсъждания. Респонденти в извършваните проучвания и анализи.
Малцинствени групи, в т. ч. техни организации	Информационни консултативни срещи, обучения и обществени обсъждания. Респонденти в извършваните проучвания и анализи.
Местни лидери	Информационни консултативни срещи, обучения и обществени обсъждания. Респонденти в извършваните проучвания и анализи.

3. Анализ на нуждите и потенциала за развитие на територията: *(не повече от 10 страници)*

3.1. Описание на ситуацията на територията на МИГ към момента на кандидатстване:

При изготвяне на социално-икономическия анализ са използвани официални източници като: Национален статистически институт, МЗХ, Общинска служба „Земеделие“, Областна дирекция „Земеделие“ гр. Монтана, Общинска администрация, Регионална инспекция по околната среда и водите (РиОСВ) – Монтана, Регионална здравна инспекция – Монтана,

ИСУН, Национална служба за защита на природата, План за интегрирано развитие на община Лом и други регионални програмни документи.

Географско положение и селищна структура: Територията на МИГ-ЛОМ е разположена в Северозападна България. Географско положение: 43°49' северна ширина и 23°14' източна дължина. Територията на местната инициативна група обхваща цялата територия на община Лом, разположена на площ от 323,894 кв. км. В нея са разположени 1 град - общинският център - град Лом и 9 села: Добри дол, Долно Линево, Замфир, Ковачица, Орсоя, Сливата, Сталийска махала, Станево и Трайково.

Природни характеристики: Релефът е равнинно-хълмист. Ломският район е включен в Севернобългарската лесостепна зона. В климатично отношение територията спада към северния климатичен район на Дунавската хълмиста равнина. Този район обхваща най-ниската част на Дунавската равнина. Климатът е умерено-континентален със студена зима и горещо лято. Влияние оказват океански и континентални въздушни маси от умерените географски ширини. По отношение на почвите и почвените ресурси - широкото разпространение на лъсовия скален субстрат и умерено-континенталните климатични условия са част от основните фактори за разпространението на черноземите на територията. Територията притежава почвено разнообразие с високо до много високо природно плодородие. Това е предпоставка територията да има дългогодишни традиции в активно развитие на земеделието.

Демографска характеристика: Населението на територията, в която функционира МИГ-ЛОМ – община Лом, по данни на НСИ към 31.12.2022г. наброява 20 545 души. **Динамиката на населението:** за периода 2018-2022г. е намаляло с приблизително 16,29% (в абсолютни стойности с 3998 души) или средно с по 999,5 души на година. В края на 2022г. 79,32% от жителите на района се намират в градската част, а 20,68% в селата, което обуславя територията на МИГ-ЛОМ като високо към умерено урбанизирана. **Половата структура:** За последната приключена статистическа година на НСИ, разпределението на населението на територията на МИГ-ЛОМ по пол, показва превес на броя на популацията от женски пол – 52,46%, спрямо 47,54% от мъжки. В началото на изследвания период 2018-2022, съотношението е било подобно, но с по-малка разлика: 51,91% (жени) спрямо 48,09% (мъже). Тази информация описва засилваща се дивергенция от 0,27% на годишна база показателя на населението по пол и показва, че намаляването на населението от мъжки пол е по-бързо. Такава закономерност е характерна за територии с по-ниска степен на привлекателност за уседналост и по-слабо развита тежка промишленост, каквато е и тази на МИГ-ЛОМ. **Естественят прираст:** По отношение на естественият прираст на населението на територията на МИГ-ЛОМ може да се направи заключението, че се наблюдава тенденция на понижаваща се раждаемост (16,67% за целия период 2018-2022 г. или редукция от по 5,2 раждания годишно) и на сравнително устойчиви нива на смъртност. Погледнати заедно тези коефициенти дават трайно влошаване на показателя с 6,81% за изследвания период или с по 5,8 души годишно. Рязкото влошаване на коефициента за естествен прираст на територията на МИГ-ЛОМ и най-вече този за смъртност през 2020 и

2021 г. се дължат основно на разразилата се пандемия от COVID-19. **Механичният прираст:** За периода 2018-2022 г. механичният прираст на територията на МИГ-ЛОМ показва по-сериозна изменчивост, като през 2018-2019 г. се наблюдава сериозно изселване от района, докато последните три години се отчита сравнителна стагнация по отношение миграцията от към региона на МИГ-ЛОМ, като по пол, бройка на заселени мъже е изцяло положителна. Въпреки това, среднестатистически, за 2018-2022г. територията на МИГ-ЛОМ губи по 66 души годишно, като половото разпределение е почти идентично: по -32,4 жени и по -33,6 мъже годишно. **Етническият състав:** Населението в района на МИГ-ЛОМ е с умерено-смесена структура, от гледна точка на етническа принадлежност и майчин език, като българският етнос и език преобладават със съответно 79,74% и 77,02%, следван от 11,8% и 10,96% ромски етнос и майчин език. Висок остава процентът на неопределилите се и по двата показателя: 8,02% за етнос и цели 11,5% за майчин език, което в повечето случаи означава по-слаба грамотност и принадлежност към малцинствени и/или уязвими групи.

Равнището на безработица на територията на МИГ-ЛОМ показва устойчиви нива. Противно на тенденциите за страната, с редуциране на ефекта от пандемичния шок, предизвикан от COVID-19, територията на МИГ-ЛОМ не подобрява показателя за безработица, а даже напротив – 2022 г. регистрира по-високи нива от кризисните 2020-2021 г., въпреки неутралния механичен прираст на населението и цялостната му естествена редукция. За последната отчетена статистическа година, равнището на безработицата в област Монтана (10,2%) и на територията на МИГ-ЛОМ (10,5%) е почти идентично, за разлика от предходните години, когато стойностите на областно ниво са превишавали тези на района на МИГ-ЛОМ с до два-три пъти. Това показва по-бързо оптимизиране на пазара от гледна точка на удовлетворяване на нуждите от заетост на областно ниво, отколкото в региона на МИГ-ЛОМ.

Образование: Образователната структура на населението в района на МИГ-ЛОМ показва чувствителен превес на жителите със средно образование в общината, които са повече от половината от изследваните: 55,81%. Висок е процентът на хората с основно образование: 17,95% и почти толкова и с висше: 16,82. Делът на хората с начално и по-ниско образование, и непосещаващи учебни заведения е 9,36 %.. **Сред проблемите в сектор образование са следните:** Намаляване на децата в детските ясли с 9,84% за периода 2018-2022г.; Намаляване на децата в детските градини от МИГ-ЛОМ с 21,28% и диспропорционално увеличение на откритите места в тези заведения с 3,47%; Намаляване на броя на децата в училищата от МИГ-ЛОМ 21,22% или 438 деца за периода 2018-2022 г.; Редуциране на броя на завършилите на територията на МИГ-ЛОМ ученици във всички възрасти; Сравнително висок дял на населението с начално и по-ниско образование (почти 10%).

Здравеопазване: Здравното обслужване на населението на територията на МИГ-ЛОМ е организирано от добре изградена мрежа от следните здравни заведения на извънболничната и болнична помощ, като към настоящия момент в административната единица функционират 8 (осем) лечебни заведения. Като в цялата страна и на територията на МИГ-

ЛОМ, стои и проблемът със застаряващ персонал, като по-младите специалисти предпочитат реализация в големите болници в страната, най-вече в София. Също така, процентно, лекарите в района на МИГ-ЛОМ намаляват с темпове по-бързи от редуцирането на населението. **Сред проблемите в сектор здравеопазване са следните:** Намаляване на броя на лекарите с 21% и на медицинските специалисти с 5,68% за периода 2018-2022 г.; Спадаща осигуреност на населението откъм лекари с 6,8% за периода 2018-2022 г. на територията на МИГ-ЛОМ.

Социални услуги: На територията на МИГ - ЛОМ предоставяните от съответните институции социални услуги и грижи на територията на МИГ-ЛОМ са внушителни по своя капацитет (1540 места за индивидуални ползватели и/или семейства) и разнообразие – 23 различни по своя вид и насоченост социални дейности. По-голямата част от услугите са концентрирани в общинския център от територията на МИГ-ЛОМ – гр. Лом, но такива се предлагат и в 4 (четири) села от района - с. Замфир, с. Ковачица, с. Орося и с. Добри дол. В региона на МИГ-ЛОМ функционират и 10 клуба на пенсионера, 2 клуба на инвалиди и 1 Мюсюлманско настоятелство. **Сред нуждите в сектора на социалните услуги можем да изведем** създаването на т.нар. социално предприятие – или предприемачество със социално въздействие на уязвимите групи. То ще служи за насърчаване на уязвимите групи за трудова заетост и ще подпомогне за социално-икономическата интеграция на маргинализирани групи и такива в риск от изключване.

Икономика: Икономиката на територията на МИГ-ЛОМ се отличава с балансирана промишлено-аграрна специализация и е с характерна териториална структура, изразяваща се в локализация на водещите промишлени производствени мощности в общинския център - гр. Лом. Делът на Преработващата промишленост в общината нараства в кризисния период 2020-2021 г. от 26,7% до 31,6%, главно поради затваряне на други сектори от икономиката. Функционират и трите основни икономически сектора: Първичен икономически сектор (добив на суровини), Вторичен икономически сектор (преработваща промишленост и строителство) и Третичен икономически сектор (услуги). С водеща роля за местното икономическо развитие се отличават следните сектори по КИД–2008: С – „Преработваща промишленост“; Н – „Транспорт, складиране и пощи“ и G – „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети. **Сред проблемите в сектор икономика са следните:** Липса на структуроопределящо предприятие, което да бъде източник на местни данъци и доходи; Намаляване на броя на предприятията на територията на МИГ-ЛОМ, със 3,7% за 2018-2020г. както и броят на предприятията на 1000 души (за същия период) - от 109.2 до 102.3 на 1000 жители; Не особено висок дял на приходите от износ на нефинансовите предприятия за 2021г. – 27,6%, на територията на МИГ-ЛОМ. На тази основа се наблюдават съответно и сравнително ниски иновационен капацитет и конкурентоспособност на местните МСП, както и не използване в достатъчна степен на възможностите на новите бизнес модели в кръговата и нисковъглеродна, вкл. по линия и на управлението на промишлените отпадъци, което от своя страна води до висока ресурсна интензивност в промишлеността.

Селско стопанство: Земеделието е застъпено във всички населени места на територията на МИГ-ЛОМ, и е основен отрасъл в селата и представлява важна част от първичния икономически сектор, земеделието в района не само на МИГ-ЛОМ, но и на областта като цяло. На територията на област Монтана са учредени две сдружения за напояване „Лом – Север” – гр. Лом и „Мочара” – с. Замфирово (община Берковица). През последните години се наблюдава увеличение на използваната площ за ниви за сметка на трайните насаждения, лозовите масиви, ливадите и пасищата. Животновъдството на територията на МИГ-ЛОМ е с относително стабилни нива за всички видове отглеждани животни, освен за свине, където се забелязва намаление на обектите за отглеждането им. **Сред проблемите в първичния сектор са следните:** Намаляване на броя на земеделските стопани с 23,08% за периода 2018-2022г.; Редуциране на трайните насаждения и като обща използвана площ и като брой имоти – съответно с 65% и с цели 80,14%; Намаляване на отглеждането на лозови масиви; Намаляване на ползваните ливади и пасища и като брой имоти – съответно с 1,14% и 1%; Редуциране на броя на отглеждани дребни преживни животни (овце и кози) с около 10% и на свинете, на територията на МИГ-ЛОМ.

Индустрия (преработваща промишленост): На територията на община Лом няма структуроопределящо предприятие с национална специализация. Това обстоятелство има както негативни, така и позитивни последствия. От една страна, липсва голям работодател и източник на местни данъци и доходи, но от друга създава условия за развитие на алтернативни икономически дейности, без да изпитват ограниченията от съществуването на голям бизнес. Съвсем логично с оглед на горното, Лом е едно от малкото населени места в СЗР, където се откриват неочаквани ниши и все повече хора се завръщат в търсене на по-целесустремено развитие и живот. В Лом се откриват споделени работни пространства, центрове за бизнес, предприемачество и култура („Шаран“ – Riverside treasury на място на старата банка). В града има и активни организации, които поддържат предприемаческия дух, както и устойчиви проекти, съвместно с бизнеса. **Сред нуждите, които могат да бъдат изведени са следните:** Подобряване на конкурентоспособността на предприятията в МИГ-ЛОМ с цел подобряване на икономическата картина в региона; Насърчаване използването на ВЕИ – фотоволтаични системи от бизнеса; Насърчаване развитието на инвестициите в „научно-изследователска и развойна дейност“ (НИРД); Внедряване на иновации и нови бизнес модели в кръговата и нисковъглеродна икономика, вкл. по линия и на управлението на промишлените отпадъци, с оглед повишаване на ресурсната ефективност, автоматизацията и цифровизацията в промишлеността.

Услуги и икономика на знанието: на територията на МИГ Лом функционират и трите основни икономически сектора: Първичен икономически сектор (добив на суровини), Вторичен икономически сектор (преработваща промишленост и строителство) и Третичен икономически сектор (услуги). С водеща роля за местното икономическо развитие се отличават следните сектори по КИД-2008: С – „Преработваща промишленост“; Н – „Транспорт, складиране и пощи“ и G – „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети. Най-голям е дялът (по численост) на предприятията в сектор Търговия и по-специално

занимаващи се с ремонта на автомобили и мотоциклети, следван от този на добивната промишленост. **Като проблем в третичния сектор можем да изведем** силно понижени нива на инвестициите в „научно-изследователска и развойна дейност“ (НИРД) и липсата на иновативни предприятия.

Туризм: Специфичното разположение на територията на МИГ-ЛОМ на брега на р. Дунав и наличието на множество природни, културни и исторически забележителности благоприятстват развитието на различни видове туристическа дейност и създават възможности за оползотворяване на потенциала за развитие на сектора. Територията притежава потенциал за развитие на различни видове туризъм: културно-исторически, природен/екотуризм, ловен и риболовен туризъм, воден, вело туризъм, винен, селски туризъм. **Като проблем, изведен от социално-икономическия анализ можем да изведем следните:** Територията не е популярна и утвърдена туристическа дестинация; Недостиг на кадри, с подходяща квалификация за работа в сферата на туризма; Незадоволително състояние на част от републиканската пътна мрежа на територията на област Монтана и почти цялата общинска пътна мрежа на областта; Не са използвани възможностите и потенциала за развитие на територията като целогодишна туристическа дестинация; Неравномерно развита туристическа и техническа инфраструктура.

Инфраструктура: Местоположението на региона на МИГ-ЛОМ и възможностите, които то дава от географско-стратегическа гледна точка, предполагат наличието на по-добра свързаност на национално ниво. Към настоящия момент през територията на МИГ-ЛОМ не преминават автомагистрали и първокласни пътища. Сред основните проблеми на пътната мрежа на територията на МИГ-ЛОМ се открояват незадоволителното състояние и качествени характеристики на голяма част от общинските пътища в областта, които се нуждаят от рехабилитация и ремонтни дейности. Територията на МИГ-ЛОМ се обслужва от VII-ма главна жп линия София - Видин, която е част от трансевропейски транспортен коридор №4. През района преминава и трансевропейски транспортен коридор №7 Рейн - Майн - Дунав, който свързва Черно със Северно море. В тази връзка, пристанище Лом се разглежда като неразделна част от българската и транс-европейска мрежа за комбиниран транспорт, в контекста на комбиниран транспорт по река Дунав. Изграденото пристанище Лом е част от транспортния коридор. Осигурява най-късата директна сухоземна връзка със средиземноморското пристанище Солун. Пристанището реализира около 40% от българския товарооборот по р. Дунав и играе важна роля за икономическото развитие на територията на национално и международно ниво. На територията на МИГ-ЛОМ са изградени 40 водоизточника, посредством които се осъществява водоснабдяването в цялата община. Към настоящия момент 94,5 % от населението в обхвата на района на МИГ-ЛОМ е с централно водоснабдяване. На територията на МИГ-ЛОМ не е изградена Пречиствателна станция за отпадни води /ПСОВ/, в резултат на което отпадните води се заустват директно в р. Дунав. Въпреки изградените през последните години ВЕИ мощности, последните все още поемат много малка част от доставките на електроенергия на територията на административната единица. В МИГ-ЛОМ няма функциониращи водоелектрически и

вятърни централи. **Сред проблемите по отношение на инфраструктурата може да изведем следните:** Незадоволително състояние на пътната мрежа, маркировките и укрепителните съоръжения в МИГ-ЛОМ; Липса на свързаност със страната и ЕС с автомагистрала и първокласни пътища; Незадоволително качество на предоставяните услуги от жп-транспорта на територията на МИГ-ЛОМ; Остаряла и амортизирана, водохващаща, водоснабдителна, водопреносна и канализационна система на територията на МИГ-ЛОМ; Липса на водопроводна мрежа в част от населените места на МИГ-ЛОМ и канализация във всички освен в гр. Лом; Липса на ПСОВ; Морално и физически остаряла електропреносна мрежа на ниско напрежение; Липса на достатъчна осигуреност от ИКТ до малките населени места в общината. Недостатъчно използване на ВЕИ на територията на МИГ-ЛОМ.

Културно и историческо наследство: Регионът на МИГ-ЛОМ разполага с богато материално културно-историческото наследство, което е предпоставка за развитие на културно-исторически туризъм. **Сред проблемите по отношение на културно-историческото наследство може да изведем следните:** Културните институции и културния живот са съсредоточен в преобладаваща степен в общинския център – гр. Лом; Неравномерна наситеност на територията с обекти на културното и историческото наследство, както по брой, така и по характеристики.

3.2. Идентифицирани групи от заинтересовани от изпълнението на стратегията за ВОМР лица на територията на МИГ:

Идентификацията на основните групи заинтересовани страни е резултат от проведеното анкетно проучване, което обхваща нагласите, мненията и предложенията на множество респонденти, живеещи на територията на МИГ Лом. Проучването е допълнено с информацията, набрана от публично достъпни източници, както и от проведеното изследване с проектен фиш. След анализ, обобщение и съгласуване с местната общност можем да приемем, че основните групи са три и са посочени в таблица долу.

Във връзка със спазване принципа „отгоре-долу“, заинтересованите страни в процеса на подготовката и прилагането на Стратегията за ВОМР на МИГ Лом следва да са със съвпадащи интерес и възможности. За идентифициране на групите заинтересовани страни са формулирани следните критерии:

1. Да са местни за територията на МИГ Лом, т.е. да имат седалище на територията и обхватът на дейността им е на територията на община Лом, и
2. Да имат общ/съвпадащ косвен или пряк интерес от прилагането на Стратегията за ВОМР, като:
 - а) свързани са с реализирането на целите на Стратегията за ВОМР, като се ползват косвено от прилагането на проектите (чрез подобрената среда, по-качествени услуги, работни места и т.н.), или
 - б) са потенциални преки бенефициенти по Стратегията за ВОМР.

Сектор

Заинтересовани страни

Сфера

Публичен сектор	Образователни и обучителни организации, организации в областта на социалното включване и маргинализираните общности (Училища, детски градини и др.)	Образование
	Публични органи (община, кметства и други публични органи)	Благоустрояване и комунална дейност
Стопански сектор	Предприятия извън сектора на земеделието (Промислени фирми: производствени предприятия, транспорт, складиране и пощи и др.; Фирми – туризъм, ресторантьорство и хотелиерство, ремонт на автомобили и мотоциклети; Фирми – търговия и услуги, включително самоосигуряващи се лица)	Промисленост и транспорт Туризъм
	Земеделски производители и преработватели	Селско стопанство
Нестопански сектор	Културни организации (вкл. читалища, културни дейци – ФЛ и др.)	Култура
	НПО от всички сектори	Спорт, Религия, Образование, Социални дейности, Туризъм, Екология и др.

3.3. Наличие на уязвими и малцинствени групи на територията на МИГ и описание на техните потребности:

На територията на МИГ Лом са изследвани потребностите на всички уязвими и малцинствени групи. Това са групи в риск от гледна точка на социален статус, заетост, лица с увреждания, етническа принадлежност има на територията на МИГ. В тази връзка по време на проучванията са изследвани техните потребности, за удовлетворяването на които може да допринесе стратегията за ВОМР. Стратегията за ВОМР има за цел да окаже въздействие върху цялата територия и население, като в тази връзка се извърши преглед на областната и общинската секторна политика в областта на социалните услуги, дефинирани въз основа на ПИРО Лом 2021-2027г. Във връзка с потребностите на малцинствените групи е извършен преглед на интеграционните политики на областно и общинско ниво, в т.ч. и Областната стратегия за приобщаване на българските граждани от ромски произход и други граждани в уязвимо социално положение, живеещи в сходна на ромите ситуация за периода 2021-2023 г. Стратегията за ВОМР ще допринесе за подобряване средата и качеството на живот на населението на територията на МИГ Лом, в т.ч. и на рисковите съгласно социалната политика групи. Основните рискови фактори, възпрепятстващи социалната интеграция и формиращи основните рискови групи на територията на МИГ, са:

- високият процент на неграмотност или слаба грамотност сред подрастващите и трудоспособното население;

- отпадане от училище и формалното преминаване от клас в клас;
- принадлежност към етнически общности в неравностойно положение в резултат на многодетство, непълни семейства и семейства от непълнолетни, което обуславя тенденцията за negliжиране на децата;
- трайна липса или недостатъчни собствени доходи, което води до висок процент на противообществени прояви сред деца и възрастни;
- застаряване на населението и трайното увеличаване на самотните възрастни хора, неспособни да се справят с ежедневните си потребности.

Тези фактори си влияят взаимно, което поражда риск за различни групи от населението на територията, които могат да бъдат обединени в няколко основни ключови групи в риск, и които следва да бъдат обект на въздействието на бъдещата СВОМР:

Рисковите групи, свързани със степен на образование, са предимно деца, непосещаващи редовно училище или отпаднали от училище, към тази група спада основно групата на ромите. **Рискови групи, свързани с дефицит в доходите като средства за издръжка и за създаване на материални условия за живот:** към тази група се отнасят главно пенсионерите и самотно живеещите, безработните и ромите. **Рискови групи, свързани с лоши битови условия и липсата на жилище:** обособяването на ромски гета извън регулацията на населените места и тяхното разрастване се отразява негативно на качеството на живот на живеещите в тях. **Рискови групи, свързани със структурата на семейството:** това са: многодетни семейства – предимно ромските семейства; непълни семейства, самотни родители, самотни хора с увреждания и възрастни хора; оставени деца за отглеждане от баби и дядовци поради работа на родителите им в чужбина. **Рискови групи, свързани с тежък здравословен проблем:** семейства с член с увреждане или тежко заболяване; семейства на хора с увреждания, оставащи без доходи в периоди между сключване на договор по програми; непълни семейства с родители в пенсионна възраст със здравословни проблеми.

Посочените по-горе рискови групи могат да се обединят в следните видове уязвими социални групи, намиращи се на територията на МИГ. Това са:

- пенсионерите и самотно живеещите възрастни хора;
- безработните и особено дългосрочно безработните;
- хората с увреждания;
- ромите.

На територията на МИГ Лом се предоставят множество социални услуги, насочени към ежедневни грижи в домашна среда на част от групите (пенсионерите и самотно живеещите възрастни хора). За региона на МИГ - ЛОМ е идентифицирана необходимостта от изграждане на ЦОП и Кризисен център, както и разширяване на обхвата на услугите, които предлагат домашни грижи за хора. Системните фактори, които поражда риск за тези останалите групи хора са безработицата и липсата на разработени механизми за превенция и непрекъснато обучение. Именно поради това, мерките са насочени към бизнеса с оглед

създаване на конкурентна икономика, включително активиране и включване в заетост на неактивни и безработни младежи, както и социално-икономическата интеграция на маргинализирани общности като ромите. Целта на подкрепата за уязвимите групи е да доведе до по-високо качество на техния живот, което означава независимост и реално участие в социалния живот.

3.4. Анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите на територията на МИГ:

СИЛНИ СТРАНИ (вътрешни фактори)	СЛАБИ СТРАНИ (вътрешни фактори)
• Разположението на територията на МИГ-ЛОМ на брега на река Дунав благоприятства икономическото развитие на района; • В гр. Лом се намира второто по големина речно пристанище в страната, с ключова роля в цялостния социално-икономически живот на региона и структуроопределящо значение за икономиката на цялата област Монтана; • Благоприятни физико-географски условия, съхранена природа; • Почвено разнообразие, с високо до много високо природно плодородие, предпоставка за развитие на земеделието, вкл. и биоземеделие; • По-добри демографски показатели за територията на МИГ-ЛОМ, от тези в област Монтана; • Втората територия след тази на община Монтана, в областта, по най-висок коефициент на заетост - 56,8 %; • Постоянен ръст на средното брутно възнаграждение в МИГ-ЛОМ от 34,47%, за периода 2018-2021г. • Балансирана, промишлено-аграрна структура на икономиката на територията на МИГ-ЛОМ; • Увеличаване на приходите от износ на предприятията от МИГ-ЛОМ с 47,75% за 2018-2021г.	• Негативно влияние на незадоволителното състояние на част от републиканската пътна мрежа на територията на област Монтана и почти цялата общинска пътна мрежа; • Активни свлачищни процеси и повишен риск от наводнения; • Липса на находища на полезни изкопаеми с големи запаси или потенциал; • Намаление на населението в МИГ-ЛОМ за период 2018-2022г. с 16,29%, което е общо 3998 души или средно с по 999,5 души на година; • Наличие на съществен процент на по-слабо грамотни, маргинализирани групи; • Понижаваща се раждаемост; • Намаление на броя на заетите лица; • Висок процент на безработица; • Липса на структуроопределящо предприятие, което да бъде източник на местни данъци и доходи; • Намаление на броя на предприятията на територията на МИГ-ЛОМ със 3,7%, както и броят на предприятията на 1000 души (за същия период) - от 109.2 до 102.3 на 1000 жители;

• Земеделието е застъпено във всички населени места на територията на МИГ-ЛОМ; • Ръст на ползването на площите за ниви на територията на МИГ-ЛОМ – и като обща площ и като бр. имоти; • Наличие на основни наземни връзки – пътна и железопътна мрежа и силно развит речен транспорт – 2-ро място на национално ниво; • Наличие на развит воден транспорт на територията на МИГ-ЛОМ; • Много добре балансирано здравеопазване – един от най-добре осигурените райони в страната от гледна точка на съотношение на медицински специалисти към лекари; • Качеството на атмосферния въздух се подобрява; • Изградена е компостираща инсталация за разделно събрани зелени и/или биоразградими отпадъци, гр. Лом; • Територията разполага с добри възможности за развитие на традиционни и алтернативни форми на туризъм; • Богатото материално културно-историческото наследство е предпоставка за развитие на културно-исторически туризъм; • Богат културен календар, свързан с местното нематериално културно наследство.	• Намаляване на броя на земеделските стопани; • Редуциране на трайните насаждения; • Намаляване на отглеждането на лозови масиви; • Намаляване на ползваните ливади и пасища; • Редуциране на броя на отглеждани дребни преживни животни (овце и кози) с около 10% и на свинете, на територията на МИГ-ЛОМ. • Незадоволително състояние на пътната мрежа, маркировките и укрепителните съоръжения в МИГ-ЛОМ; • Липса на свързаност със страната и ЕС с автомагистрала и първокласни пътища; • Недостатъчно използване на ВЕИ на територията на МИГ-ЛОМ. • Намаляване на броя на лекарите с 21% и на медицинските специалисти с 5,68.; • Намаляване на децата в детските ясли с 9,84%; • Намаляване на децата в детските градини и диспропорционално увеличение на откритите места в тези заведения; • Намаляване на броя на децата в училищата; • Непостигнати целите за разделно събиране и рециклиране на 50% от отпадъците от хартия, картон, метал, стъкло и пластмаса.; • Територията не е сред утвърдените туристически дестинации в България, поради което не може да разчита на масов туристически продукт; • Културните институции и културния живот са съсредоточени в общинския център – гр. Лом.
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ

(външни фактори)	(външни фактори)
• Засилване на значението на гр. Лом като опорен център от четвърто ниво, балансиращ развитието на областния център Монтана; • Засилване на приноса на оста Лом–Монтана по отношение на урбанистично развитие за завършване на пространствения модел на развитие и активизиране на агломерационни процеси и урбанистичното развитие в региона; • Оползотворяване на потенциала, основаващ се на благоприятното местоположение на територията – разположението ѝ на брега на река Дунав; • По-интензивно развитие на земеделието, предвид наличието на благоприятни физико-географски условия; • Политики и инициативи за стимулиране на конкурентоспособността на предприятията; • Повишаване на възможностите за квалификация и преквалификация на работната ръка; • Подобряване на конкурентоспособността с цел подобряване на икономическата картина в региона; • Насърчаване използването на ВЕИ от бизнеса и развитието на инвестициите в „научно-изследователска и развойна дейност“ (НИРД). • Насърчаване кооперирането на земеделски стопани и използването на ВЕИ – фотоволтаични системи; • Подобряване на експлоатационното състояние на транспортната инфраструктура, вкл. уличната инфраструктура особено в малките населени места;	• Нарастване на контраста между общинския център и периферията; • Продължаваща редукция на населението; • Невъзможност за справяне с понижаващата се раждаемост; • Невъзможност за обръщане на тенденцията на отрицателен механичен прираст; • Продължаваща редукция на броя на заетите; • Невъзможност за достигане на конкурентоспособни нива при пазара на труда в Лом спрямо този в големите областни центрове в СЗР и механично изселване към по-добре развития СИР на населението (в подтрудоспособна и трудоспособна възраст); • Продължаваща липса на структуропределящо предприятие; • Редукция в броя на предприятията в региона; • Изоставане по базови икономически показатели от 3-те областни центъра от СЗР; • Спад в общата площ и броя имоти на лозовите масиви, ливадите и пасищата; • Рязък спад на общата площ и броя имоти при трайните насаждения в региона; • Изчезване на свиневъдството, особено индустриално; • Продължаващ недостиг на финансови средства за справяне с проблемите по амортизираната инфраструктура в (пътища и улици, електропреносна мрежа и ВиК мрежа); • Влошаване качествата на околната среда поради забавяне процеса на улавяне на отпадните води;

• Насърчаване развитието на „интелигентни селища“;• Изграждане на социално предприятие и поддържане на устойчив обхват на предлаганите услуги;• По-активно развитие на земеделието предвид наличие на почви с високо до много високо природно плодородие;• Развитие на международен туризъм;• Популяризиране на богатото културно и историческо наследство.	• Незадоволителното състояние на част от републиканската пътна мрежа на територията на област Монтана и почти цялата общинска пътна мрежа на областта;• Недостиг на кадри, с подходяща квалификация за работа в сферата на туризма.

4. Цели на стратегията, включително измерими целеви стойности за резултатите, и съответните планирани действия: (не повече от 10 страници)

4.1. Цели на стратегията и приоритети за развитие на територията:

Стратегическата рамка на СВОМР на МИГ Лом е формулирана в съответствие с резултатите от извършения социално - икономически анализ, силните и слаби страни и прогнозираните влияния на външните фактори – възможности и заплахи за територията, както и визията на местната общност за бъдещото развитие на територията. При формулирането на целите са отчетени и идентифицираните потребности на основните групи заинтересовани страни, съобразявайки се с наличните финансови ресурси, с които може да се обезпечи, изпълнението на мерките. Отчитайки местните потребности и специфики, Стратегията извежда следната обща стратегическа цел: ***Поддържане на конкурентоспособна икономика, базирана на местни ресурси, осигуряваща по-високи доходи и заетост, както и подобряване средата на живот и развитие на човешкия капитал на територията на МИГ Лом.*** Тя предопределя обособяването на три приоритета за развитие.

Първият е „устойчиво развитие на местната икономика“ - насочен главно към дейностите, които подкрепят директно местната икономика и увеличават конкурентоспособността на стопанските единици на територията на МИГ. Специфичните цели към него акцентират върху аграрния сектор, развитието на микро бизнеса извън земеделието и технологичното обновяване в предприятията.

Вторият приоритет е „подобряване средата на живот в МИГ Лом“. Физическата среда в населените места и чувството за принадлежност към дадено място за от важно значение за задържане на хората на територията на МИГ, както и създаването на предпоставки други да искат да се заселят в нея. Затова специфичните цели към приоритета са насочени към подкрепата за съхраняване на местните бит и култура.

Третият приоритет за развитие на територията е „развитие на човешкия капитал на територията на МИГ Лом“. Фокусът му попада върху най-важния ресурс за една територията, а именно хората в нея. Специфичните цели към него са насочени към

повишаване уменията и познанията на населението, преодоляването на различни стереотипи в обществото относно етнически признаци, отношение към хората в неравностойно положение и възрастните. Реализацията на определените приоритети за развитие ще се гарантира от декомпозирането им в няколко специфични цели, както следва:

Към приоритет 1:

- Специфична цел 1.1. Създаване на устойчив земеделски сектор. Целта е насочена към подкрепа на земеделските производители, които през последните години са изправени пред редица трудности, което се отразява и на приходите от дейността. Предвидените мерки ще подкрепят земеделските производители и техните стопанства, които добавят допълнителна стойност на продукцията, чиято цел е да повиши приходите от дейностите.
- Специфична цел 1.2. Диверсификация на местната икономика. Целта е насочена към преодоляване на задържащите фактори в икономиката на МИГ и несигурността, която изпитват жителите и възпираща ги да предприемат стъпки към откриване на нови бизнес дейности. В същото време утвърдените малки и средни предприятия все още усещат последиците от Covid пандемията и имат нужда от подкрепа, за да възстановят конкурентоспособността си и да подпомогнат устойчивото развитие на местната икономика, както и да допринесат за преходът ѝ към цифрова, кръгова, нисковъглеродна и ресурсоефективна икономика чрез внедряване на иновации в осъществяваните от местните МСП икономически дейности.

Предвидено е целите по П1 да се постигнат чрез мерки 1, 2 от СПРЗСР и единствената мярка 10 по ПКПП.

Към приоритет 2:

- Специфична цел 2.1. Обновяване на физическата среда в населените места. Целта е фокусирана върху повишаване привлекателността в населените места извън общинския център. Предвижда се целта да се постигне чрез една мярка от СПРЗСР – Мярка 3 - „Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура - като отделни, самостоятелни иновативни социални, smartтехнологични и/или цифрови решения, съответстващи на принципите на концепцията за „интелигентни селища“.
- Специфична цел 2.2. Опазване на околната среда и управление на отпадъците. Територията на МИГ Лом притежава потенциал за развитие на различни видове туризъм, природен/екотуризм, ловен и риболовен туризъм, воден, вело туризъм, винен, селски туризъм и др. Анализът на състоянието и управлението на отпадъците в Общинска програма за управление на отпадъците (ПУО) за периода 2021-2028 г. показва, че част от установените проблеми са в резултат на негативните за околната среда практики на фирми и граждани. В този смисъл е необходимо провеждането на кампании с обществеността в посока намаляване на общото ниво генерирани отпадъци и по-добро оползотворяване и разделно събиране на генерираните отпадъци от

рециклируем тип. За постигането на целта е предвидена мярка № 12 в рамките на програма ПОС 2021-2027.

- Специфична цел 2.3. Съхранение на богатия културен живот, пълноценно включен в развитието на местната икономика. Целта акцентира на културния живот и материалното наследство, което е завещано от предишните поколения. В същото време те не са познати на голямата част от обществото, включително и местните жители, а инвестициите в популяризиране на културните дадености са минимални. Предвидените мерки следва да спомогнат за капитализирането на културния потенциал – материален и нематериален, на територията на МИГ. За постигането на целта е предвидена мярка мярка № 4 „Инвестиции за проучване, развитие и популяризиране на културното-историческото и природно наследство и бит на територията на МИГ-ЛОМ”.

Към приоритет 3:

- Специфична цел 3.1. Повишаване способностите и познанията на човешкия ресурс. Целта е ориентирана към най-важния ресурс на територията на МИГ Лом – хората. Значителна част от тях са демотивирани да се обучават – формално и неформално, или да си търсят работа. Това е особено валидно за младежите, които се нуждаят от иновативни стимули за активиране и насочване на енергията им към пазара на труда. Мерките, чрез които се предвижда изпълнението на целта са трите мерки - № 7,8 и 9 от ПРЧР 2021-2027.
- Специфична цел 3.2. Повишаване на качеството и подобряване на достъпа до училищно образование. Целта е отражение на резултатите от анализите на територията. В МИГ Лом се наблюдават представители на ромската общност, която се характеризира с по-ниско образователно равнище и трудно обхващана от системата на формалното образование. Затова в СВОМР е включена единствената възможна мярка от ПО 2021-2027 – Мярка № 11, чиято цел е да подкрепи маргинализираните групи от възможно най-ранна възраст да се включват в образователната системата на страната.

Освен това стратегията предвижда една хоризонтална цел „Изграждане на умения на екипа на МИГ и популяризиране на изпълнението на СВОМР“. Тя е фокусирана върху изграждането на капацитет на екипа на МИГ, обмяната на добри практики и успешната реализация на СВОМР. Постигането ѝ ще допринесе за по-голямата информираност относно подхода ВОМР, активиране на месните общности да подават проектни предложения към мерките, заложи в СВОМР и да вземат отношение по въпросите, свързани с прилагането ѝ. Изпълнението на целта е обезпечено от 2 мерки: мярка № 5 „Сътрудничество и подготвителни дейности за него“ и мярка № 6 „Управление, мониторинг и оценка на стратегията и нейното популяризиране“.

4.2. Измерими целеви стойности за резултатите (индикатори):

4.2.1. Индикатори за цялостното прилагане на стратегията за ВОМР – задължителни и специфични за МИГ:

Вид	Индикатор	Мярка	Цел до края на стратегията	Източник на данни
ЗАДЪЛЖИТЕЛНИ, ПРОИЗТИЧАЩИ ОТ ЗАПОВЕД № РД 09-524/19.05.2023 г.				
Резултат	R.37 „Нови работни места по подкрепените проекти“;	брой	30	База данни, отчети на МИГ и бенефициентите, ИСУН 2020
Резултат	R.41 „Свързани европейски селски райони: Дял на населението в селските райони, ползващо се от подобрения достъп до услуги и инфраструктура чрез инвестиции от ОСП“	%	10	База данни, отчети на МИГ и бенефициентите, ИСУН 2020
Резултат	R.42 „Насърчаване на социалното включване: Брой лица, обхванати от проекти, свързани с подкрепа на дейности за социално включване“;	брой	15	База данни, отчети на МИГ и бенефициентите, ИСУН 2020
Резултат	„Брой лица, включени в дейности по обучения, информационни срещи и семинари и други дейности, свързани с трансфер на знания“	брой	100	База данни, отчети на МИГ и бенефициентите, ИСУН 2020
СПЕЦИФИЧНИ ЗА МИГ ЛОМ				
Резултат	Брой проекти, финансирани по Стратегията	брой	30	Отчети на МИГ и бенефициентите, ИСУН 2020
Резултат	Брой бенефициенти, подпомогнати по Стратегията	брой	30	Отчети на МИГ и бенефициентите, ИСУН 2020

4.2.2. Индикатори по мерки:

Индикаторите по мерки 1-6 и 10-12 са разписани на база опита от предходния програмен период. Същите са индикативни и могат да бъдат променени във връзка с изискванията на УО на програмите и СПРЗСР или други, налагащи това обстоятелство.

Мярка 1 „Подкрепа за инвестиции в земеделски стопанства“				
Вид ¹	Индикатор	Мярка	Цел до края на стратегията	Източник на данни
Р	Брой проекти, финансирани по мярката	брой	3	База данни, отчети на МИГ и бенефициентите, ИСУН 2020
В	Създадени работни места	брой	3	База данни, отчети на МИГ и бенефициентите, ИСУН 2020
Мярка 2 „Инвестиции в подкрепа на неселскостопански дейности“				
Р	Брой проекти, финансирани по мярката	брой	5	База данни, отчети на МИГ и бенефициентите, ИСУН 2020
В	Създадени работни места	брой	5	База данни, отчети на МИГ и бенефициентите, ИСУН 2020
Мярка 3 Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура, като отделни, самостоятелни иновативни социални, smartтехнологични и/или цифрови решения, съответстващи на принципите на концепцията за „интелигентни селища“				
Р	Брой проекти, финансирани по мярката	брой	4	База данни, отчети на МИГ и бенефициентите, ИСУН 2020
В	Създадени работни места	брой	4	База данни, отчети на МИГ и бенефициентите, ИСУН 2020

¹ Резултат – Р, Въздействие – В, Краен продукт – КР, Продукт - П;

Мярка 4 „Инвестиции за проучване, развитие и популяризиране на културното, историческото и природното наследство и бит на територията на МИГ-ЛОМ“				
Р	Брой проекти, финансирани по мярката	брой	2	База данни, отчети на МИГ и бенефициентите, ИСУН 2020
В	Създадени работни места	брой	2	База данни, отчети на МИГ и бенефициентите, ИСУН 2020
Мярка 5 „Дейности за сътрудничество и тяхната подготовка“				
Р	Брой проекти, финансирани по мярката	брой	1	База данни, отчети на МИГ и бенефициентите, ИСУН 2020
В	Създадени работни места	брой	0	База данни, отчети на МИГ и бенефициентите, ИСУН 2020
Мярка 6 „Дейности по управление, мониторинг и оценка на стратегия за ВОМР и нейното популяризиране“				
Р	Брой проекти, мониториращи по мярката	брой	30	База данни, отчети на МИГ и бенефициентите, ИСУН 2020
В	Създадени работни места	брой	0	База данни, отчети на МИГ и бенефициентите, ИСУН 2020
Мярка 7 – „Достъп до пазара на труда на безработните и неактивните лица, както и групите в неравностойно положение“				
КР	Безработни, вкл. продължително безработни;	брой	10	База данни, отчети на МИГ и бенефициентите, ИСУН 2020
Р	Участници, които при напускане на операцията получават квалификация	брой	10	База данни, отчети на МИГ и бенефициентите, ИСУН 2020
Мярка 8 – Социално-икономическа интеграция на маргинализираните общности-роми“				
КР	Малцинства (включително маргинализирани общности като ромите)	брой	10	База данни, отчети на МИГ и бенефициентите, ИСУН 2020
Р	Участници, които при напускане на операцията са започнали да търсят работа;	брой	20	База данни, отчети на МИГ и бенефициентите, ИСУН 2020
Р	Участници, които при напускане на операцията получават квалификация;	брой	5	База данни, отчети на МИГ и бенефициентите, ИСУН 2020
Р	Участници, които при напускане на операцията имат работа;	брой	10	База данни, отчети на МИГ и бенефициентите, ИСУН 2020
Р	Участници, подкрепени чрез социални или здравни услуги;	брой	20	База данни, отчети на МИГ и бенефициентите, ИСУН 2020
Р	Участници с променени нагласи в резултат от информационни и/или общностни кампании;	брой	20	База данни, отчети на МИГ и бенефициентите, ИСУН 2020
Мярка 9 „Насърчаване и подпомагане на младежката заетост“				
КР	Неактивни;	брой	5	База данни, отчети на МИГ и бенефициентите, ИСУН 2020
КР	Безработни;	брой	10	База данни, отчети на МИГ и бенефициентите, ИСУН 2020
Р	Участници, които при напускане на операцията получават квалификация;	брой	5	База данни, отчети на МИГ и бенефициентите, ИСУН 2020
Р	Участници, които при напускане на операцията имат работа;	брой	5	База данни, отчети на МИГ и бенефициентите, ИСУН 2020
Р	Участници, които при напускане на операцията са придобили дигитални умения;	брой	10	База данни, отчети на МИГ и бенефициентите, ИСУН 2020

Мярка 10. „Повишаване на иновационния капацитет и конкурентоспособност на МСП чрез внедряване на иновации“				
П	Брой на предприятията, получаващи безвъзмездни средства	Брой предприятия	5	База данни, отчети на МИГ и бенефициентите, ИСУН 2020
П	Дял на иновативните предприятия	%	2	База данни, отчети на МИГ и бенефициентите, ИСУН 2020
Р	Обем на износа на стоки и услуги, реализиран от МСП	Евро	500 000	База данни, отчети на МИГ и бенефициентите, ИСУН 2020
Р	Производителност на МСП	добавена стойност по факторни разходи (хил. лв.) /заето лице	100 000	База данни, отчети на МИГ и бенефициентите, ИСУН 2020
Мярка 11. „Създаване на условия за достъп до образование чрез преодоляване на демографски, социални и културни бариери“				
И	Деца, ученици и младежи от маргинализирани общности (включително роми), участващи в мерки за образователна интеграция	брой	200	База данни, отчети на МИГ и бенефициентите, ИСУН 2020
Р	Деца, ученици и младежи от етнически малцинства (вкл. роми) интегрирани в образователната система	брой	200	База данни, отчети на МИГ и бенефициентите, ИСУН 2020
Мярка 12- Повишаване на осведомеността относно практиките и поведението във връзка с устойчивото потребление, кръговата икономика, мониторинга на отпадъците както и информационни и разяснителни кампании за заинтересованите страни и населението				
Р	Реализирани кампании	брой	1	База данни, отчети на МИГ и бенефициентите, ИСУН 2020
В	Участвали целеви групи	брой	2000	База данни, отчети на МИГ и бенефициентите, ИСУН 2020

4.3. Планирани дейности за постигане на целите и приоритетите на стратегията

Планът за действие отразява поставените цели на стратегията и приоритетите за развитие на територията, които чрез подходящите мерки трябва да доведат до определени (очаквани) резултати. Всичко това намира своето отражение в разработения план за действие. Той е разработен, отчитайки необходимото време за провеждане на всички административни процедури по одобрение на стратегията, запознаване на екипа на МИГ с насоките за прием на проектни предложения, разработването на процедури за прием на проекти. Обобщено, съобразно времето, с което ще разполага МИГ да сключва договори по СВОМР, се предвижда индикативно два основни приема (есента на 2024 г. и средата на 2025 г.) по всички мерки от стратегията. Първата се планира да бъде с максималния бюджет по всяка мярка, а втората с остатъчния бюджет, ако е наличен такъв. При необходимост МИГ може да отвори до два допълнителни приема при нормативна възможност. Подборът на проекти по всяка мярка ще се извършва посредством определените за всяка мярка критерии за избор и в съответствие с прозрачна и предварително оповестена на всички потенциални бенефициенти процедура. Подборът на проекти ще се извършва периодично по всяка мярка от СВОМР. При равен брой точки на проектите финансирани по СВОМР, предимство в класирането ще имат кандидатите, разкрили повече работни места. Не по-късно от 30 септември на предходната година УС на МИГ ще одобрява и публикува на електронната страница на МИГ индикативен график за приемите по съответните мерки от стратегията за ВОМР за следващата календарна година. Управителният съвет на МИГ взема решение за

обявяване на подбор на проекти при съобразяване с индикативния график и одобрява покана за прием на заявления от потенциални получатели на финансова помощ. В годината на одобряване на СВОМР, УС на МИГ ще приеме индикативен график за прием на проекти в срок до три месеца от подписване на договор за одобрение на СВОМР, ако е възможно да бъде реализиран прием на проекти през същата. Периодът за прием на проекти се определя с решение на УС на МИГ, но не може да е по-малък от 1 месец. За изпълнение на Стратегията, МИГ ще поддържа деловодна система и архив, от които може да бъдат проследени актовете на органите на МИГ, ще информира, консултира и подпомага подготовката на проекти на потенциалните кандидати и изпълнява всички останали дейности, посочени в приложимите нормативни актове. Всички одобрени проекти за финансиране от ЕЗФРСР се изпълняват в срок до 36 месеца, считано от: 1. датата на подписването на договора за предоставяне на финансова помощ за кандидати, които не са възложители по смисъла на ЗОП; 2. датата на уведомяване на получателя на финансова помощ за решението за съгласуване/отказ за съгласуване на последната по време процедура за избор на изпълнител по проекта, когато получателят е възложител по ЗОП. Местната инициативна група и получателите на финансова помощ при изпълнение на стратегията за ВОМР ще осигурят публичност на дейността си и на източниците на финансиране съгласно изискванията. За осигуряване на публичност за своята дейност МИГ ще публикува на интернет страницата си и следната информация: 1. одобрената стратегия за ВОМР, първоначално одобрения бюджет и всички последващи изменения; 2. всички решения и протоколи от заседания на колективния управителен орган и колективния върховен орган; 3. актуален списък на членовете на колективен върховен орган и на членовете на колективния управителен орган, съдържащ данни за адресната регистрация на физическите лица или седалището и адреса на управление на юридическото лице, сектор, на който е представител и групата от заинтересовани лица, които представлява; 4. устав на МИГ и неговите изменения и допълнения; 5. регистър на обществените поръчки, който съдържа информация за избрани изпълнители, дейности, срок и стойност на поръчките; 6. профил на купувача съгласно ЗОП; 7. списък на физическите и юридическите лица, с които МИГ има сключен договор, както и предмета на сключения договор; 8. електронен регистър с проектите, подадени по стратегията за ВОМР; 9. всички декларации за липса/наличие на конфликт на интереси на членовете на комисията за избор на проекти; 10. критерии за оценка на проектите; 11. решенията на комисията за избор на проектите и на колективния управителен орган за одобрение на проектите; 12. всички правила за работа на МИГ; 13. доклади за дейността и финансовите отчети за дейността на МИГ, представени в Агенцията по вписванията и съответно Търговски регистър и регистър на юридическите лица с нестопанска цел; 14. годишни доклади за отчитане изпълнението на стратегията за ВОМР, представяни пред водещия фонд - ЕЗФРСР. Индикативния график на изпълнение на дейностите по постигане на целите и приоритетите на стратегията е посочен в следващата таблица.

Дейности	Целева група	Времеви обхват							
		2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030

Провеждане на информационна кампания за популяризиране на СВОМР, нейните цели, приоритети, мерки и очаквани резултати	широка общественост, кандидати/бенефициенти									
Изготвяне на документацията и процедурите за отделните мерки	Екип на МИГ									
Обявяване на индикативен прием по мерки, прием, оценка и договориране на проектни	Екип на МИГ, КИП, потенциални бенефициенти									
Мониторинг на изпълнението на одобрените за финансиране проекти	Екип на МИГ, бенефициенти									
Мониторинг на напредъка по изпълнение на СВОМР и докладване на годишна база пред УО на СПРЗСР 2021-2027	Екип на МИГ, УС на МИГ									
Техническо и финансово управление на СВОМР, регулярно подаване на заявки за плащане към МЗХ за възстановяване на изразходваните средства и осигуряване на финансов ресурс за префинансиране на дейностите по управление на стратегията	Екип на МИГ, УС на МИГ									

5. Описание на мерките: (не повече от 4 страници за всяка мярка)

Мерки и дейности за всяка финансираща програма поотделно:

За всяка мярка в стратегията за ВОМР на МИГ Лом са разписани: описание на целите и обхвата; допустимите получатели; допустимите дейности и разходи; определените финансови параметри за проектните предложения - минимален и максимален размер на общите допустими разходи и минимален и максимален размер на безвъзмездната финансова помощ; интензитета на финансовата помощ; обективни и измерими критерии за оценка на проектите и тяхната тежест; други елементи, когато е приложимо, според указанията на всяка от финансиращата съответната мярка програма съгласно Заповед РД09-524/19.05.2023г.

СПРЗСР 2023 – 2027 г.
(ЕЗФРСР)

Мярка 1 „Подкрепа за инвестиции в земеделски стопанства“

1. Описание на целите и обхвата

Основна цел на мярката е повишаване конкурентоспособността на земеделието на територията на МИГ Лом. Развитието на наличните материални мощности в стопанствата, което се финансира по настоящата мярка, ще допринесе за цялостното подобряване на икономическата конкурентоспособност на територията на МИГ, а и на общината като цяло. Налице е необходимостта от внедряване на нови технологии и в средните стопанства, които са пазарно ориентирани и насочени към инвестиции и диверсификация на производствата.

2. Допустимите получатели

- Земеделско стопанство – стандартен производствен обем от над 8 000 евро;
- Групи и организации на производители;

- Кооперативни обединения на земеделски стопани.

Земеделски стопани, допустими за подпомагане трябва да отговарят и на следните условия: да са физически лица или; да са юридически лица, регистрирани по Търговския закон или Закона за кооперациите, Закона за вероизповеданията или създадени по Закона за Селскостопанската академия.; „средни“ и „големи“ земеделски стопанства - да са регистрирани като земеделски стопани по Закона за подпомагане на земеделските производители от най – малко 36 месеца преди кандидатстването за подпомагане и да не са прекратявали своята дейност в този период; „малки“ земеделски стопанства - да са регистрирани като земеделски стопани по Закона за подпомагане на земеделските производители от най – малко 12 месеца преди кандидатстването за подпомагане и да не са прекратявали своята дейност в този период; да имат приход/доход от земеделска дейност и/или приход/доход от услуги директно свързани със земеделска дейност и/или преработка на земеделска продукция и/или участие и подпомагане по схемата за единно плащане на площ и/или публична финансова помощ за извършваната от тях селскостопанска дейност; да имат минимален стандартен производствен обем /СПО/ на земеделското стопанство над 8 000 евро; да имат разработен бизнес план за дейностите в земеделското стопанство и доказващ подобряване на дейността на земеделското стопанство чрез прилагане на планираните инвестиции и дейности.

Групи и организации на производители, допустими за подпомагане трябва да отговарят на следните условия: да са признати като група или организация на производители, в съответствие с националното и/или европейското законодателство за организации на производители; да имат приход от продажба на селскостопански продукти или преработени селскостопански продукти и/или получена публична финансова помощ за продажбата на посочените продукти; да имат разработен бизнес план за дейностите в групата/организацията на производители и доказващ подобряване на дейността ѝ чрез прилагане на планираните инвестиции и дейности. **Кооперативни обединения на земеделски стопани** създадени в съответствие със специализирано национално законодателство: да имат приход от продажба на селскостопански продукти или преработени селскостопански продукти и/или получена публична финансова помощ за посочените продукти; да имат разработен бизнес план за дейностите в обединението и доказващ подобряване на дейността му чрез прилагане на планираните инвестиции и дейности.

ВАЖНО: Земеделските стопани със земеделски стопанства, за които е приложимо трябва да отговарят на изискванията на Закона за ветеринарномедицинската дейност.

3. Допустимите дейности и разходи

Инвестициите допустими за подпомагане в рамките на мярката трябва да са свързани с производството на селскостопански продукти включени в приложение I на Договора за функционирането на Европейския съюз или памук, с изключение на риба и рибни продукти.

Допустимите за подпомагане дейности могат да включват материални и нематериални инвестиции. Подкрепа се предоставя за материални и нематериални инвестиции в новосъздадени и съществуващи земеделските стопанства за покриване нуждите на същите, съобразени с техният капацитет. Подкрепата ще бъде насочена към следните дейности:

- Инвестиции за модернизация и механизация /инвестиции във физически активи/, свързана с намаляване на производствените разходи и повишаване производителността на труда;
- Инвестиции за постигане съответствие с нововъведени стандарти на Общността приложими за съответните стопанства;
- Инвестиции в изграждане, реконструкция/рехабилитация на съоръжения и закупуване и монтиране на оборудване, включително кладенци и съоръжения за съхранение на вода за напояване, включващи изграждането на нови и подобряване на съществуващи мрежи в стопанствата;
- Инвестиции пряко свързани с подобряване на енергийната ефективност на стопанствата;
- Инвестиции за съхранение на земеделската продукция с цел запазване качеството на продукцията;
- Инвестиции в изграждане/реконструкция/закупуване на машини и съоръжения за опазване на околната среда, включително за съхранение на оборска тор;
- Инвестиции в недвижима собственост, свързана с дейността на земеделските стопанства;
- Инвестиции за създаване и/или презасаждане на трайни насаждения, десертни лозя, медоносни дървесни видове за производство на мед и бързорастящи храсти и дървесни видове за производство на биоенергия;
- Инвестиции за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници (водна, вятърна, слънчева, геотермална енергия и остатъчна/отпадъчна биомаса) за собствено потребление за нуждите на земеделските стопанства;
- Инвестиции, насочени към надвишаване на изискванията за хуманно отношение към животните и повишаване на биосигурността.

4. Определените финансови параметри за проектите предложения - минимален и максимален размер на общите допустими разходи и минимален и максимален размер на безвъзмездната финансова помощ

Минималният размер на допустимите разходи за едно проектно предложение е 29 337 лева.

Максималният размер на общите допустими разходи за всеки проект е в размер на 391 166 лева².

² Съгласно „УКАЗАНИЯ КЪМ МЕСТНИТЕ ИНИЦИАТИВНИ ГРУПИ ЗА ИЗИСКВАНИЯТА КЪМ СТРАТЕГИИТЕ ЗА ВОДЕНО ОТ ОБЩНОСТИТЕ МЕСТНО РАЗВИТИЕ В ЧАСТТА НА СТРАТЕГИЧЕСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО И СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ ЗА ПЕРИОДА 2023 – 2027 Г. , Приложение към Заповед № РД 09-524/19.05.2023 г.

5. Интензитета на финансовата помощ

Финансовата помощ е в размер до 75 % от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи.

Общ бюджет на мярката: 400 000 лева.

6. Обективни и измерими критерии за оценка на проектите и тяхната тежест

Управляващият орган ще определи критериите за подбор след съгласуването им с Комитета за наблюдение, вкл. точките за всеки критерий, както и минималния брой точки. Настоящите критерии за оценка, представени по-долу са индикативни и могат да бъдат променени във връзка с изискванията на УО на СПРЗСР или други, налагащи това обстоятелство.

КРИТЕРИИ ЗА ИЗБОР		Максимален брой точки
1	Подпомагане на чувствителни сектори в земеделското производство	10
2	Кандидатът е млад фермер, който е физическо лице или едноличен търговец на възраст от 18 навършени до 40 не навършени години, към датата на кандидатстване	5
3	Иновативност на проекта – проектът е насочен към внедряването на нов за стопанството продукт/ техника /технология и/или въвеждането на нов за територията на МИГ продукт или услуга	10
4	Проектът включва дейности за социално земеделие и/или такива, свързани с колективни инвестиции.	10
5	Собственикът и представляващият кандидата не са получавали подкрепа от ПРСР 2007 – 2013 и/или 2014 – 2020 г., независимо дали чрез кандидата или чрез друго юридическо лице в което участват.	5
6	Проектът предвижда използването на местни доставчици на стоки и/или услуги	5
7	Финансови възможности за реализиране на проекта	5
8	Съответствие и принос към стратегия за BOMP	20
9	Бюджет	30
		100

Минимален праг за преминаване на проектните предложения на етап „Техническа и финансова оценка” и участие в класиране – 30т.

7. Други елементи, когато е приложимо, според указанията на всяка от финансиращата съответната мярка програма.

Не е допустима подкрепата за основни земеделски инвестиции - закупуването на машини, с изключение на такива, предвидени за социално земеделие и такива, свързани с колективни инвестиции.

Не се предоставя подпомагане за дейности и инвестиции, които биха навредили на околната среда. Инвестициите, включени в проектното предложение, трябва да са придружени от документ от компетентния орган по околна среда (РИОСВ/МОСВ/БД), издадени по реда на ЗООС и/или ЗБР и ЗВ.

- Материалните и нематериалните инвестиции включени в проектното предложение трябва да са в съответствие с параметрите и дейностите, обект на подпомагане и включени в разработения бизнес план;
- За колективни инвестиции - да са свързани с основната земеделска дейност по производство и/или съхранение на селскостопански продукти, произведени от техните членове, както и подготовка на продукцията за продажба;
- Инвестициите за напояване трябва да са в съответствие с Плана за управление на речните басейни /ПУРБ/ и трябва да са съвместими с постигането на добро състояние на водните обекти, съгласно Директива 2000/60/ЕО;
- Финансова помощ за инвестиции за постигане на съответствие с нововъведени стандарти на Съюза ще се предоставя, като с цел съобразяване с тези изисквания подпомагането може да бъде предоставено в рамките на 24 месеца от датата, на която изискванията стават задължителни за земеделските стопанства;

Мярка 2 „Инвестиции в подкрепа на неселскостопански дейности”³

1. Описание на целите и обхвата

Чрез мярката се цели да се развият неземеделски дейности, с потенциал за устойчиво развитие, което е свързано със създаване на заетост извън сектор земеделие. Икономическите сектори извън земеделието създават заетост, за която е характерна липсата на сезонност, присъща на земеделските сектори, в тази връзка основна цел на мярката е насърчаване на инвестиционните дейности, създаването на заетост и ускоряване диверсификацията на неземеделските дейности. Диверсификацията на икономиката може да се постигне чрез развитие на икономически дейности, свързани с производство, търговия, услуги, преработващата промишленост и други. Също така на територията на МИГ Лом съществува възможност да се развива бизнес, който допълва или подпомага селскостопанското производство. Чрез мярката се подкрепят дейности, които в по-голяма степен използват потенциала на населените места като например природни, исторически, културни и екологични дадености, включително туристически услуги, които създават условия за съживяване на местната икономика. Също така чрез прилагане на мярката има възможност да се стимулират творческите занаяти, които са част от културното наследство и традиции.

³ Настоящата мярка е включена в СВОМР на база проведеното анкетно проучване и обсъжданията по време на всички работни/информационни/консултативни срещи

2. Допустимите получатели

Подпомагане получават земеделски стопани, микропредприятия и физически лица. **В обхвата на мярката физическите лица са допустими за подпомагане само за инвестиции в неземеделски дейности, които са насочени към развитие на занаяти.**

Земеделските стопани, допустими за подпомагане трябва да отговарят на следните условия: да бъдат регистрирани като еднолични търговци или юридически лица по Търговския закон или Закона за кооперациите; да имат седалище на територията на селски район; икономическият размер на земеделското стопанство е от над 8 000 евро до 170 000 евро стандартен производствен обем /СПО/, включително; да съответстват на определението за „малко“ или „средно“ земеделско стопанство.

Микропредприятията, допустими за подпомагане трябва да отговарят на следните условия:

- да бъдат регистрирани като еднолични търговци или юридически лица по Търговския закон или Закона за кооперациите;
- да имат седалище на територията на селски район;

Физическите лица, допустими за подпомагане трябва да отговарят на следните условия:

- да бъдат регистрирани по Закона за занаятите като упражняващи занаят/и след вписване в регистър БУЛСТАТ по реда на Закона за регистър БУЛСТАТ;
- да отговарят на определението за микропредприятие, съгласно дефиницията на ЗМСП;
- да имат постоянен адрес на собствениците на територията на община Лом;

3. Допустимите дейности и разходи

Инвестициите допустими за подпомагане в рамките на интервенцията трябва да са свързани с развитие на услуги в различни сектори на икономиката и други производствени неземеделски дейности, производство на продукти, които не са включени в Приложение I от Договора за функциониране на Европейския съюз, както и дейности, които са насочени към развитие на занаяти. Инвестициите, включени в проектното предложение трябва да са придружени от решение за преценяване на необходимостта от извършване на оценка на въздействието върху околната среда/решение по оценка на въздействие върху околната среда/решение за преценяване на необходимостта от извършване на екологична оценка/становище по екологична оценка/решение за преценка на вероятната степен на значително отрицателно въздействие/решение по оценка за съвместимостта/пismo/разрешително от компетентния орган по околна среда (РИОСВ/МОСВ), издадени по реда на ЗООС и/или ЗБР и ЗВ. Материалните и нематериалните инвестиции включени в проектното предложение трябва да са в съответствие с параметрите и дейностите, обект на подпомагане и включени в разработения

бизнес план. Бизнес планът трябва да показва подобряване на дейността на предприятието и да доказва икономическата жизнеспособност на кандидата чрез прилагане на планираните инвестиции и дейности.

Допустими дейности:

- Подкрепа в рамките на интервенцията се предоставя на територията на селските райони в страната в съответствие с чл. 73 от Регламент (ЕС) №2021/2115 само за материални и/или нематериални активи, в това число машини, съоръжения, оборудване, включително и недвижима собственост, както и общи разходи, свързани с подпомаганата дейност. Предоставя се подпомагане за инвестиции в неземеделски дейности:
- Производство или продажба на продукти, които не са включени в Приложение 1 от Договора за функциониране на Европейския съюз (независимо от вложените продукти и материали);
- Развитие на услуги във всички сектори (например: грижи за деца, възрастни хора, хора с увреждания, здравни услуги, счетоводство и одиторски услуги, ветеринарни дейности и услуги базирани на ИТ и др.;
- Производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за собствено потребление;
- Развитие на занаяти и други неземеделски дейности.

В рамките на подмярката не се финансират дейности, които водят до осъществяване на селскостопанска дейност или резултата от дейността е продукт, включен в Приложение I на Договора за функциониране на Европейския съюз.

4. Определените финансови параметри за проектите предложения - минимален и максимален размер на общите допустими разходи и минимален и максимален размер на безвъзмездната финансова помощ

Минималният размер на допустимите разходи за едно проектно предложение е 29 337 лева.

Максималният размер на безвъзмездната финансова помощ от общите допустими разходи за всеки проект е в размер на 391 166 лева⁴.

5. Интензитета на финансовата помощ

Финансовата помощ е в размер до 50% от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи;

Общ бюджет на мярката: 2 000 550 лева

⁴ Съгласно „УКАЗАНИЯ КЪМ МЕСТНИТЕ ИНИЦИАТИВНИ ГРУПИ ЗА ИЗИСКВАНИЯТА КЪМ СТРАТЕГИИТЕ ЗА ВОДЕНО ОТ ОБЩНОСТИТЕ МЕСТНО РАЗВИТИЕ В ЧАСТТА НА СТРАТЕГИЧЕСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО И СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ ЗА ПЕРИОДА 2023 – 2027 Г. , Приложение към Заповед № РД 09-524/19.05.2023 г.

6. Обективни и измерими критерии за оценка на проектите и тяхната тежест

Подкрепата е насочена към предприятията с потенциал за растеж и развитие. Приоритет ще бъде предоставян на проекти, свързани с инвестиции в иновации, цифровизация, технологично интензивни производства и информационните услуги, които да допринасят за повишаване на добавената стойност (в т. ч. високотехнологични производства и услуги съгласно националните приоритетни икономически дейности, определени в Националната стратегия за насърчаване на малките и средни предприятия 2021-2027 г.); подкрепата за дейности в областта на здравеопазването и социалните услуги; проекти с инвестиции, насочени към опазване на околната среда и борба или адаптация с климатичните промени, в т. ч. устойчива енергия и производства. Приоритетно финансовата помощ ще бъде насочвана и към жени и млади предприемачи. Посочения списък не изброява изчерпателно критериите за подбор. **Критериите за подбор ще бъдат определяни в националните документи, определящи условията за подпомагане на кандидатите. С цел по-ефективно прилагане на програмата Управляващият орган, след консултации с Комитета по наблюдение, ще може да ограничава вида на допустимите дейности или кандидати за определени приеми (целови приеми).** Настоящите критерии за оценка, представени по-долу са индикативни и могат да бъдат променени във връзка изискванията на УО на СПРЗСР или други, налагащи това обстоятелство.

КРИТЕРИИ ЗА ИЗБОР		Максимален брой точки
1	Проектът включва инвестиции в иновации, цифровизация, технологично интензивни производства и информационните услуги	10
2	Проектът създава нови работни места	10
3	Проектът включва дейности в областта на здравеопазването и социалните услуги	10
4	Проектът включва инвестиции, насочени към опазване на околната среда и борба или адаптация с климатичните промени	10
5	Кандидатът не е получавал подкрепа от Общността за подобна инвестиция	5
6	Проекти на земеделски стопани жени и млади предприемачи	5
7	Финансови възможности за реализиране на проекта	10
8	Съответствие и принос към стратегия за BOMP	10
9	Бюджет	30
		100

Минимален праг за преминаване на проектните предложения на етап „Техническа и финансова оценка” и участие в класиране – 30т.

7. Други елементи, когато е приложимо, според указанията на всяка от финансиращата съответната мярка програма.

Неприложимо.

Важно: Мярката, идентифицирана като необходима, е изведена в настоящото СВОМР съгласно „УКАЗАНИЯ КЪМ МЕСТНИТЕ ИНИЦИАТИВНИ ГРУПИ ЗА ИЗИСКВАНИЯТА КЪМ СТРАТЕГИИТЕ ЗА ВОДЕНО ОТ ОБЩНОСТИТЕ МЕСТНО РАЗВИТИЕ В ЧАСТТА НА СТРАТЕГИЧЕСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО И СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ ЗА ПЕРИОДА 2023 – 2027г. , Приложение към Заповед № РД 09-524/19.05.2023 г. Именно там е посочено, че подходът ВОМР ще се прилага за трети програмен период на териториална база и на подрегионално ниво - ниво община, част от община или група съседни общини с население между 10 000 и 150 000 жители. Подходът обхваща територията на цялата страна (включително селските райони и районите със специфични характеристики, дефинирани в Националната концепция за пространствено развитие 2013 - 2025 г.), с изключение на градовете с население над 30 000 жители, в рамките на техните строителни граници. Съгласно СПЗСР в интервенция II.Г.3 "Инвестиции за неселскостопански дейности в селските райони " влизат общини (LAU 1), в които няма населено място с население над 30 000 души. Съгласно чл. 3,(3) от Закона за административно-териториалното устройство на Република България населените места се делят на градове и села. В този смисъл, по данни на НСИ населението на гр. Лом към дата 31.12.2022г. е 16 297 души, а това на цялата община 20 545 души. Съгласно Допълнителни разпоредби на ЗУТ, § 5, т. 6 „Територия на населено място“ е селищната територия, обхваната от границите му (строителните му граници), определени с устройствен план, без да се включва землището. От друга страна, терминът „землище“ не е дефиниран в ЗУТ. Негово определение съдържа §1, т. 8 от допълнителните разпоредби на Закон за административно-териториалното устройство на Република България: „землище“ е съвкупността от поземлените имоти, принадлежащи към дадено населено място. Съгласно чл. 18 от Закона за административно-териториалното устройство на Република България територията на населеното място е селищната територия, определена от строителните му граници, и извънселищната територия, определена от границите на землището. В този смисъл, на база тълкуванията на понятието „територия на населеното място“, мярката е разписана в настоящото СВОМР, за да отговори на местните приоритети за развитие на територията и общността. Същата би могла да бъде допълнена/изменена/пренасочена във връзка изискванията на УО на СПЗСР или други, налагащи това обстоятелство.

Мярка 3 „Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура⁵, като отделни, самостоятелни иновативни социални, smartтехнологични и/или цифрови решения, съответстващи на принципите на концепцията за „интелигентни селища“

1. Описание на целите и обхвата

Основна цел на мярката е насърчаване на социалното приобщаване, намаляването на бедността и икономическото развитие на територията на МИГ- Лом чрез:

- подобряване на средата и качеството на живот в населените места на територията на МИГ-Лом за реализация на концепцията за „интелигентни селища“, т.е. селището да е независимо и самодостатъчно, за да предоставя услуги;
- осигуряване на базови услуги на населението на МИГ-Лом и достъпа до тях в сферата на образованието, здравеопазването и социалните грижи, науката и културата, водоснабдяването и канализацията, енергоснабдяването, транспорта, благоустройството, физическата култура, спорта и отдиха;

⁵ Настоящата мярка е включена в СВОМР на база проведеното анкетно проучване и обсъжданията по време на всички еднокдневни работни/консултативни срещи

- повишаване привлекателността на територията на МИГ-Лом чрез обновяване на инфраструктурата, не само фокусирано върху развитието или поддържането на селската среда, но също така да се проектира такъв сценарий, при който „интелигентните селища“ започва да „печелят“ за себе си;

Посредством мярката населените места на територията на МИГ-Лом ще станат по-привлекателни за бизнеса и за живеене чрез поддържането и стимулирането на тяхното икономическо, социално и културно развитие, чрез изграждането на липсваща или рехабилитация на съществуващата техническа инфраструктура, транспортни и комуникационни връзки.

2. Допустимите получатели

По настоящата интервенция допустими кандидати са само **общини** от селските райони на Република България, съгласно приетата дефиниция. Допустими за подпомагане са инвестиции в основни услуги за населението, свързани със създаването, подобряването или разширяването на малка по мащаби инфраструктура. **Допустими са само кандидати със седалище на територията на МИГ-Лом.**

3. Допустимите дейности и разходи

I. Допустими са следните дейности по направления:

- **Водоснабдяване** - Изграждане, реконструкция и/или рехабилитация на водоснабдителни системи и съоръжения в агломерации с под 2000 е.ж. в селските райони;
- **Култура** - Реконструкция, ремонт, реставрация, закупуване на оборудване и/или обзавеждане на обекти, свързани с културния живот;
- **Образование** - Реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на общинска образователна инфраструктура с местно значение в селските райони;
- **Площи** - Изграждане и/или обновяване на площи за широко обществено ползване, предназначени за трайно задоволяване на обществените потребности от общинско значение;
- **Пътища** - Строителство, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи общински пътища и съоръженията и принадлежностите към тях;
- **Сгради** - Реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на общински сгради, в които се предоставят обществени услуги, с цел подобряване на тяхната енергийна ефективност, вкл. и дейности за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за собствено ползване;
- **Спорт** - Изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на спортна инфраструктура;
- **Улици** - Строителство, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи улици и тротоари и съоръженията и принадлежностите към тях;

II. Допустими дейности в рамките на мярката:

- Строителство, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи улици и тротоари и съоръженията и принадлежностите към тях;
- Строителство, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи общински пътища и съоръженията и принадлежностите към тях;
- Изграждане, реконструкция и/или рехабилитация на водоснабдителни системи и съоръжения в агломерации с под 2000 е.ж. в селските райони;
- Реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на общинска образователна инфраструктура с местно значение в селските райони;
- Реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на общински сгради, в които се предоставят обществени услуги, с цел подобряване на тяхната енергийна ефективност, вкл. и дейности за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за собствени нужди;
- Рехабилитация и доизграждане на канализационни системи и съоръжения;
- Изграждане и/или обновяване на площи за широко обществено ползване, предназначени за трайно задоволяване на обществените потребности от общинско значение;
- Изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на спортна инфраструктура.
- Реконструкция, ремонт, реставрация, закупуване на оборудване и/или обзавеждане на обекти, свързани с културния живот.

Допустими са общи разходи, свързани с проекта, извършени както в процеса на подготовка на проекта, така и по време на неговото изпълнение.

II. Допустимите дейности трябва да отговарят на следните изисквания: Да се изпълняват на територията на селските райони на РБ, посочени в националното законодателство за прилагане на Стратегическия план; Да отговарят на дефиницията за дребна по мащаби инфраструктура⁶; Да се изпълняват в съответствие с плана за интегрирано развитие на община Лом, а ако съществува стратегия за местно развитие да са съгласувани и с нея; Да не оказват отрицателно въздействие върху околната среда съгласно разпоредбите на ЗООС; Да отговарят на изискванията на заповедите за определянето на местата по Натура 2000 и планове за тяхното управление, а когато няма издадени заповеди дейността да е съгласувана с МОСВ, ЗЗТ, ЗБР и съответните им подзаконовни нормативни актове за тяхното прилагане; Да се изпълняват съгласно препоръките от извършените оценки, както и условията и мерките в съответния административен акт на компетентния орган съгласно ЗООС, ЗЗТ и ЗБР и съответните им подзаконовни нормативни актове за тяхното прилагане (когато е приложимо); Дейностите свързани със строително-монтажни работи, следва да бъдат в съответствие с приложимото национално законодателство в сферата на устройството на територията, инвестиционното проектиране и строителството в Република

⁶ Дребна по размер инфраструктура е инвестиция, която се осъществява чрез дейности, подпомагани по интервенцията, при която максималната стойност на допустимите разходи за един обект не надвишава по размер левовата равностойност на 3 млн. евро.

България; Ако дейностите се извършват на терени, които подлежат на рекултивация съгласно чл. 11, ал 1 от ЗОЗЗ да се представи проект за рекултивация на нарушени терени или залесяване на териториите с подходящи растителни видове, когато националното законодателство изисква да се приложат тези мерки; Реконструкция и/или рехабилитация на съществуващи общински пътища, и съоръженията, и принадлежностите към тях са допустими за подпомагане ако са от указаните общински пътища в Решение № 236/13.04.2007 г. на МС за утвърждаване списък на общинските пътища; В допълнение, допустимите инвестиции в пътна инфраструктура задължително следва да се съчетават с мерки за пътна безопасност; Изграждане, реконструкция и/или рехабилитация на водоснабдителни системи и съоръжения (ВСС) в агломерации с под 2 000 е.ж. в селските райони и дейности за рехабилитация и доизграждане, без ново строителство на канализационната мрежа (КМ) в агломерации с под 2 000 е.ж. в селските райони са допустими ако съответстват на Плановите за управление на речните басейни.

Дейностите, свързани с инвестиции за рехабилитация и доизграждане, без ново строителство на канализационната мрежа (в т.ч. и съоръжения за пречистване на отпадъчни води) в агломерации с под 2 000 е.ж. в селските райони, трябва да се основават на предварително картиране на нуждите на национално и регионално ниво, изготвено от държавните институции и агенции, отговорни за тези политики, и надлежно отразени и включени в интегрираните териториални стратегии за развитие от регионите от ниво NUTS 2. В рамките на дейност „Изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на спортна инфраструктура“ кандидатите имат възможност да извършват допустимите инвестиции и в общинска образователна инфраструктура, която включва детска градина, основно или средно училище, и в паркове.

4. Определените финансови параметри за проектните предложения - минимален и максимален размер на общите допустими разходи и минимален и максимален размер на безвъзмездната финансова помощ

Съгласно СПРЗСР максималните суми в рамките на интервенцията, в която попада мярката е:

НАПРАВЛЕНИЕ	Максимална планирана средна сума (евро)
ВОДОСНАБДЯВАНЕ	2,500,000.00
КУЛТУРА	200,000.00
ОБРАЗОВАНИЕ	500,000.00
ПЛОЩИ	400,000.00
ПЪТИЩА	2,500,000.00
СГРАДИ	200,000.00
СПОРТ	50,000.00
УЛИЦИ	650,000.00

На база опита от предходния програмен период индикативно минимален и максимален размер на общите допустими разходи и безвъзмездната финансова помощ по тази мярка е:

Минималният размер на допустимите разходи за едно проектно предложение е 29 337 лева.

Максималният размер на безвъзмездната помощ от общите допустими разходи за всеки проект е в размер на 391 166 лева⁷.

5. Интензитета на финансовата помощ

Финансовата помощ е в размер на 100% от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи.

Общ бюджет на мярката в лева: 1 300 000 лева

6. Обективни и измерими критерии за оценка на проектите и тяхната тежест

Съгласно СПРЗСР, при отпускането на помощ по мярката ще се използват принципи за подбор на операции, сред които: Брой население, което ще се възползва от допустимите дейности; брой населени места, обхванати от инвестицията; допълняемост на инвестициите, водещи до по-голяма завършеност на инфраструктурата; проекти с включени инвестиции за достъпна среда. Настоящите критерии за оценка, представено по-долу са индикативни и могат да бъдат променени, във връзка изискванията на УО на СПРЗСР или други, налагащи това обстоятелство.

КРИТЕРИИ ЗА ИЗБОР		Максимален брой точки
1	Въздействие върху населението на проекта, което ще се възползва от допустимите дейности: - Резултатите от проекта ще достигнат до 200 души – 10 - Резултатите от проекта ще достигнат до над 201 души – 20	20
2	Въздействие върху населени места, обхванати от инвестицията: - Инфраструктурата се ползва/посещава от населението на поне 2 населени места - 10 - Инфраструктурата се ползва/посещава от населението на 3 и повече населени места включително - 20	20
3	Проектът допълва инвестициите, водещи до по-голяма завършеност на инфраструктурата	30
4	Проектът включва създаване на достъпна среда	30
ОБЩО		100

⁷ Съгласно „УКАЗАНИЯ КЪМ МЕСТНИТЕ ИНИЦИАТИВНИ ГРУПИ ЗА ИЗИСКВАНИЯТА КЪМ СТРАТЕГИИТЕ ЗА ВОДЕНО ОТ ОБЩНОСТИТЕ МЕСТНО РАЗВИТИЕ В ЧАСТТА НА СТРАТЕГИЧЕСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО И СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ ЗА ПЕРИОДА 2023 – 2027 Г. , Приложение към Заповед № РД 09-524/19.05.2023 г.

Минимален праг за преминаване на проектите предложения на етап „Техническа и финансова оценка” и участие в класиране – 30т.

7. Други елементи, когато е приложимо, според указанията на всяка от финансиращата съответната мярка програма.

ВАЖНО: Не е допустимо включването на разходи за инфраструктура, свързани с пътища, водопреносни и канализационни системи, освен ако не са част от по-голям проект или не са свързани с дейности, отговарящи на концепцията за интелигентни селища.

ВАЖНО: По ПРР и интервенцията „Инвестиции в основни услуги и дребни по мащаби инфраструктура в селските райони“ от СПРЗСР ще бъдат финансирани огледални инфраструктурни мерки, като демаркацията ще бъде на териториална основа: С операциите по интервенция „Инвестиции в основни услуги и дребни по мащаби инфраструктура в селските райони“ (за улици, образователна инфраструктура, площи за широко обществено ползване, спортна инфраструктура, и обекти, свързани с културния живот) ще се подкрепят 215 селски общини, а по ПРР останалите 50 общини (10 големи общини по Приоритет 1, и 40 по Приоритет 2). ПРР ще подкрепя интервенции на цялата територия на страната за мерките, които попадат извън обхвата на СПРЗСР като здравна инфраструктура, енергийна ефективност на жилищни сгради, туризъм, индустриални зони/паркове, пътна инфраструктура и устойчива мобилност. С интервенцията „Инвестиции в основни услуги и дребни по мащаби инфраструктура в селските райони“ ще се предоставя подкрепа за строителство, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи общински пътища и съоръженията и принадлежностите към тях в 215 общини. ПРР ще финансира пътища I, II, III клас от републиканската пътна мрежа извън TEN-T мрежата на територията на цялата страна и IV клас на територията на градските общини в страната извън Трансевропейската пътна мрежа. Програмата за транспортна свързаност ще финансира проекти за развитие на пътната инфраструктура по протежение на Трансевропейската пътна мрежа. За операции за енергийна ефективност демаркацията между интервенцията „Инвестиции в основни услуги и дребни по мащаби инфраструктура в селските райони“ и ПРР и НПВУ се осъществява на проектна база. Схемата по НПВУ ще бъде пилотна и тя ще стартира преди да започне изпълнението на операциите по интервенцията „Инвестиции в основни услуги и дребни по мащаби инфраструктура в селските райони“. Изхождайки от написаното, само направление водоснабдяване и общински сгради не са упоменати. Ако погледнем ПРР, обаче, в нея има предвидена дейност за подпомагане: "Енергийна ефективност и устойчиво обновяване на жилищни и обществени сгради" и остава само направление "Водоснабдяване". В този смисъл, настоящата мярка би могла да бъде допълнена/изменена/пренасочена във връзка изискванията на УО на СПРЗСР или други, налагащи това обстоятелство.

Мярка 4 „Инвестиции за проучване, развитие и популяризиране на културното, историческото и природното наследство и бит на територията на МИГ-ЛОМ⁸“ - не е част от СПРЗСР 2023 – 2027 г., но е включена в Регламент (ЕС) № 2021/2115 (финансирани от ЕЗФРСР)

1. Описание на целите и обхвата

Насърчаване развитието на туризма, чрез инвестиции в материалното културно и природно наследство и съхранение и опазване на нематериалното културно и природно наследство. Важен акцент в мярката ще бъдат младите хора и въвличането им в дейности по опознаване на местните традиции, опазване на нематериално културно наследство и насърчаване на екологичната култура за опазване на природното наследство.

2. Допустимите получатели

- Община Лом;
- Юридически лица с нестопанска цел (ЮЛНЦ), регистрирани по Закона за юридическите лица с нестопанска цел;
- Юридически лица, регистрирани по Търговския закон;
- Читалища, регистрирани по Закона за народните читалища.

Допустими са само кандидати със седалище на територията на МИГ-ЛОМ.

3. Допустимите дейности и разходи

В рамките на мярката за финансиране ще са допустими дейности на територията на МИГ-ЛОМ, свързани с:

- Проучване, изучаване и съхранение на местните идентичности - култура, бит, типични местни храни, типични местни продукти, музика и изобразително изкуство, история, традиционни занаяти, обичаи и ритуали, неписана и писана традиция;
- Организиране и провеждане на временни и постоянни тематични изложби /етнографски, археологически, типични местни храни, типични местни продукти, занаятчийски продукти и др./, свързани с културното наследство и местните идентичности на територията;
- Проучвания и изработване на материали във връзка с документиране и/или изследване, и/или промотиране на материалното и/или нематериалното културно наследство - Разработване и разпространение на видео материали;
- Разработване и разпространение на информационни материали (брошури, тематични изследвания, снимки, каталози и др.);
- Разработване и представяне на макети, възстановяване на елементи от традиционни костюми или предмети от традиционния бит;
- Подготовка, организация и провеждане на местни празници – събори, панаири, фестивали и др.;

⁸ Настоящата мярка е включена в СВОМР на база обсъжданията от консултациите по време на всички едnodневни работни срещи, както и опита на МИГ на база предходния програмен период

- Подготовка за извършване на проучвания и съхранение на археологическите паметници на територията;
- Дейности по съхраняване, идентифициране, възстановяване и обновяване на природното и културно наследство на територията;
- Инвестиции в нематериално културно наследство: изследване, документиране и съхраняване на елементи от него, в т.ч. местния фолклор, опазване на мемориални и природни пространства;
- Дейности, насочени към развитие на спорта (спортни събития и др.);
- Дейности за популяризиране на културното наследство извън територията;
- Насърчаване на екологичната култура за опазване на природното наследство на селата.

Допустими разходи:

- Разходи за проучвания и информационни дейности, свързани с популяризиране на нематериалното културно наследство – изработка на рекламни материали, промоционални клипове, пътеводители и други рекламни дейности, свързани с материалното културно наследство.
- Разходи за организация и провеждане на различни мероприятия/ събития във връзка с местни културни обичаи и традиции - /фестивали, събори, празници, обичаи/ и други, свързани с местното културно наследство, дейности за популяризиране на нематериалното културно наследство, конкурси, изложби, проучвания на местното нематериално културно наследство, в т.ч. краеведски изследвания и отпечатване на материали (дипляни, книги, пътеводители и др.), организация и провеждане на спортни събития и др., в т.ч. хонорари, средства за награден фонд, командировки, възнаграждения за лектори/ жури, канцеларски материали за целите на проекта (покани, афиши, обяви и др.) и др.
- Разходи за закупуване на традиционни фолклорни костюми за самодейно колективи към читалищата, работещи в сферата на съхраняване на местните традиции и обичаи.
- Закупуване на оборудване и обзавеждане (вкл. озвучителна и др. техника), свързано с предвидените в проектите събития.
- Разходи за опазване на природното наследство – меки мерки, свързани с насърчаване на екологичната култура за опазване на природното наследство – информационни кампании сред населението, организиране и провеждане на открити уроци за деца и ученици, еко-излети, семинари, клубове, кръжоци, конкурси други дейности, насочени към младите хора за повишаване на тяхната екологична култура за опазване на природното наследство, информационни и рекламни материали, семинари, изследвания за биоразнообразието и др.
- Проучвания и изработване на материали във връзка с идентификация и/или документиране и/или изследване, и/или съхраняване на елементи от нематериалното културно наследство;

- Разходи, свързани с проучване, провеждане на археологически разкопки, консервиране и/или възстановяване на паметници на културата с местно значение и осигуряване на достъп до тях;
- Популяризиране, и съхранение на културното наследство (например провеждане на различни мероприятия във връзка с местни културни обичаи и традиции - фестивали, събори и други събития, свързани с местното културно наследство, организиране на изложби, семинари и др.); информационни дейности - реклама, плакати, статии, радио и ТВ предавания за нематериалното културно наследство; неформални способности за предаване на знанията и информацията за местното културно наследство (напр. предаване на знания и умения, техники и технологии, свързани с опазването и развитието на традиционните занаяти и др.).

4. Определените финансови параметри за проектните предложения - минимален и максимален размер на общите допустими разходи и минимален и максимален размер на безвъзмездната финансова помощ

Минималният размер на допустимите разходи за едно проектно предложение е 5 000 лева.

Максималният размер на общите допустими разходи за всеки проект е в размер не повече от общия бюджет на мярката.

5. Интензитета на финансовата помощ

Финансовата помощ е в размер до:

- 100 % за получател публично лице и проектът не генерира приход;
- 70 % за получател публично лице и проектът генерира приход;
- 60 % за получател частно лице и/или юридическо лице с нестопанска цел;
- 70 % за получател частно лице и/или юридическо лице с нестопанска цел и проектът е в обществена полза.

Общ бюджет на мярката: 370 000 лева.

6. Обективни и измерими критерии за оценка на проектите и тяхната тежест

Управляващият орган ще определи критериите за подбор след съгласуването им с Комитета за наблюдение, вкл. точките за всеки критерий, както и минималния брой точки. Настоящите критерии за оценка, представени по-долу са индикативни и могат да бъдат променени във връзка изискванията на УО на СПРЗСР или други, налагащи това обстоятелство.

КРИТЕРИИ ЗА ИЗБОР		Максимален брой точки
1	Значимост/въздействие на проекта Проектът има регионално или надрегионално въздействие – 15 т.	10

	Проектът има местно значение – 10 т.	
2	Дейностите по проекта пресъздават уникалните местни изделия и културното наследство по иновативен и нетрадиционен начин, отразяващ съвременните методи за анимация в туризма	10
3	Дейностите предвиждат разнообразяване на туристическите дейности или създаване на нов туристически продукт/услуга	10
4	Проектът е свързан с развитие на културен или екологичен туризъм	10
5	Кандидатът е юридическо лице с нестопанска цел или Читалище	20
6	Финансови възможности за реализиране на проекта	10
7	Съответствие и принос към стратегия за ВОМР	10
8	Бюджет	20
		100

Минимален праг за преминаване на проектните предложения на етап „Техническа и финансова оценка” и участие в класиране – 30т.

7. Други елементи, когато е приложимо, според указанията на всяка от финансиращата съответната мярка програма.

Неприложимо.

Мярка 5 „Сътрудничество и подготвителни дейности за него”⁹

Тази дейност ще допринесе за развитието на територията на МИГ чрез взаимодействие и реализиране на съвместни проекти.

1. Цели на предоставяната безвъзмездна финансова помощ по мярката и очаквани резултати:

Подпомагането по мярката е насочено към постигане на целите за Подготовка и изпълнение на дейности за сътрудничество на местни инициативни групи от мярка 19 „Водено от общностите местно развитие“ от ПРСР 2024-2027 г., които водят до осигуряване на принос в развитието на селския район на действие на МИГ-Лом.

Подпомагането цели:

- осъществяване на съвместни дейности, допринасящи за устойчивото развитие на местните общности и подпомагащи постигането на целите на стратегиите за ВОМР и на ПРСР 2024 – 2027 г. като обучения, изграждане на капацитет, споделяне на опит, обмен на ноу-хау и стимулиране въвеждането на иновативни дейности на местно ниво;

⁹ Съгласно информацията от Заповед РД09-524/19.05.2023 УО на СПРЗСР 2023 - 2027 г. ще разработи допълнителни указания за изискванията към дейностите за сътрудничество. В този смисъл, мярката би могла да бъде допълнена/изменена/пренасочена във връзка изискванията на УО на СПРЗСР или други, налагащи това обстоятелство.

- създаване на европейска идентичност в допълнение към местната, регионалната и националната идентичност;
- подкрепа за промотиране на характерни за местните територии и общности продукти, марки, дейности, забележителности и др.

Проектите трябва да целят развитието на териториите, на които се изпълнява стратегията за BOMR на МИГ-Лом и на партньорите в национален и/или международен план.

Очаквани резултати от предоставянето на финансовата помощ от изпълнението на проектите за сътрудничество:

- 1.разработени съвместени продукти/услуги, придобити активи, извършени строително-монтажни работи или строително-ремонтни работи на територията на партньорите от Република България;
- 2.проведени изследвания и пазарни проучвания, директно свързани с съвместния продукт/услуга;
- 3.реализирани промоционални или маркетингови кампании;
- 4.изграден капацитет, споделен опит и ноу-хау.

Индикативно в рамките на тази мярка ще се подкрепят дейности, свързани с развитието на „интелигентни селища“ на територията на МИГ Лом.

2. Индикатори:

Индикаторите по настоящата процедура са:

1. „Брой населени места, които се възползват от инвестициите в обектите – брой населени места, в т.ч. села“;
2. „Брой производители/предприемачи, които ще се възползват от интелектуалните продукти“;
3. „Население, което се възползва от подобрените услуги (брой лица)“;
4. „Посетители, които се възползват от продуктите или услугите (брой лица)“;
5. „Брой реализирани дейности (изследвания, обучения, планове за развитие и други)“;
6. „Брой създадени иновативни продукти/услуги в селските райони“;
7. „Общ брой създадени работни места

От посочените индикатори при подготовката и реализацията на проекта трябва задължително да бъдат посочени 2 броя, които ще се постигне с изпълнението на конкретния проект, както и източниците за информация, от които може да се провери степента на постигане на различните индикатори, които трябва да са официални и проверими.

Общ бюджет на мярката в лева: 330 000 лева /използва се валутен курс 1,9558 лева за 1 евро/.

3. Допустими кандидати и партньори:

- МИГ-Лом и/или Община Лом, НПО – кандидати
- МИГ от територията на Европа или Република България - партньори
- МИРГ от територията на Република България или Местна група за действие (МГД) или друга група от местни публични и частни партньори от Европа. - асоциирани партньори

В проект за сътрудничество освен кандидатът МИГ-Лом участват най-малко един партньор или един асоцииран партньор, които подписват споразумение за партньорство, в което се определя водещ партньор по проекта

Водещият партньор в проектите за сътрудничество отговаря за:

1. управлението и координацията на изпълнението на дейностите по проекта в съответствие с определените отговорности на всеки партньор и с графика за изпълнение;
2. наблюдението и напредъка на проекта.

4. Дейности, допустими за финансиране:

Видове допустими дейности за проект за вътрешнотериториално и транснационално сътрудничество:

1. разработване на съвместен продукт/услуга;
2. извършване на строително-монтажни или строително-ремонтни работи на територията на партньорите от Република България за целите на проекта;
3. придобиване на други материални и нематериални активи за целите на проекта;
4. изследвания и пазарни проучвания, директно свързани със съвместния продукт/услуга;
5. реализиране на промоционални или маркетингови кампании;
6. провеждане на обучения, семинари, съвместни събития, срещи и др.;
7. дейности по публичност и информираност;
8. координация на изпълнението на дейностите по проекта.

3.2. Дейности 1 и 7 са задължителни за извършване във всички проекти за сътрудничество. Включването в проектното предложение на някоя от останалите дейности не е задължително и е по преценка на кандидата във връзка с целите и очакваните резултати от проекта.

3. Дейностите по проект за сътрудничество се осъществяват на териториите на действие на партньорите и асоциираните партньори по проекта.

Не се предоставя финансова помощ за проект, който:

1. оказва отрицателно въздействие върху околната среда;
2. включва инвестиции в местата по националната екологична мрежа Натура 2000, когато тези инвестиции не отговарят на изискванията на Закона за биологичното разнообразие и

на нормативните актове за неговото прилагане, както и предвидените ограничения в заповедите за определянето на тези места и планове за управлението им;

3. включва изграждане или обновяване на инфраструктура или закупуване на оборудване за голф, скално катерене и лов.

5. Разходи, допустими за финансиране:

Категории допустими разходи по проект за вътрешнотериториално и транснационално сътрудничество:

1. разработване на съвместен продукт/услуга;
2. строително-монтажни или строително-ремонтни работи на територията на партньорите от Република България;
3. други материални и нематериални активи;
4. застраховки на закупените по проекта активи;
5. изследвания и проучвания, директно свързани със сътрудничеството, включително за издаване на становища;
6. възнаграждения за външни експерти – физически или юридически лица за изпълнение на дейности по проекта, включително за преводачи;
7. възнаграждения, свързани с координацията по проекта;
8. промоционални и маркетингови кампании за съвместния продукт/услуга;
9. организиране и провеждане на обучения, семинари, съвместни събития и партньорски срещи;
10. информираност – създаване на интернет страница за проекта, публикации в регионални медии, информационни конференции;
11. публичност – изготвяне и разпространение на информационни материали и осигуряване на публичност, в т.ч. информационни табели.
12. командировки на служителите на МИГ-Лом, експерти по проекта, включително преводачи, членове на колективния управителен орган и членове на колективния върховен орган на МИГ-Лом, както и други участници от територията в дейности, свързани с изпълнението на проекта;
13. преводи (писмени и симултанни);
14. пощенски и куриерски услуги;
15. такси за издаване на документи, свързани с изпълнението на проекта.

Финансова помощ се предоставя за извършени допустими разходи съгласно бюджета на проекта до стойността и в сроковете, посочени в административния договор.

ВАЖНО! Разходите, които са допустими за извършване извън територията на Република България на територията на партньорите по проекта, са: командировки на служителите на МИГ-Лом, на експерти по проекта, включително преводачи, на членове на колективния управителен орган и членове на колективния върховен орган на МИГ-Лом, както и други

участници от територията в дейности, свързани с изпълнението на проекта, и писмени и симултанны преводи, свързани с дейности по изпълнение на проекта.

Приложимият режим е „непомощ“, тъй като подпомагането по процедурата попада извън обхвата на чл. 107, пар. 1 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз.

МЯРКА 6 „Управление, мониторинг и оценка на стратегията и нейното популяризиране¹⁰“

1. Описание на целите и обхвата на мярката:

1.обезпечаване на МИГ- Лом с необходимия финансов ресурс за ефективното изпълнение на стратегия за ВОМР и нейното популяризиране;

2.повишаване на информираността на населението на община Лом относно подхода ВОМР и насърчаване на активното му участие в процеса на прилагане на стратегии за ВОМР.

3. Финансовата помощ по мярката е безвъзмездна финансова помощ в размер 100 на сто от одобрените разходи.

4. Максималният размер на допустими разходи за финансиране с БФП не може да надвишава 25 на сто от общите публични разходи от ЕЗФРСР в рамките на стратегията за ВОМР, включващи общо одобрените разходи по подмярка 19.2.

2. Допустими получатели:

- МИГ- Лом.

3. Допустими дейности и разходи

Финансова помощ от ЕЗФРСР за разходи за управление и разходи за популяризиране на стратегия за ВОМР се предоставя само на МИГ, която е одобрена със заповед на ръководителя на управляващия орган (УО) на ПРСР 2021 - 2027 г. , има сключено споразумение за изпълнение на стратегия за прилагане на подмярка 19.2 „Прилагане на операции в рамките на стратегии за Водено от общностите местно развитие" на мярка 19 „Водено от общностите местно развитие" от Програмата за развитие на селските райони за периода 2021 - 2027 г. и ЕЗФРСР е определен за водещ фонд.

Текущи разходи и такива за популяризиране на стратегия за ВОМР се изплащат за финансиране на одобрени и извършени дейности и разходи.

Авансово плащане е в размер до 50 на сто от стойността на одобрената публична помощ и е допустимо еднократно за периода на прилагане на стратегията, или всяка година след одобрение на планираните дейности и разходи.

¹⁰ Мярката би могла да бъде допълнена/изменена във връзка изискванията на УО на СПРЗСР или други, налагащи това обстоятелство.

Допустими за възстановяване са разходи за дейности, които са извършени от МИГ след подписване на споразумението за изпълнение на стратегията за ВОМР.

Максималният размер на финансова помощ, предназначена за текущи разходи, не може да надвишава 80 на сто от средствата по чл. 4, ал. 2, а останалите се използват за изпълнение на дейности, свързани с популяризиране на стратегия за ВОМР на територията на нейното изпълнение.

- Допустими текущи разходи за управление на стратегията на МИГ са:

1. разходи за заплати, както и задължителни по силата на нормативен акт разходи за (социални и здравни осигуровки за персонала, обезщетения за временна неработоспособност и други, дължими от работодателя;
2. разходи за външни услуги, възнаграждения и осигуровки, дължими от МИГ на експерти (физически или юридически лица), свързани с прилагането на стратегията (оценители, консултанти, външни експерти и други);
3. разходи за услуги непряко, свързани с прилагането на стратегията (правни, счетоводни, одиторски и други);
4. разходи за командировки на екипа и членовете на колективния върховен орган на МИГ съгласно наредбите за командировките в страната и в чужбина
- 5 разходи за наем на офис;
6. разходи за комуникация и външни услуги (телефон, интернет, пощенски услуги, куриерски услуги, топло- и електроенергия, вода, охрана на офиса, електронен подпис и други);
7. разходи за закупуване на офис техника, в т. ч. правен и счетоводен софтуер и офис оборудване и обзавеждане;
8. разходи за закупуване на офис консумативи и канцеларски материали;
9. разходи за закупуване на един лек автомобил и разходи за техническо обслужване и годишни винетни такси за лек
10. разходи за застраховане на закупени по реда на националното законодателство след подписване на споразумението за изпълнение на стратегия дълготрайни материални активи
11. разходи за наемане на лек автомобил за служебни цели;
12. разходи за закупуване на гориво за лек автомобил;

13. разходи за обучения на екипа и членовете на колективния върховен орган във връзка с прилагането на стратегията за местно развитие;

14. разходи, свързани с публични отношения, разходи за организиране на срещи на МИГ, разходи за работа в мрежа, участие на екипа и членовете на колективния върховен орган в срещи с други МИГ и други;

15. разходи за участие на МИГ в дейности на Националната и на Европейската селска мрежа за развитие на селските райони както и на Европейската ЛИДЕР асоциация и други асоциации на МИГ;

16. финансови разходи, в т. ч. банкови такси за управление на сметки, такси за издаване на изискуеми документи;

17. разходи за мониторинг и оценка на стратегията за ВОМР за изпълнение задълженията на МИГ по чл. 34, параграф 3, буква „ж“ от Регламент (ЕС) 1303/2013;

Условията и редът за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ за текущи разходи и популяризиране на стратегия за Водено от общностите местно развитие и МИГ в Република България ще бъдат определени от УО на ПРСР за периода 2021-2027 г. допълнително

- Допустими разходи за популяризиране на стратегията за ВОМР на територията на нейното изпълнение са:

1. разходи за проучвания и анализи на съответната територия (териториални, икономически, социални и други анализи и проучвания);

2. разходи за популяризиране, информиране и публичност:

а) за създаване и поддръжка на интернет страница;

б) за създаване и реализиране на публикации в печатни и електронни медии и излъчвания в радио- и телевизионни медии на покани за организирани събития и други, свързани с популяризиране дейността на МИГ;

в) отпечатване на брошури, материали за обучение и други печатни материали, изработване на рекламни материали и други, свързани с популяризиране дейността на МИГ;

г) преводи;

д) изработка и монтаж на табели и билбордове за популяризиране на МИГ;

е) свързани с изготвяне на материали, подпомагащи потенциалните получатели на финансова помощ при разработването на дейности и подготовката на заявления;

ж) други разходи за популяризиране, информиране и публичност;

3. разходи за организиране на обучения, семинари и информационни срещи за местни лидери и за уязвими групи и застрашени от бедност целеви групи, включително роми, свързани с подготовка, изпълнение и отчитане на проекти и други, свързани с популяризиране на стратегията за ВОМР и прилагане на подхода.

ВАЖНО: Разходи за пътни, дневни и нощувки за командировки, платени в отчетен период преди реализиране на командировката, са допустими, ако пътуването е осъществено.

Плащането на разходи за дейности, включени в заявка за плащане, може да бъде извършено от МИГ в срок до 30 дни след изтичане на съответния отчетен период.

Чл. 10. Не са допустими за финансиране разходи:

1. за закупуване на техника или оборудване втора употреба;
2. за застраховка на дълготрайни материални активи, които не са придобити със средства, отпуснати по тази наредба по реда на Наредба № 16 от 2015 г. или по реда на Наредба № 23 от 2009 г.;
3. свързани с възнаграждения на персонала, които не са задължителни по силата на нормативен акт;
4. за закупуване на земя и сгради;
5. за данъци и данък добавена стойност (ДДС) с изключение на невъзстановим ДДС;
6. за лихви, глоби и неустойки;
7. свързани с договор за лизинг, като печалба за лизинговата компания, разходи по лихви за рефинансиране, оперативни и застрахователни разходи, разходи за неустойки и такси и други разходи, свързани с договора за лизинг;
8. за основна работна заплата на изпълнителния директор на МИГ, надвишаващи 6 минимални работни заплати за страната на месец;
9. за основна работна заплата на останалия персонал на МИГ, надвишаващи 5 минимални работни заплати за страната на месец;
10. за външни услуги и оценка на проекти, извършени от лица, участвали в комисия за избор на стратегии по ПРСР 2023 - 2027 г., в т. ч. когато такива лица са представители на или са експерти от юридически лица.

4. Бюджет и интензитет на финансовата помощ

Общ бюджет на мярката в лева: 1 466 850,00 лева

Финансовата помощ е в размер до **100 %** за **МИГ-Лом като получател – местно партньорство и публично правно лице;**

5. Обективни и измерими критерии за оценка и мониторинг на проектите по СВОМР

Под мониторинг се разбира комплекс от три основни дейности – наблюдение, анализ и оценка на цялостния процес по изпълнение и реализация на стратегическия документ. Мониторингът е важна част от работата за постигане на целите, защото чрез него се следят действията в развитие, оценяват се успешните практики и се анализират неуспешните. Мониторингът е непрекъсната и систематична проверка на бюджетните постъпления, дейностите, финансирани съгласно мерките и данните за първите резултати на равнище проекти и генерира количествени данни. Той дава обратна информация за правилното изпълнение на мерките и дейностите, улеснявайки корекциите на отклоненията от оперативните цели. Мониторингът допринася за отчетността на публичните разходи и носи

ценна информация за оценката на СВОМР. Наблюдението представлява систематично проследяване на бюджетите и проектите, финансирани по мерките, както и на резултатите от тяхното прилагане и генерира количествени и качествени данни, дава обратна информация за СВОМР, улеснявайки идентифицирането на необходимите корекции.

Мониторингът представлява постоянен процес на натрупване на релевантни данни свързани с изпълнението на СВОМР на МИГ-Лом. Мониторингът има за цел да следи динамичното развитие на индикаторите и натрупаната информация да служи за периодична оценка. Мониторинговите данни се събират от източниците на информация за мониторинг. За отчитане на напредъка в прилагането на Стратегията за ВОМР МИГ – Лом, чрез своите органи за управление, ще осъществява процес на наблюдение и оценка, чиято основна задача е контрол на качеството на изпълнението на СВОМР като се осигурява информация за финансовите параметри и резултатите от прилагането на СВОМР с оглед отчитането на нейното изпълнение от една страна и взимането на решения по отношение дейността на МИГ и потенциалната необходимост от актуализация, от друга. Наблюдението е свързано със систематичното и постоянно събиране, анализ и използване на информация за целите на управлението на СВОМР и вземането на решения относно конкретни процеси или интервенции.

ПРЧР 2021 – 2027 г. (ЕСФ+)

ОБЩИ ИЗИСКВАНИЯ ПО МЕРКИТЕ ОТ СТРАТЕГИЯТА ЗА ВОМР ОТ ПРЧР 2021 – 2027 г. (ЕСФ+)

ДОПУСТИМИ РАЗХОДИ ПО ПРОЕКТИТЕ, ПОЛУЧАВАЩИ ПОДКРЕПА ОТ МЕРКИТЕ ОТ ПРЧР

Допустимите разходи се определят на база изискванията на глава 5, раздел I от ЗУСЕФСУ, разпоредбите на Регламент № 2018/1046, Регламент (ЕС) 2021/1057, Регламент (ЕС) 2021/1060 и приложимото национално законодателство за финансовата рамка 2021 – 2027.

- разходи за възнаграждения;
- разходи за командировки;
- разходи за закупуване на материали и консумативи;
- разходи за дълготрайни материални активи- разходи за закупуване на обзавеждане и оборудване, когато тази покупка е крайно необходима за постигане на целта на операцията, или тези вещи са напълно амортизирани по време на операцията или закупуването им е най-икономичният вариант – следва да се обоснове и аргументира необходимостта от тези разходи;
- разходи за обучения;
- разходи, произтичащи от договори за изработка/услуга или договори за поръчка, по реда на ЗЗД, пряко свързани и необходими за изпълнение на проектните дейности

(например: за обучения, за наем на зали, за организиране на събития, за изготвяне на анализи и проучвания, за разработване на програми и др.);

- разходи за застраховка;
- разходи за видимост, прозрачност и комуникация, като същите задължително са част от допустимите разходи за организация и управление;
- разходи за организация и управление;

На основание чл. 57, ал. 2 от ЗУСЕФСУ не са допустими разходи за проекти или дейности, които са физически завършени или изцяло осъществени преди подаването на формуляра за кандидатстване от бенефициента, независимо дали всички свързани плащания са извършени от него, освен в случаите на чл. 59а от ЗУСЕФСУ.

За всяка една процедура в изпълнение на СВОМР, в Условието за кандидатстване, МИГ следва да посочат конкретно видовете разходи.

Съгласно чл. 53 от Регламент (ЕС) № 2021/1060, в случай че общите разходи за дадена операция не надвишават 200 000 EUR, приносят, предоставен на бенефициента е под формата на единични разходи, еднократни суми или единни ставки, с изключение на операциите, подкрепата за които представлява държавна помощ. При прилагане на опростено отчитане на разходите се спазват разпоредбите на чл. 55. от ЗУСЕФСУ и 15 чл. 53, 54 в), чл. 56 и чл. 94(2) от Регламент (ЕС) № 2021/1060 на Европейския парламент.“

По проектите на МИГ ще е задължително прилагането на опростено отчитане на разходите, като типът опростено отчитане следва да се разпише в Условието за кандидатстване, съгласно Методология/и на УО на ПРЧР за прилагане на варианти за опростено отчитане на разходи, която/ито ще бъде/ат предоставена/и от УО допълнително.

Недопустими разходи:

- разходи, финансирани по друга операция, програма или каквато и да е друга финансова схема, произлизаща от националния бюджет, от бюджета на Общността или от друга донорска програма;
- глоби, финансови санкции и разходи за разрешаване на спорове; - комисионите и загубите от курсови разлики при обмяна на чужда валута, с изключение на случаите на предоставянето на финансова подкрепа чрез финансови инструменти; 16 - възстановим данък върху добавената стойност; - разходи за закупуване на моторни превозни средства,
- разходите за гаранции, осигурени от банка или от друга финансова институция, с изключение на разходите по финансови инструменти; - лихви по дългове, освен във връзка с безвъзмездни средства, предоставени под формата на лихвени субсидии или субсидии за гаранционни такси;

- субсидиране на лихва по одобрени схеми за държавни помощи и разноските за финансови трансакции; - разходи за закупуване на земя и недвижимо имущество, както и закупуването на инфраструктура;
- закупуване на материални активи втора употреба;
- разходи за консултантски услуги, свързани с подготовката и/или попълването на документите за кандидатстване за финансова подкрепа.

РЕЖИМ НА МИНИМАЛНИ ПОМОЩИ

Мерките по ПРЧР ще се изпълняват в съответствие с правилата за минимална помощ (правилото de minimis) по смисъла на Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 г. относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) към помощта de minimis, публикуван в Официален вестник на ЕС L 352 от 24.12.2013 г. и последващи изменения на нормативната уредба в областта на държавните и минималните помощи.

Следва да се има предвид, че кандидати и/или партньори са недопустими да получат минимална помощ, съответно и да бъдат бенефициенти по мерките на ПРЧР за ВОМР, ако попадат в забранителните режими на помощ в съответствие с Регламент (ЕС) № 1407/2013 г. и последващи изменения на нормативната уредба в областта на държавните и минималните помощи.

ДЕМАРКАЦИЯ

- Демаркация между ПРЧР и СПРЗСР

Стратегическият план за развитие на земеделието и селските райони (СПРЗСР) 2023- 2027 се очаква да финансира дейности за насърчаване и подпомагане на зеления и цифровия преход в областта на селското и горското стопанство. Тези сектори няма да бъдат подкрепяни по ПРЧР, а земеделските стопани няма да бъдат бенефициенти по ПРЧР за присъщата им дейност. Стратегическият план за развитие на земеделието и селските райони (СПРЗСР) 2023-2027 ще финансира мерки за подобряване на знанията и професионалната квалификация на заетите в сферата на селското и горското стопанство и на земеделските производители. Такива мерки няма да бъдат финансирани от ПРЧР.

- Демаркация между ПРЧР и ПО

За насърчаване на социално-икономическата интеграция на маргинализирани общности, като ромите, мерките по ПРЧР ще се допълват от дейностите по линия на Програма „Образование“ (ПО) 2021-2027, по която са предвидени дейности за подобряване на приобщаващия характер на образователната система и за грижи в ранна детска възраст. ПО ще насочи подкрепа за по-пълно обхващане на децата в предучилищно и училищното образование (с акцент върху уязвими групи, вкл. маргинализирани групи като ромите), създаване на условия за достъп до образование чрез преодоляване на демографски, социални и културни бариери, както и за мерки за десегрегация на училищата и за утвърждаване на интеркултурното образование. ПРЧР ще подкрепя мерки, насочени към

деца и младежи от маргинализирани общности, като ромите, вкл. и техните семейства, които се реализират извън формалното образование.

Настоящите общи указания ще бъдат допълнени и детайлизирани при необходимост при подготовката от страна на УО на ПРЧР 2021-2027 на Указания за кандидатстване и Указания за изпълнение на стратегии, преди публикуването на поканата за подбор на СВОМР и МИГ.

Мярка ПРЧР (ЕСФ+)	<i>Мярка 7 „Социално-икономическа интеграция на маргинализираните общности- ромите“ в съответствие с ПРИОРИТЕТ 2, Специфична цел 2 от ПРЧР 2021-2027</i>
Описание на целта на конкретната мярка от СВОМР	Основна цел на мярката е да се подобри живота и да се създадат подходящи условия за социалноикономическата интеграция на маргинализираната общност като тези на ромите при спазване на принципите на равнопоставеност и недискриминация. <i>Анализ за необходимостта от мярката на територията на МИГ – конкретни местни специфики и обстоятелства:</i> Финансирането по мярката ще подпомогне достъпа до образование, здравеопазване и социални услуги на представителите на маргинализирани общности като ромите и ще спомогне за преодоляване на риска от социално им изключване и дискриминация. Пряк принос към Специфичната цел 2 на ПРЧР ще е увеличаване на броя на лицата от уязвими етнически общности, включени в заетост, образование, обучение, социални и здравни услуги с фокус върху ромите на територията на МИГ. <i>Анализ на резултатите от изпълнението на аналогична мярка от СВОМР 2014-2020, ако е изпълнявана такава: Неприложимо</i>
Обхват на мярката	Географски обхват на мярката: Територията на МИГ Лом.
Целеви групи	Допустими целеви групи по мярката са: - Лица, представители на маргинализирани общности като ромите; - Деца в нужда (лица на възраст под 18 г., изложени на риск от бедност или социално изключване) и техните семейства; ВАЖНО: Целевите групи следва да са от територията на МИГ Лом. <i>Описание на връзката между потребностите на избраните целеви групи и предвидените дейности, с които те ще бъдат повлияни</i> Ниското ниво на образованието, големият процент на лица, живеещи в бедност и слабата заетост формират редица предизвикателства пред

потребности, които мярката адресира;	включването на лицата от маргинализираните общности в социално-икономическия живот на територията на МИГ Лом. Подкрепата за тези общности ще бъде осигурена по отношение на включването им в пазара на труда, достъп до обучение и образование, борба с бедността и създаване на предпоставки за по-добро здраве. Дейностите са насочени към подкрепа за подобряване достъпа до заетост, умения и квалификация, социалното включване и достъп до здравеопазване, борба с дискриминацията и преодоляване на негативните стереотипи и нагласи в общностите. <i>Описание на конкретни характеристики и нужди на целевата група, включена по съответната мярка, както и описание на съответствие с анализите, направени при подготовката на СВМР как мярката ще подкрепи дадената целева група</i> Основните проблеми на хората, живеещи на територията на МИГ извън общинския център са високата безработица, ниските доходи, ограничения достъп до публични услуги, териториалната сегрегация и пространствена изолация. В общината се наблюдават няколко квартала с концентрация на ромско население, които имат гореизложените характеристики. Ромите съставляват значителен дял от населението в МИГ, а именно втората по значимост етническа общност според данните от предпоследното преброяване на населението (2011г.). Трябва да се вземат предвид и данните от социално-икономическия анализ за самоопределилите се като роми (11,8%) и високия процент на неопределилите се за 2022г.(8,02%) Сред тях се наблюдава висока безработица, бедност, висок риск от социално изключване, ранно детско отпадане от училище, затруднен достъп до здравеопазване, както и недобра грижа за децата. <i>Иновативни подходи при решаването на идентифицираните проблеми на целевите групи (ако са идентифицирани такива), вкл. иновативни за територията подходи (ако са идентифицирани такива)</i> Иновативен подход при решаването на социално-икономическа интеграция на маргинализираните общности като ромите, е провеждането на съвместни инициативи и събития, включващи различни етноси в тях. Ще бъдат насърчавани иновативни подходи при провеждане на обученията, които адресират нуждите на определените целеви групи, чрез осигуряване например: програми за образование и обучение, в съответствие с нуждите и очакванията на отделните участници в процеса; използване на подходи и методики, основани на ИКТ, които насърчават участието в учебния процес; по-голяма ефективност на дейностите в полза на местните общности; нови или подобрени практики, които отговарят на нуждите на целевите групи и които адресират социалното, езиковото и културното им многообразие.
Допустими типове бенефициен	Допустими бенефициенти/кандидати: ▪ Доставчици на социални и здравни услуги;

ти за изпълнение на мярката и защо са избрани тези типове бенефициенти; Допустимо партньорство	▪ Работодатели; ▪ Община Лом; ▪ Читалища; ▪ Неправителствени организации; ▪ Социални предприятия. Кандидатите следва да отговарят на условията за бенефициент, определени в ЗУСЕФСУ и в приложимата под-законова нормативна уредба, както и на условията, определени от УО в поканата за подбор на СВОМР. Причини за избора на допустимите бенефициенти: Работодателите ще съдействат за включването на маргинализираните общности, вкл. ромите в стажуване, чиракуване, заетост. Общината предвид богатия ѝ досегашен опит в прилагането и изпълнението на дейностите, свързани с предоставянето на такъв тип социални услуги в общността, както и доставчици на социални и здравни услуги и социалните предприятия ще са бенефициенти в изпълнение на дейностите, насочени към подкрепа за подобряване достъпа до заетост, умения и квалификация, дейности в областта на социалното включване и достъп до здравеопазване, както и дейности срещу дискриминацията, преодоляване на негативните стереотипи и нагласи в общността. Доставчици на социални и здравни услуги ще бъдат използвани най-малкото за посредничество за намиране на работа и професионално информиране и консултиране. Включването на читалищата и неправителствените организации като бенефициент по мярката цели да активизира местната общност и да направи по-голямата част от обществото съпричастни в решаването на проблемите, идентифицирани в обхвата на мярката. Те могат да бъдат изключително полезни в укрепването на културната интеграция, идентичността и по-добро обществено приемане и засиленото ромско участие в обществен и културен живот. Доставчиците на здравни и социални услуги ще предоставят съответните услуги на целевите групи. Работодателите са посочени като бенефициент за реализация пряко на дейности, насочени към подкрепа за подобряване достъпа до заетост, умения и квалификация и косвено дейности срещу преодоляване на негативните стереотипи и нагласи в общността. Освен това голяма част от тях се нуждаят от информиране за техните възможности и за позитивната им роля в обществото при решаването на проблемите. Партньорствата по проектите в изпълнение на СВОМР са възможни, но не са задължителни. Допустими партньори са: Доставчици на социални и здравни услуги; Работодатели; Община Лом; Читалища; Неправителствени организации; Социални предприятия.
--	---

	Важно: Допустимите бенефициенти (кандидати и партньори) следва да имат адресна регистрация и да извършват дейността си на територията на МИГ.
Допустими дейности, вкл. специфични за територията и за целевите групи и техните потребности, конкретно необходими за реализация на мярката	Направление А „Дейности в подкрепа за подобряване достъпа до заетост, умения и квалификация“: 1. Дейности в общността за идентифициране, мотивиране и активиране на безработни лица, вкл. дълготрайни безработни за участието им на пазара на труда, включително регистрация в Дирекция „Бюро по труда“ на Агенция по заетостта. 2. Подкрепа за заетост на безработни и неактивни лица, вкл. субсидирана заетост с оглед устойчивата им интеграция на пазара на труда. 3. Предоставяне на обучения, включително обучение чрез работа, чиракуване, професионална квалификация и ключови компетентности. 4. Целенасочени мерки за младежи от маргинализирани общности - наемане на първа работа, стажуване, чиракуване, субсидирана заетост, обучение по време на работа, развитие на умения, менторство, придобиване на професионална квалификация, повишаване на дигиталните и зелени умения, др. 5. Предоставяне на трудово консултиране, трудова медиация и професионално ориентиране. 6. Подкрепа на самотните и многодетни родители и улесняване достъпа им до услуги, вкл. и до пазара на труда и кариерното им развитие. 7. Мотивационни дейности в общността за активно участие на пазара на труда, улесняване достъпа до образованието и квалификацията (с акцент върху ромските жени). 8. Обучения за придобиване на базови, вкл. „меки“ умения. Развитие на социални умения и граждански компетенции. 9. Подкрепа за подобряване на финансовата грамотност, вкл. чрез обучителни мерки и информираност и развитие на умения за вземане на решения и планиране като част от мерките за овластяване и финансово приобщаване. Направление Б „Дейности в областта на социалното включване и достъп до здравеопазване“: 1. Предоставяне на услуги и интегрирани здравно-социални услуги за семейства с деца, вкл. с увреждания, чрез интегрирани услуги като семейно консултиране, семейно планиране и отговорно родителство, услуги за ранно детско развитие, формиране на

родителски умения; превенция на изоставянето на деца, регулярни дейности на групите на майки и деца с цел стимулиране на взаимното учение и ранното детско развитие, в т.ч. осигуряване на експертна помощ според изразените от тях нужди.

2. Предоставяне на подкрепа с цел подобряване достъпа до здравни услуги и обществено здравеопазване на лица, намиращи се в ситуация на бедност и социална уязвимост, вкл. чрез осигуряване на здравни медиатори.
3. Здравна профилактика и превенция, информираност за здравното обслужване на гражданите и достъпа до здравни грижи, включително популяризиране на здравната култура и ваксинапрофилактиката, особено в случаи на епидемии и / или пандемии. Информираниост относно имунизационния календар.
4. Мерки за повишаване на здравната култура по отношение на репродуктивно здраве на жените, превенция на болести при децата и социално-значими болести при възрастните, необходимостта от профилактика на здравето; повишаване информираността относно социалните и здравните права.
5. Достъп до социални и интегрирани здравно-социални услуги в общността и в домашна среда за хора с увреждания и техните семейства, вкл. деца, възрастни хора в невъзможност за самообслужване и други уязвими групи; индивидуални консултации и социално-здравна медиация на представителите на целевите групи.

Направление В „Дейности срещу дискриминацията и за преодоляване на негативните стереотипи и нагласи в общностите“:

1. Повишаване на информираността за бедността като фактор за появата на негативни социални явления. Мерки за прекъсване на предаването на бедността от поколение на поколение. Работа с младите хора.
2. Подкрепа за борба с дискриминацията, създаване на толерантност и благоприятна обществена среда за равнопоставеност, социално включване и възможности за участие – напр. мерки, вкл. кампании, за преодоляване на стереотипи и дискриминационни практики с респект към различието, ограничаване на езика на омразата и подкрепа за защита на основни човешки права и достойнство, насърчаване на мулти-културните дейности и на положителните примери и ролеви модели с постижения в работата, образованието, общественото положение и др., мерки за преодоляване на ограничителните патриархални стереотипи.

	3. Подкрепа на ромските деца и техните семейства за преодоляване на факторите, водещи до бедност. Кампании и дейности в общността за преодоляване на патриархалните стереотипи, които ограничават заетостта и реализацията на ромските жени, включително назначаване на общностни медиатори, за преодоляване на домашното насилие, ранните бракове и други практики на контрол и насилие. ВАЖНО: Проектните предложения по тази мярка следва да прилагат комплексен подход за решаване на различни аспекти от проблемите и потребностите на маргинализираните общности. Именно поради това проектните предложения следва задължително да включват дейност/и от група В, заедно с дейности от група А и/или група Б. Не е допустимо включване на дейности само от група В. ВАЖНО: Видовете дейности отговарят на принципа „Ненанасяне на значителна вреда“, тъй като не се очаква да имат значително отрицателно въздействие върху околната среда поради тяхното естество. Видовете действия ще бъдат в съответствие с принципите, залегнали в Хартата на основните права на ЕС (ХОП) и Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания (КПХУ).
Финансови параметри на проектите	Бюджет на мярката – 560 000 хил. лв. Минималният размер на допустимите разходи за проект е 5 000 лева. Максималният размер на общите допустими разходи за всеки проект е 390 000 лева.
Бюджет на мярката	Максималният размер на безвъзмездната финансова помощ за проект е левовата равностойност на 391 166 лева (равностойността на 200 000 евро).
Интензитет на финансовата помощ	Максималният интензитет на помощта е до 100 % от общата стойност на допустимите разходи.
Обективни и измерими критерии за оценка на проекти и тяхната	Съгласно предходния програмен период Указанията на управляващия орган на ОПРЧР посочват два вида критерии за избор на проекти – общите за програмата, одобрени от Комитета за наблюдение на ОПРЧР и специфични за територията допълнителни критерии. В този смисъл, в настоящия програмен период при оценката на проекти по мярката общите критерии на програмата ще се прилагат при всеки избор на проекти по

тежест по мярката	ПРЧР 2021-2027. Те ще бъдат детайлно разписани в поканите за кандидатстване по настоящата мярка в рамките на СВОМР. В следващата таблица са представени индикативно само специфичните за територията критерии на база предходния програмен период: <table border="1"> <thead> <tr> <th data-bbox="419 524 1273 633">СПЕЦИФИЧНИ КРИТЕРИИ ЗА ТЕРИТОРИЯТА НА МИГ</th><th data-bbox="1273 524 1447 633">Максимален брой точки</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="419 633 1273 786"> 1 Свързаност на проекта с друг проект от Стратегията или проектът решава проблем, идентифициран като такъв при анализите на територията: </td><td data-bbox="1273 633 1447 786">15</td></tr> <tr> <td data-bbox="419 786 1273 902"> Проектът е свързан и допълва проект по ПКИП, ПО и/или СПРЗСР от Стратегията </td><td data-bbox="1273 786 1447 902">5</td></tr> <tr> <td data-bbox="419 902 1273 1019"> Проектът решава проблем, идентифициран като такъв при анализите на територията </td><td data-bbox="1273 902 1447 1019">5</td></tr> <tr> <td data-bbox="419 1019 1273 1135"> Проектът допълва други сходни проекти, реализирани на територията по мярка от ПРЧР на национално ниво на територията на МИГ </td><td data-bbox="1273 1019 1447 1135">5</td></tr> <tr> <td data-bbox="419 1135 1273 1216"> 2 Териториална специфика и идентичност </td><td data-bbox="1273 1135 1447 1216">15</td></tr> <tr> <td data-bbox="419 1216 1273 1296"> С проекта се въвежда иновативна за територията на МИГ практика </td><td data-bbox="1273 1216 1447 1296">8</td></tr> <tr> <td data-bbox="419 1296 1273 1377"> Проектът спазва принципите на равнопоставеност </td><td data-bbox="1273 1296 1447 1377">7</td></tr> <tr> <td data-bbox="419 1377 1273 1406"> ОБЩ МАКСИМАЛЕН БРОЙ ТОЧКИ </td><td data-bbox="1273 1377 1447 1406">30</td></tr> </tbody> </table>	СПЕЦИФИЧНИ КРИТЕРИИ ЗА ТЕРИТОРИЯТА НА МИГ	Максимален брой точки	1 Свързаност на проекта с друг проект от Стратегията или проектът решава проблем, идентифициран като такъв при анализите на територията:	15	Проектът е свързан и допълва проект по ПКИП, ПО и/или СПРЗСР от Стратегията	5	Проектът решава проблем, идентифициран като такъв при анализите на територията	5	Проектът допълва други сходни проекти, реализирани на територията по мярка от ПРЧР на национално ниво на територията на МИГ	5	2 Териториална специфика и идентичност	15	С проекта се въвежда иновативна за територията на МИГ практика	8	Проектът спазва принципите на равнопоставеност	7	ОБЩ МАКСИМАЛЕН БРОЙ ТОЧКИ	30
СПЕЦИФИЧНИ КРИТЕРИИ ЗА ТЕРИТОРИЯТА НА МИГ	Максимален брой точки																		
1 Свързаност на проекта с друг проект от Стратегията или проектът решава проблем, идентифициран като такъв при анализите на територията:	15																		
Проектът е свързан и допълва проект по ПКИП, ПО и/или СПРЗСР от Стратегията	5																		
Проектът решава проблем, идентифициран като такъв при анализите на територията	5																		
Проектът допълва други сходни проекти, реализирани на територията по мярка от ПРЧР на национално ниво на територията на МИГ	5																		
2 Териториална специфика и идентичност	15																		
С проекта се въвежда иновативна за територията на МИГ практика	8																		
Проектът спазва принципите на равнопоставеност	7																		
ОБЩ МАКСИМАЛЕН БРОЙ ТОЧКИ	30																		
Мярка ПРЧР (ЕСФ+)	<i>Мярка 8 – „Достъп до пазара на труда на безработните и неактивните лица, както и групите в неравносложно положение“ в съответствие с ПРИОРИТЕТ 1, Специфична цел 1 от ПРЧР 2021-2027</i>																		
Описание на целта на конкретната мярка от СВОМР	Основна цел на мярката е да създаде предпоставки за създаване на устойчива заетост за неактивни и трайно безработни лица, както и групите в неравносложно положение. <i>Анализ за необходимостта от мярката на територията на МИГ – конкретни местни специфики и обстоятелства:</i> Извършените на територията на МИГ анализи отчитат по-високи нива на безработица за 2022г. спрямо предходните години. Наблюдава се и намаление на започналите работни места на първичния пазар на труда. Тези факти, допълнени от все по-намаляващото население на територията на МИГ Лом, са предпоставка за лошото икономическо и социално развитие в община Лом. Допустимите дейности ще подпомогнат целевите групи за включването им на пазара на труда, чрез																		

	предоставяне на пакети от услуги за улесняване възстановяването на трудовите навици, мотивацията и създаването на подходящи умения, отговарящи на съвременните изисквания на бизнеса. Анализ на резултатите от изпълнението на аналогична мярка от СВМР 2014-2020(ако е изпълнявана такава): В рамките на предходния период 2014-2020 на територията на МИГ Лом е изпълнена аналогична мярка 8 „Достъп до заетост на икономически неактивни и безработни лица“. В резултат от нейното изпълнение, успешно приключили са следните проекти: "ЕТ "Инна Петрова" в услуга на клиентите"; „Разширяване на дейността на ВИЛИ 2007 ЕООД-гаранция за устойчива заетост на безработни“, „Провокиране на интерес и заетост в Сладкарска къща Алф чрез професионално обучение“ и "Устойчива заетост във ФИК Инвест“.
Обхват на мярката	Географски обхват на мярката: Територията на МИГ.
Целеви групи и идентифицираните техни местни проблеми и потребности, които мярката адресира;	Допустими целеви групи по мярката са: - Безработни, вкл. продължително безработни; - Неактивни лица; - Лица в неравностойно положение, хора с увреждания; - Лица с основно и по-ниско образование и/или без квалификация; - Мигранти; - Предприятия/организации - субекти на социалната и солидарна икономика; - Лица, заети в социални предприятия/организации, субекти на социалната и солидарна икономика; ВАЖНО: Целевите групи следва да са от територията на МИГ Лом. Описание на връзката между потребностите на избраните целеви групи и предвидените дейности, с които те ще бъдат повлияни Безработните и продължително безработните, лицата с основно и по-ниско образование и/или без квалификация, неактивните лица, лицата в неравностойно положение, хората с увреждания и мигрантите са основните уязвими групи на пазара на труда, но пък същите са с потенциал в преодоляването на недостига от активна работна сила. Групите с най-висок риск от изпадане в продължителна безработица са хората с ниско образование или без образование и/или квалификация. Икономически неактивните лица на възраст 15 - 64 навършени години представляват съществен потенциал за развитие на работна сила на пазара на труда. Основна пречка пред включването на пазара на труда на безработни и неактивни лица е наличието на ниско образование и липсата на квалификация. ПРЧР ще финансира мерки за преодоляване на това състояние в допълняемост с Програма „Образование“ 2021-2027 (ПО), като ще осигури възможности за

обучение и квалификация на тези лица, което ще позволи включването им в професионално обучение. Преодоляването на проблемите на хората в неравностойно положение, вкл. с увреждания остава предизвикателство пред заетостта. Немалка част от продължително безработните лица са лица с трайни увреждания. Мигрантите, от своя страна, все още са неизползван потенциал от гледна точка запълване свободните работни места и преодоляване недостига на умения. Бизнесът все още не проявява достатъчна гъвкавост да привлече този сегмент (хората в неравностойно положение, вкл. с увреждания и мигрантите) от работната сила. Именно поради това, дейностите по мярката са насочени към активиране, мотивиране и включване в заетост на неактивни и безработни лица, в т.ч. продължително безработни, подобряване конкурентоспособността на уязвимите групи на пазара на труда чрез повишаване на уменията, компетенциите и професионалната квалификация, подкрепа за осигуряване на заетост, вкл. чрез трудово консултиране, кариерно ориентиране, обучение на работното място, субсидирана заетост и не на последно място развитие на предприятия от социалната икономика с цел създаване на условия за устойчива заетост на хора в неравностойно положение.

Описание на конкретни характеристики и нужди на целевата група, включена по съответната мярка, както и описание на съответствие с анализите, направени при подготовката на СВМР как мярката ще подкрепи дадената целева група

Както бе посочено по-горе в текста, безработните и продължително безработните, лицата с основно и по-ниско образование и/или без квалификация, неактивните лица, лицата в неравностойно положение, хората с увреждания и мигрантите са с потенциал за борбата срещу недостига на работна сила. При анализа на територията на МИГ е отчетен от една страна проблемът с повишаването на безработицата, а от друга страна това е намалението на започналите работни места на първичния пазар на труда. Това налага специален подход към тях и потенциалните работодатели, за да се осъществи устойчива заетост.

Иновативни подходи при решаването на идентифицираните проблеми на целевите групи (ако са идентифицирани такива), вкл. иновативни за територията подходи (ако са идентифицирани такива)

Иновативен подход при прилагането на мярката ще бъде поставянето на нуждите на индивида на първо място. Чрез стратегията ще се насърчават дейности, които акцентират върху изследване на причинно-следствените връзки между потребностите на индивида и факторите защо той е в заетост. Мярката допуска предоставянето на комплекс от услуги – психологически, мотивационни, за придобиване на компетентност, обучение, в т.ч. повишаване на дигиталните и зелени умения, и др., което към момента не е разпространено на територията. Този подход дава възможност за по-пълноценна работа с целевите групи и постигането на устойчив резултат след приключване на дейностите по проектите.

Допустими типове бенефициенти за изпълнение на мярката и защо са избрани тези типове бенефициенти; Допустимо партньорство	Допустими бенефициенти/кандидати: ▪ Работодатели; ▪ Община Лом; ▪ Неправителствени организации; ▪ Социални предприятия; ▪ Субекти на социалната и солидарна икономика. Кандидатите следва да отговарят на условията за бенефициент, определени в ЗУСЕФСУ и в приложимата под-законова нормативна уредба, както и на условията, определени от УО в поканата за подбор на СВОМР. Причини за избора на допустимите бенефициенти: Социалните предприятия и субектите на социалната и солидарна икономика притежават необходимия опит да бъдат връзката между търсещите работа, съобразно изискванията на бизнеса. Работодателите от своя страна са важни за постигане целта на мярката – устойчива заетост – като и след приключване дейностите по проектите с оглед възможността да оставят на работа служителите. Чрез мярката те ще имат възможност да наемат мотивирани и обучени служители. Община Лом има голям опит в реализацията на сходни проекти и същата може да осигури заетост на хора от целевите групи. Неправителствените организации са допустим кандидат, защото част от тях работят с целевите групи, познават най-добре проблемите им и могат допълнително да ги насърчат за ангажирането им в икономическия живот на общината. Експертите в тях могат да взимат участие посредством подходящи обучения и мотивиращи лекции. Партньорствата по проектите в изпълнение на СВОМР са възможни, но не са задължителни. Допустими партньори са: ▪ Работодатели; ▪ Община Лом; ▪ Неправителствени организации; ▪ Социални предприятия; ▪ Субекти на социалната и солидарна икономика. Важно: Допустимите бенефициенти (кандидати и партньори) следва да имат адресна регистрация и да извършват дейността си на територията на МИГ.
Допустими дейности опустими дейности, вкл. специфични за	Направление „Активиране, мотивиране и включване в заетост на неактивни и безработни лица, в т.ч. продължително безработни“: ▪ Идентифициране, активиране, трудово консултиране и професионално ориентиране, мотивиране на неактивни лица за включване на пазара на труда, както и за регистрация в Дирекция „Бюро по труда“ на Агенция по заетостта; ▪ Помощ за преодоляване на липсата на квалификация, навици, мотивация за работа, в т.ч. мотивиране, професионално

територията и за целевите групи и техните потребности, конкретно необходими за реализация на мярката	ориентиране; професионално обучение, обучения за придобиване на ключова компетентност, обучение по време на работа и др. Направление „Подобряване конкурентоспособността на уязвимите групи на пазара на труда чрез повишаване на уменията, компетенциите и професионалната квалификация с отчитане на регионалните възможности на пазара на труда и икономиката“ ▪ Предоставяне на обучения за придобиване на дигитални умения, умения, свързани със зеления преход, професионална квалификация, ключови компетенции и др.; ▪ Подкрепа на по-възрастните неактивни и безработни лица, за адаптиране към промените и към работодателите, чрез преквалификация, придобиване на нови умения, вкл. „зелени“ и дигитални, и предоставяне на нови възможности за заетост. Обученията могат да бъдат насочени към придобиване и развитие на умения и компетентности, необходими във връзка с бъдещето на труда (тип „soft skills“ и преносими умения), по-специално: организационни умения, вкл. работа в екип, разрешаване на проблеми, управление на времето и др. ; Направление „Целенасочена подкрепа за осигуряване на заетост, вкл. чрез трудово консултиране, кариерно ориентиране, обучение на работното място, субсидирана заетост“ Работодателите-бенефициенти или партньори могат да получат стимули за разкриване на нови работни места и субсидии за възнаграждения при включване в заетост на хора в неравностойно положение, в т.ч. лица с увреждания, продължително безработни, активирани неактивни лица, безработни или неактивни лица с по-ниско от средното образование, вкл. чрез финансиране на ментори за тях за улесняване на включването им в устойчива заетост. ВАЖНО: Не е допустимо в един проект да се включи само дейност за предоставяне на субсидирана заетост. Направление „Подкрепа за развитие на предприятията от социалната икономика с цел създаване на условия за устойчива заетост на хора в неравностойно положение и изпълнение на социално-значими дейности“ ▪ Подкрепа за стартирането на социални предприятия - стимулиране на потенциални предприемачи, развитие и преценка на бизнес идеи, разработване на бизнес планове, обучения за предприемачески умения в областта на социалното предприемачество, подкрепа за регистрация на бизнес дейности, др. ▪ Дейностите могат да са насочени и към съществуващи социални предприятия, вкл. за развитие на умения на заетите в тях чрез различни видове обучения за повишаване на уменията (вкл. дигиталните и зелените умения), компетенциите и професионалната квалификация, чрез субсидии за създаване на устойчиви работни
---	---

	места и за възнаграждения за новоназначени лица от уязвимите групи, с акцент върху жените, хора с намалена работоспособност и продължително безработни. Насърчава се включването на обучения за развитие на умения за социално предприемачество и управление на социално предприятие, в т.ч. дигитални, както и умения насочени към „позеленяване“ на дейността или на продуктите/услугите/процесите в социалните предприятия. ВАЖНО: Видовете дейности отговарят на принципа „Ненанасяне на значителна вреда“, тъй като не се очаква да имат значително отрицателно въздействие върху околната среда поради тяхното естество. Видовете действия ще бъдат в съответствие с принципите, залегнали в Хартата на основните права на ЕС (ХОП) и Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания (КПХУ).		
Финансови параметри на проектите- Бюджет на мярката	Бюджет на мярката – 390 000 лв. Минималният размер на допустимите разходи за проект е 5 000 лева. Максималният размер на общите допустими разходи за всеки проект е не повече от бюджета на мярката. Максималният размер на допустимите разходи за безвъзмездната помощ за проект е левовата равностойност на 391 166 лева (равностойността на 200 000 евро).		
Интензитет на финансовата помощ	Максималният интензитет на помощта е до 100 % от общата стойност на допустимите разходи.		
Обективни и измерими критерии за оценка на проекти и тяхната тежест по мярката	Съгласно предходния програмен период Указанията на управляващия орган на ОПРЧР посочват два вида критерии за избор на проекти – общите за програмата, одобрени от Комитета за наблюдение на ОПРЧР и специфични за територията допълнителни критерии. В този смисъл, в настоящия програмен период при оценката на проекти по мярката общите критерии на програмата ще се прилагат при всеки избор на проекти по ПРЧР 2021-2027. Те ще бъдат детайлно разписани в поканите за кандидатстване по настоящата мярка в рамките на СВОМР. В следващата таблица са представени индикативно само специфичните за територията критерии: <table border="1"> <thead> <tr> <th>СПЕЦИФИЧНИ КРИТЕРИИ ЗА ТЕРИТОРИЯТА НА МИГ</th> <th>Максимален брой точки</th> </tr> </thead> </table>	СПЕЦИФИЧНИ КРИТЕРИИ ЗА ТЕРИТОРИЯТА НА МИГ	Максимален брой точки
СПЕЦИФИЧНИ КРИТЕРИИ ЗА ТЕРИТОРИЯТА НА МИГ	Максимален брой точки		

	1	Свързаност на проекта с друг проект от Стратегията или проектът решава проблем, идентифициран като такъв при анализите на територията:	15
		Проектът е свързан и допълва проект по ПКИП, ПО и/или СПРЗСР от Стратегията	5
		Проектът решава проблем, идентифициран като такъв при анализите на територията	5
		Проектът допълва други сходни проекти, реализирани на територията по мярка от ПРЧР на национално ниво	5
	2	Териториална специфика и идентичност	15
		С проекта се въвежда иновативна за територията на МИГ практика	8
		Проектът спазва принципите на равнопоставеност	7
		ОБЩ МАКСИМАЛЕН БРОЙ ТОЧКИ	30
Мярка ПРЧР (ЕСФ+)	Мярка 9 „Насърчаване и подпомагане на младежката заетост“ в съответствие с ПРИОРИТЕТ 3, Специфична цел от ПРЧР 2021-2027		
Описание на целта на конкретната мярка от СВОМР	Основна цел на мярката е мярката са намаляване броя на икономически неактивните младежи извън образование и обучение и да насърчи развитието на предприемаческа инициатива у тях. Анализ за необходимостта от мярката на територията на МИГ – конкретни местни специфики и обстоятелства: Извършените на територията на МИГ анализи отчитат по-високи нива на безработица за 2022г. спрямо предходните години. Наблюдава се и намаление при младежите до 29 години, включени в програмите за заетост и обучения. Това в дългосрочен план би могло да се превърне в проблем за икономическото и социално развитие в общината като цяло. Активирането на повече млади хора за включване в работната сила е потенциал в преодоляването на недостига от активна работна сила на територията на МИГ Лом. Анализ на резултатите от изпълнението на аналогична мярка от СВОМР 2014-2020, ако е изпълнявана такава: Неприложимо		

Обхват на мярката	Географски обхват на мярката: Територията на МИГ.
Целеви групи и идентифицираните техни местни проблеми и потребности, които мярката адресира;	Допустими целеви групи по мярката са: ▪ Безработни младежи , вкл. продължително безработни; ▪ Младежи с основно и по-ниско образование и без квалификация; ▪ Неактивни младежи и младежи, NEETs (не участващи в заетост, обучение и образование); ▪ Търсещи работа младежи. ВАЖНО: Целевите групи следва да са от територията на МИГ Лом. <i>Описание на връзката между потребностите на избраните целеви групи и предвидените дейности, с които те ще бъдат повлияни</i> Изхождайки от социално-икономическия анализ, дейностите по мярката ще спомогнат за справяне с недостига на активна работна сила, както и привличане на млади хора на територията на МИГ Лом от съседни общини. Дейностите са насочени към активиране, мотивиране и включване в заетост на неактивни и безработни младежи, в т.ч. продължително безработните и NEET, подобряване конкурентоспособността на младежите чрез повишаване на уменията, компетенциите и професионалната квалификация с отчитане на регионалните възможности на пазара на труда и икономиката, осигуряване на заетост за младежите, вкл. чрез трудово консултиране, кариерно ориентиране, стажове, обучение на работното място, субсидирана заетост. Мярката е съобразена с техните индивидуални нужди, като възможностите за първа работа, стажове, чиракуване, ще покрие нуждата от работна ръка в краткосрочен план. <i>Описание на конкретни характеристики и нужди на целевата група, включена по съответната мярка, както и описание на съответствие с анализите, направени при подготовката на СВOMP как мярката ще подкрепи дадената целева група</i> При анализа на територията на МИГ са отчетени множество проблеми в определените целеви групи. От една страна това е проблемът с повишаването на безработицата, а от друга намалението на населението в трудоспособна възраст. Като цяло младежите са едни от най-уязвимите групи на пазара на труда при настъпването на икономически сътресения – работодателите първи ги освобождават, поради липса на опит. В същото време те няма как да го придобият без да работят. Това ги поставя в риск от обезсърчаване още в началото на трудовия им живот и невъзможност да развият трудови навици. Чрез чиракуването този проблем ще бъде преодолян. В допълнение, провеждането на професионални и мотивационни обучения, развиващи професионалните и поведенчески

	умения ще направят младежите по-конкурентоспособни и подготвени за трудовия им живот. Иновативни подходи при решаването на идентифицираните проблеми на целевите групи (ако са идентифицирани такива), вкл. иновативни за територията подходи (ако са идентифицирани такива) Мярката е иновативна по своята същност, защото дава възможност на местните общности да насочат финансовия ресурс към най-нуждаещите се младежи. Дейностите по нея ще акцентират върху индивидуалните потребности на младежите, които са уникални по своя характер и изискват индивидуален подход. Иновативен подход за територията ще бъдат специфичните информационни кампании, уникалните техники за комуникация с младежите, които следва да се изпълняват при изпълнението на допустимите дейности.
Допустими типове бенефициенти за изпълнение на мярката и защо са избрани тези типове бенефициенти; Допустимо партньорство	Допустими бенефициенти/кандидати: ▪ Работодатели; ▪ Община Лом; ▪ Неправителствени организации. Кандидатите следва да отговарят на условията за бенефициент, определени в ЗУСЕФСУ и в приложимата под-законова нормативна уредба, както и на условията, определени от УО в поканата за подбор на СВОМР. Причини за избора на допустимите бенефициенти: Работодателите от своя страна са важен фактор от гледна точка постигане целта на мярката – намаляване броя на икономически неактивните младежи и насърчаване развитието на предприемаческа инициатива у тях. След приключване дейностите по проектите работодателите ще оставят на работа младежите, което е предпоставка за поддържането на устойчива заетост. Чрез мярката те ще имат възможност да наемат мотивирани и обучени служители. Община Лом, изхождайки от опита и в реализацията на сходни проекти, може не само да координира процеса, но и да осигури заетост на хора от целевите групи. Неправителствените организации са допустим кандидат, защото част от тях работят с целевите групи, познават най-добре проблемите им и могат допълнително да ги насърчат за ангажирането им в икономическия живот на общината. Партньорствата по проектите в изпълнение на СВОМР са възможни, но не са задължителни. Допустими партньори са: Работодатели; Община Лом; Неправителствени организации.

	Важно: Допустимите бенефициенти (кандидати и партньори) следва да имат адресна регистрация и да извършват дейността си на територията на МИГ.
Допустими дейности, вкл. специфични за територията и за целевите групи и техните потребности, конкретно необходими за реализация на мярката	Направление „Активиране, мотивиране и включване в заетост на неактивни и безработни младежи, в т.ч. продължително безработните и NEETs,, ▪ Идентифициране, активиране, трудово консултиране и професионално ориентиране, стимулиране на неактивни лица за включване на пазара на труда, както и за регистрация в Дирекция „Бюро по труда“ на Агенция по заетостта. ▪ Подкрепа за преодоляване на липсата на квалификация, навици, мотивация и работа, в т.ч. мотивиране, професионално ориентиране, професионално обучение, обучения за придобиване на ключова компетентност, обучение по време на работа и др. Направление „Подобряване конкурентоспособността на младежите като уязвима група на пазара на труда чрез повишаване на уменията, компетенциите и професионалната квалификация с отчитане на регионалните възможности на пазара на труда и икономиката“ ▪ Предоставяне на обучения за придобиване на дигитални умения, професионална квалификация, ключови компетенции и др., съобразени с индивидуалните характеристики на лицата от целевите групи и съобразени с потребностите на работодателите от квалифициран работна сила, която да наемат. Обученията могат да бъдат насочени също към придобиване и развитие на умения и компетентности (тип „soft skills“ и преносими умения), по-специално: организационни умения, вкл. работа в екип, разрешаване на проблеми, управление на времето и др., необходими на работодателите. Направление „Осигуряване на заетост за младежите, вкл. чрез трудово консултиране, кариерно ориентиране, стажове, обучение на работното място, субсидирана заетост“. Изхождайки от направлението, дейностите могат да са: ▪ Предоставяне на трудово консултиране, кариерно ориентиране, стажове, обучение на работното място, субсидирана заетост. ВАЖНО: Не е допустимо в един проект да се включи само дейност за предоставяне на субсидирана заетост. ВАЖНО: Видовете дейности отговарят на принципа „Ненанасяне на значителна вреда“, тъй като не се очаква да имат значително отрицателно въздействие върху околната среда поради тяхното

	естество. Видовете действия ще бъдат в съответствие с принципите, залегнали в Хартата на основните права на ЕС (ХОП) и Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания (КПХУ).										
Финансови параметри на проектите-Бюджет на мярката	Бюджет на мярката – 86 400 хил. лв. Минималният размер на допустимите разходи за проект е 5 000 лева. Максималният размер на общите допустими разходи не по-голям от общия бюджет на мярката. Максималният размер на безвъзмездната финансова помощ за проект е левовата равностойност на 391 166 лева (равностойността на 200 000 евро).										
Интензитет на финансовата помощ	Максималният интензитет на помощта е до 100 % от общата стойност на допустимите разходи.										
Обективни и измерими критерии за оценка на проекти и тяхната тежест по мярката	Съгласно предходния програмен период Указанията на управляващия орган на ОПРЧР посочват два вида критерии за избор на проекти – общите за програмата, одобрени от Комитета за наблюдение на ОПРЧР и специфични за територията допълнителни критерии. В този смисъл, в настоящия програмен период при оценката на проекти по мярката общите критерии на програмата ще се прилагат при всеки избор на проекти по ПРЧР 2021-2027. Те ще бъдат детайлно разписани в поканите за кандидатстване по настоящата мярка в рамките на СВОМР. В следващата таблица са представени индикативно само специфичните за територията критерии: <table><tr><th colspan="2">СПЕЦИФИЧНИ КРИТЕРИИ ЗА ТЕРИТОРИЯТА НА МИГ</th><th>Максимален брой точки</th></tr><tr><td rowspan="3">1</td><td>Свързаност на проекта с друг проект от Стратегията или проектът решава проблем, идентифициран като такъв при анализите на територията:</td><td>15</td></tr><tr><td>Проектът е свързан и допълва проект по ПКИП, ПО и/или СПРЗСР от Стратегията</td><td>5</td></tr><tr><td>Проектът решава проблем, идентифициран като такъв при анализите на територията</td><td>5</td></tr></table>	СПЕЦИФИЧНИ КРИТЕРИИ ЗА ТЕРИТОРИЯТА НА МИГ		Максимален брой точки	1	Свързаност на проекта с друг проект от Стратегията или проектът решава проблем, идентифициран като такъв при анализите на територията:	15	Проектът е свързан и допълва проект по ПКИП, ПО и/или СПРЗСР от Стратегията	5	Проектът решава проблем, идентифициран като такъв при анализите на територията	5
СПЕЦИФИЧНИ КРИТЕРИИ ЗА ТЕРИТОРИЯТА НА МИГ		Максимален брой точки									
1	Свързаност на проекта с друг проект от Стратегията или проектът решава проблем, идентифициран като такъв при анализите на територията:	15									
	Проектът е свързан и допълва проект по ПКИП, ПО и/или СПРЗСР от Стратегията	5									
	Проектът решава проблем, идентифициран като такъв при анализите на територията	5									

		Проектът допълва други сходни проекти, реализирани на територията по мярка от ПРЧР на национално ниво	5
	2	Териториална специфика и идентичност	15
		С проекта се въвежда иновативна за територията на МИГ практика	8
		Проектът спазва принципите на равнопоставеност	7
		ОБЩ МАКСИМАЛЕН БРОЙ ТОЧКИ	30
ПКИП 2021 – 2027 г. (ЕФРР)			
Мярка ПКИП (ЕФРР)	Мярка 10 „Повишаване на иновационния капацитет и конкурентоспособност на МСП чрез внедряване на иновации“		
Описание на целите	Основната цел на мярката е предоставяне на фокусирана подкрепа на МСП, функциониращи на територията на МИГ Лом за внедряване на продуктови иновации или иновации в бизнес процесите в тематичните области на Иновационна стратегия за интелигентна специализация 2021-2027 г. (ИСИС 2021-2027) с оглед повишаване на иновационния им капацитет и конкурентоспособност, и принос към прехода на местната икономика към цифрова, кръгова, ресурсоефективна и нисковъглеродна. Описание на избора на дейност/и и съответствие на дейността/тите с приоритетите на програмата, в т.ч. цел и принос към определената специфична цел на ПКИП Чрез изпълнение на проекти по настоящата мярка се очаква да бъде постигнат трансфер на знания и технологии на местно ниво чрез инвестиции за повишаване на иновационния капацитет на МСП на територията на МИГ. Чрез дейностите се цели пазарно и цифрово развитие на предприятията и повишаване производителността на труда на територията. Допълнително, изхождайки от препоръки на Съвета на Европейския съюз, предоставени през последните години в доклади за България в рамките на Европейския семестър¹¹, помощта по настоящата мярка е насочена и към подкрепа за внедряването на иновации в областта на кръговата икономика и въвеждане на иновативни продукти, процеси и бизнес модели, ориентирани към трайно намаляване на ресурсната интензивност в местната промишленост. Целите на мярката и очакваните резултати от изпълнението на проекти по нея изцяло съответстват на приоритет 1, Специфична цел: RSO1.1. и Приоритет 2, Специфична цел: RSO2.6. на ПКИП 2021-2027г. Подкрепата за въвеждане на иновации от		

¹¹ Доклад за България в рамките на Европейския семестър 2019 и семестър 2022.

	страна на МСП в тематичните области на ИСИС, съотнесени към двата приоритета на ПКПП е, както следва: <i>Приоритет 1 „Иновации и растеж“</i>: Тематични области „Информатика и ИКТ“; „Мехатроника и микроелектроника“; „Индустрии за здравословен живот, биоикономика и биотехнологии“; „Нови технологии в креативни и рекреативни индустрии“ и <i>Приоритет 2 „Кръгова икономика“</i>: Тематична област „Чисти технологии, кръгова и нисковъглеродна икономика“. Очакван принос: Очакваните резултати от подкрепата по мярката се изразяват в нарастване на предприятията, които внедряват продуктови иновации или иновации в бизнес процесите в тематичните области на ИСИС 2021-2027, в резултат на което ще се повиши иновационния им капацитет и конкурентоспособност. В края на изпълнението на отделния проект следва да е налице внедрена в предприятието продуктова иновация (стока или услуга) или иновация в бизнес процесите, насочена към производство на стоки и предоставяне на услуги.
Обхват на мярката	Територията на МИГ Лом. Описание на съответствието на дейността/тите с идентифицираните проблеми на територията от SWOT анализа: В резултат от извършения социално-икономическия анализ на територията на МИГ е отчетен намаляващ брой на нефинансовите предприятия на територията на МИГ-ЛОМ. Това оказва пряко негативно въздействие пред икономическото развитие на общината. По време на срещите при разработването на стратегията представителите на МСП очертах основните проблеми, с които се сблъскват и че изпитват затруднения да бъдат конкурентоспособни, дължащо се най-вече на човешкия фактор и амортизираното технологично оборудване, които биха могли да бъдат преодолені чрез внедряване на подходящи иновации, включително за автоматизация и дигитализация на отделни процеси в осъществяваната икономическа дейност. Данните от социално-икономическия анализ за повишаващата се стойност на произведената продукция като обща стойност на територията на Лом, както и увеличението в разходите за придобиване на ДМА и разходите за придобиване на ДМА на човек от населението налагат мерки за предотвратяване свиване на производството и загуба на конкурентно предимство на територията на МИГ Лом спрямо други общини от област Монтана. В допълнение, данните за ниските инвестиции в научноизследователска и развойна дейност, както и липсата на иновативни предприятия, предполагат целенасочени действия в тази посока.

	Идентифицирани проблеми, които мярката адресира: Ниска степен на внедряване на усъвършенствани технологии за производство, оптимизация на производствения процес и производствените вериги, намаляване на използваните ресурси и респективно себестойността на продуктите за формиране на конкурентни предимства и устойчиво пазарно присъствие на предприятията. В допълнение, като релевантни слаби страни в SWOT анализа, които са адресирани чрез мярката са идентифицираните сравнително ниски иновационен капацитет, степен на автоматизация и цифровизация в икономическите дейности, осъществявани от местните МСП, водещо до загуба на конкурентоспособност на местната икономика, както и не използване в достатъчна степен на възможностите на новите бизнес модели в кръговата и нисковъглеродна икономика, вкл. по линия и на управлението на промишлените отпадъци, водещо до висока ресурсна интензивност на местната промишленост. Специфика по отношение на обхванатата територия: На територията на МИГ Лом, с приоритет ще се финансират следните икономически дейности, идентифицирани и изведени в Националната стратегия за малките и средните предприятия (НСМСП) 2021-2027: 1. Регионална специализация във високотехнологични производства и интензивни на знания услуги (обхваща кодове на икономическа дейност съгласно НКИД-2008): С27 Производство на електрически произведения; С28 Производство на машини и оборудване, с общо и специално предназначение и J58 Издателска дейност; 2. Регионална специализация в други сектори от преработващата промишленост (обхваща кодове на икономическа дейност съгласно НКИД-2008): С14 Производство на облекло; С10 Производство на хранителни продукти и С25 Производство на метални изделия, без машини и оборудване. Ще бъдат приоритетно финансирани и проекти за внедряване на иновации от страна на МСП в следните тематични области на ИСИС конкретно за област Монтана: Тематична област „Мехатроника и микроелектроника“ и Тематична област „Индустрии за здравословен живот, биоикономика и биотехнологии“.
Допустими типове бенефициент и	Микро-, малки и средни предприятия (МСП) по смисъла на чл. 3 и чл. 4 от Закона за малките и средните предприятия (ЗМСП) и Приложение I „Определение за МСП“ към Регламент (ЕС) № 651/2014 на Комисията, или малки дружества със средна пазарна капитализация (Small Mid-Caps)¹² , осъществяващи дейност на територията на МИГ-Лом.

¹² Съгласно чл. 2 от Регламент (ЕО) № 651/2014 „малки дружества със средна пазарна капитализация (Small Mid-Caps)“ са предприятия, които по показатели не са МСП, но средно списъчният брой на персонала им е до 499 служители, и чийто годишен оборот не надвишава 100 милиона евро или чийто годишен баланс не надвишава 86 милиона евро, като са взети предвид всички отношения на партньорство и свързаност с други предприятия по смисъла на чл. 4 от ЗМСП.

Допустими дейности	<u>ЕЛЕМЕНТ А „Инвестиции“ (задължителен):</u> Дейност 1. Внедряване на продуктова иновация (стока или услуга) или иновация в бизнес процесите посредством придобиване на машини, съоръжения и оборудване, представляващи дълготрайни материални активи (ДМА). Дейност 2. Внедряване на продуктова иновация (стока или услуга) или иновация в бизнес процесите посредством придобиване на специализиран софтуер (вкл. разработване), патенти, лицензи, „ноу хау“ и др., представляващи дълготрайни нематериални активи (ДНА). <u>ЕЛЕМЕНТ Б „Услуги“ (незадължителен):</u> Дейност 1. Защита на правата по индустриална собственост върху внедряваната иновация. Дейност 2. Консултантски и помощни услуги в подкрепа на иновациите¹³. 2.1) Консултантските услуги в подкрепа на иновациите включват дейности за услуги, извършени от правоспособен представител по индустриална собственост, свързани със защита на индустриална собственост на национално и международно равнище върху внедряваните по проекта иновативни продукти/процеси, вкл. проучвания (за „състояние на техниката“, „новост“, „изобретателска стъпка“ и „техническа приложимост“)¹⁴.
---------------------------	--

За определяне на „годишен оборот“ се използват данните за „нетни приходи от продажби“ от Отчета за приходите и разходите (код 15100 от ОПР по образец на Националния статистически институт), освен ако бизнес моделът на предприятието не предполага представянето на приходите от обичайната му дейност в друго перо.

За определяне на „годишен баланс“ се използват данните за общата сума на активите от Баланса на предприятието (код 04500 от Счетоводен баланс по образец на НСИ).

¹³ Съгласно чл. 2 от Регламент (ЕС) № 651/2014 на Комисията „**консултантски услуги в областта на иновациите**“ означава консултиране, подпомагане и обучение в областта на трансфера на знания, придобиването, защитата и експлоатацията на нематериални активи, използването на стандарти и на правилата, които ги уреждат.

ВАЖНО: За целите на настоящата мярка са допустими консултантски услуги в областта на иновациите, свързани със защитата на нематериални активи.

Съгласно чл. 2 от Регламент (ЕС) № 651/2014 на Комисията „**услуги в подкрепа на иновациите**“ означава осигуряване на офис пространство, бази данни, библиотеки, пазарни проучвания, лаборатории, етикети за качество, изпитване и сертифициране с цел разработване на по-ефективни продукти, процеси или услуги. **ВАЖНО:** За целите на настоящата мярка са допустими услуги в подкрепа на иновациите, свързани с осигуряване на бази данни, библиотеки и лаборатории.

¹⁴ В посочените дейности не се включват дейности по заплащане на такси за заявяване и регистрация на правата по индустриална собственост върху внедряваната иновация пред съответното компетентно ведомство, тъй като същите се включват в дейност 1 по Елемент Б „Услуги“ - „дейности, свързани със заплащане на такси за заявяване и регистрация на правата по индустриална собственост върху внедряваната иновация пред съответното компетентно ведомство на национално и/или международно равнище“.

	2.2) Помощните услуги в подкрепа на иновациите включват: а) дейности за осигуряване на достъп до бази данни и библиотеки, които да бъдат използвани във връзка с подобряването на внедрявания по проекта продукт (стока или услуга) или бизнес процес; б) дейности за осигуряване на услуги от лаборатории¹⁵ за провеждане на изследвания, измервания и изпитвания. ВАЖНО: Кандидатите за безвъзмездна финансова помощ могат да представят проектни предложения, включващи дейности само по Елемент А „Инвестиции“ или комбинация от двата елемента, като включването на дейности по Елемент А е задължително. Включването в проекта само на дейности по Елемент Б „Услуги“ е недопустимо по настоящата мярка.
Допустими разходи	ЕЛЕМЕНТ А „Инвестиции“ (задължителен): 1) Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (ДМА)¹⁶ - машини, съоръжения и оборудване, необходими за изпълнението на проекта. 2) Разходи за придобиване на дълготрайни нематериални активи (ДНА) – специализиран софтуер (вкл. разработване), патенти, лицензи, „ноу хау“ и др., необходими за изпълнението на проекта. ЕЛЕМЕНТ Б „Услуги“ (незадължителен): 1) Разходи за такси за заявяване и регистрация пред съответното компетентно ведомство във връзка със защита на правата по индустриална собственост върху внедряваната иновация на национално и/или международно равнище – до 10 000 лева. 2) Разходи за консултантски и помощни услуги в подкрепа на иновациите. 2.1) Разходите за консултантски услуги в подкрепа на иновациите включват разходи за външни услуги (чрез договор за възлагане, граждански договори и др.), извършени от правоспособен представител по индустриална собственост, свързани със защита на индустриална собственост на национално и/или международно равнище върху внедряваните по проекта иновативни продукти/процеси, вкл. проучвания (за „състояние на техниката“, „новост“, „ 2.2) Разходи за помощните услуги в подкрепа на иновациите включват:

¹⁵ С оглед на спецификата на мярката, допустимо е ползването на определени услуги, извършвани от лабораториите, а не наемането на лаборатории от кандидата за определен период от време.

¹⁶ Разходите за доставка, монтаж, инсталиране, изпитване и въвеждане в експлоатация на ДМА са допустими само в случай, че са включени в общата стойност на съответния/те актив/и.

	а) разходи за такси за достъп до бази данни и библиотеки, които да бъдат използвани във връзка с подобряването на внедрявания по проекта продукт (стока или услуга) или бизнес процес – до 30 000 лева; б) разходи за външни услуги (чрез договор за възлагане и др.), свързани с осигуряване на услуги от лаборатории¹⁷ за провеждане на изследвания, измервания, изпитвания и др.
Финансови параметри	Минималният размер на БФП за проект е в рамките на 50 000 лева. Максималният размер на заявената безвъзмездна финансова помощ е в зависимост от приложимия режим „минимална помощ“ (de minimis) съгласно Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията. ВАЖНО: В допълнение, максималният размер на заявената безвъзмездна финансова помощ за индивидуално проектно предложение НЕ следва да надвишава: за микропредприятия: 100% от реализираните от кандидата средногодишни нетни приходи от продажби за последните три приключени финансови години; за малки предприятия: 50% от реализираните от кандидата средногодишни нетни приходи от продажби за последните три приключени финансови години; за средни предприятия и малки дружества със средна пазарна капитализация: 25% от реализираните от кандидата средногодишни нетни приходи от продажби за последните три приключени финансови години. Общ бюджет на мярката: 1 955 800 лева, като средствата са разпределени по приоритети на ПКПП, както следва: Приоритет 1 „Иновации и растеж“ – 977 900 лева и - Приоритет 2 „Кръгова икономика“ – 977 900 лева.
Интензитет на финансовата помощ	Максималният интензитет на помощта е 45% от общата стойност на допустимите разходи.
Обективни и измерими критерии за оценка на проекти и тяхната тежест	Подборът на проекти към стратегии за местно развитие при прилагане на ВОМР се определя в Закона за управление на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове и в нормативния акт по чл. 28, ал. 1, т. 2 на Закона за управление на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове.

¹⁷ С оглед на спецификата на мярката, допустимо е ползването на определени услуги, извършвани от лабораториите, а не наемането на лаборатории от кандидата за определен период от време.

	Настоящите критерии за оценка, представени по-долу са индикативни и могат да бъдат променени във връзка изискванията на УО на програмата или други, налагащи това обстоятелство.	
	Критерий	Точки
	I. Иновативност и приложимост на подкрепяната иновация:	40
	1. Новост на внедряваната по проекта иновация	5
	2. Степен на защита на внедряваната по проекта иновация	5
	3. Технологична готовност на кандидата за внедряване на иновацията по проекта	5
	4. Начин на разработване на внедряваната иновация	2
	5. Приложимост и жизнеспособност на внедряваната иновация	23
	II. Финансова стабилност на кандидата:	40
	1. Претеглен коефициент на брутна добавена стойност за последните три приключили финансови години	10
	2. Претеглен коефициент на приходите от износ за последните три приключили финансови години	10
	3. Претеглен коефициент на рентабилност на EBITDA за последните три приключили финансови години	10
	4. Съпоставимост между претеглената стойност на EBITDA за последните три приключили финансови години и стойността на общите допустими разходи по проекта	10
	III. Приоритизиране на проекти:	15
	1. Регионализация съгласно ИСИС 2021-2027	10
	2. Приоритизация съгласно Националната стратегия за малките и средните предприятия 2021-2027 г.	5
	IV. Реалистичност на разходите по проекта:	5
	1. Реалистичност на разходите по проекта	5
	Общ брой точки:	100
	Минимален праг за преминаване на проектните предложения на етап „Техническа и финансова оценка” и участие в класиране	35
Други елементи съгласно указанията на програмата	В рамките на избраните мерки няма да бъдат подкрепяни дейности, финансирани по друг проект, програма или каквато и да е друга финансова схема, произлизаща от националния бюджет, бюджета на Общността или друга донорска програма, като проверката ще се извършва на ниво индивидуален проект. Със средства от ОПИК не се допуска финансиране на проекти, изпълнявани от предприятия, които не са допустими съгласно синергията и допълняемостта на ПК ИП с други програми.	

	Допълнителни изисквания във връзка с мярката са изведени в Приложение № 01 към настоящата СВОМР.
ПО 2021 – 2027 г. (ЕФРР, ЕСФ+)	Мярка 11 „Създаване на условия за достъп до образование чрез преодоляване на демографски, социални и културни бариери“
Описание на целта на конкретната мярка от СВОМР	Основна цел на мярката е да подобри приобщаващото, достъпното и качествено образование и грижите в институциите на предучилищното и училищното образование, както и да допринесе за предотвратяване на преждевременното напускане на училище посредством насърчаване на гъвкави програми за втори шанс. Анализ за необходимостта от мярката на територията на МИГ – конкретни местни специфики и обстоятелства: Мярката напълно съответства на Приоритет 1 от ПО „Приобщаващо образование и образователна интеграция“ във връзка с Цел на политиката 4. „По-социална и по-приобщаваща Европа чрез реализиране на Европейския стълб на социалните права“. Извършените на територията на МИГ Лом анализи отчитат устойчиво намаление през последните 5 учебни години на децата, обхванати от предучилищното и училищното образование. Висок е делът на хората с основно образование (около 18%) и с начално и по-ниско образование, както и такива, които въобще не са посещавали учебни заведения (малко над 9%). Анализ на резултатите от изпълнението на аналогична мярка от СВОМР 2014-2020, ако е изпълнявана такава: неприложима
Обхват на мярката	Географски обхват на мярката: Територията на МИГ Лом.
Целеви групи целева група или групи и идентифицираните техни местни проблеми и потребности, които мярката адресира;	Допустими целеви групи по мярката са: ▪ Децата, ученици, родители, учители, педагогически специалисти и непедagogически персонал; ▪ Децата и ученици със специални образователни потребности; ▪ Децата и ученици от уязвими групи, като ромите; ▪ Децата и ученици търсещи или получили международна закрила и от други уязвими групи; ▪ Децата и ученици с пропуски в усвояването на учебното съдържание; ▪ Децата и ученици в риск от отпадане от образователната система; ▪ Родители на деца от уязвими групи, вкл. ромите; ▪ Лица, преждевременно напуснали училище; ВАЖНО: Целевите групи следва да са от територията на МИГ Лом. Описание на връзката между потребностите на избраните целеви групи и предвидените дейности, с които те ще бъдат повлияни Десеграционният подход в образованието е залегнал като ангажимент на национално ниво. На ниво община следва да се провеждат системни

политики за гарантиране на правото на образование в съответствие с основните принципи в Закона за предучилищното и училищното образование. За целта, чрез повишаването на капацитета на местната власт образованието на маргинализираните групи е обвързано с териториалните нужди на местно и регионално ниво. Дейностите по настоящата мярка ще допринесат не само за предоставянето на подкрепа на деца и ученици от уязвими групи, но и ще допринесат за създаването на условия за увеличаване на социалните им перспективи чрез съвместното им обучение с деца и ученици от немаргинализирани групи в условията на занимания по интереси, както и към насърчаване на местните общности в политиките за десегрегация.

Описание на конкретни характеристики и нужди на целевата група, включена по съответната мярка, както и описание на съответствие с анализите, направени при подготовката на СВМР как мярката ще подкрепи дадената целева група

Образователната структура на населението на община Лом има значение за цялостното социално-икономическо развитие на общината. Тя оказва влияние върху репродуктивните нагласи и поведението на хората и е една от най-важните характеристики за развитието на човешките ресурси и формирането на техните професионални компетенции за пазара на труда. Както бе описано по-горе, процентът на по-слабо грамотните, маргинализирани и малцинствени групи в МИГ Лом е сравнително голям и именно поради това е необходимо да се предприемат действия за справяне с разрастването на този проблем до неконтролируеми нива, както е в голяма част от българските общини, области и региони. В системата на училищното образование се наблюдава значително намаляване на броя на учениците, като през учебната 2022/2023 г. в сравнение с 2017/2018 г. той е с над 21% по-малко (438 ученика). Заедно с намаляващия брой ученици, намалява броя на откритите паралелки за съответната учебна година и броя на завършилите основно, средно и професионално образование, като най-сериозна е редуцията при завършилите средно образование – с почти 50%. Следователно, са необходими активни мерки за подобряване на достъпа на децата до образование, за задържането на децата в детските градини и училищата, за насърчаване на социалната им интеграция, за активното им включване в образователните програми и за развитие на интеркултурното образование.

Иновативни подходи при решаването на идентифицираните проблеми на целевите групи (ако са идентифицирани такива), вкл. иновативни за територията подходи (ако са идентифицирани такива)

Иновациите в реализацията на мярката са свързани с трансфера на добри практики за развитие на интеркултурното образование, както и с въвеждането на социални иновации за решаването на проблемите на целевите групи посредством изпълнението на областите на въздействие, заложили в Европейската гаранция за детето и националния План за действие.

Допустими типове бенефициенти за изпълнение на мярката и защо са избрани тези типове бенефициенти ; Допустимо партньорство	Допустими бенефициенти/кандидати: ▪ Институциите в системата на предучилищното и училищното образование на територията на община Лом; ▪ Обществените съвети към образователните институции, когато са юридически лица; ▪ Неправителствени организации с доказан опит и експертиза в сферата. Кандидатите следва да отговарят на условията за бенефициент, определени в ЗУСЕФСУ и в приложимата подзаконова нормативна уредба, както и на условията, определени от УО в поканата за подбор на СВОМР. Причини за избора на допустимите бенефициенти: Институциите в системата на предучилищното и училищното образование притежават необходимите компетенции, персонал и опит да въведат на практика множество решения за социално-икономическа интеграция на децата и учениците, като с помощта на допълнителния ресурс по мярката ще могат да разширят обхвата на извършваните от тях дейности и подобрят тяхната ефективност. Обществените съвети към образователните институции представляват родителите, които следва да работят съвместно с представителите на институциите за предоставяне на подкрепа и мотивация на децата да останат в образователната система, активно да бъдат включени в дейностите за подкрепа и те самите да участват активно в намирането на решения на предизвикателствата. Неправителствените организации като представители на гражданското общество са допустим кандидат, т.к. те работят непосредствено с представителите на целевите групи, добре познават местната общност и нейните проблеми, като могат да реализират на практика голяма част от решенията, които са извън компетенциите на институциите от образователната система. Партньорствата по проектите в изпълнение на СВОМР са възможни, но не са задължителни. Допустими партньори са: Община Лом; Институциите в системата на предучилищното и училищното образование на територията на община Лом; Обществените съвети към образователните институции, когато са юридически лица; Неправителствени организации с доказан опит и експертиза в сферата. Важно: Допустимите бенефициенти (кандидати и партньори) следва да имат адресна регистрация и да извършват дейността си на територията на МИГ.
Допустими дейности, вкл. специфични за територията и	Направление „Създаване на условия за достъп до образование чрез преодоляване на демографски, социални и културни бариери“: ▪ Повишаване на уменията на децата и учениците за обучение и общуване в мултикултурна среда, включително психологическа

за целевите групи и техните потребности, конкретно необходими за реализация на мярката

- подкрепа и допълнителни обучения за деца/ученици с образователни затруднения, в т.ч. допълнителни обучения по български език, споделяне на културна идентичност и ценности;
- Повишаване на капацитета и квалификацията на педагогическите специалисти и непедagogическия персонал, вкл. образователните медиатори за работа в мултикултурна образователна среда;
 - Насърчаване създаването на училищни общности, в които ученици, родители, учители и лидерски екип развиват умения за ефективно и равноправно взаимодействие в мултикултурна образователна среда;
 - Подкрепа за интензивна работа с родители: кратки обучения на родители относно техните права и задължения, свързани с образованието на децата им и за формиране у тях на мотивация за активно приобщаване на децата им в системата на предучилищното и училищното образование, в т.ч. чрез участие на образователни медиатори;
 - Подкрепа за осигуряване на достъп до качествено образование и за преодоляване на нефинансови бариери в малките населени места и в труднодостъпните райони, чрез осигуряване на транспорт, хранене, ученическо общежитие; мобилност на преподаватели и адаптиране към работна среда в различни райони и с различни групи ученици, вкл. адаптационни програми и социални пакети за млади учители;
 - Подкрепа за приобщаваща образователна среда, осигуряване на учебници, познавателни книжки за децата в задължителна предучилищна възраст, учебни пособия и материали; допълнителна работа на педагогическите специалисти с ученици от маргинализирани групи (включително през лятото);
 - Подкрепа за ангажиране на местните общности с образователната институция, чрез инициативи като например доброволчески кампании в подкрепа на съответното училище;

Направление 2 „Комплексни програми на общинско ниво за десегрегация на училищата, превенция на вторичната сегрегация и против дискриминацията“:

- Превенция и недопускане на дискриминация в образователните институции в посока обучители и обучаеми, чрез подготовка на практически ръководства, информационни кампании, обучителни семинари, вкл. и за представители на местните власти
- Насърчаване на десегрегацията на училищата и класните стаи, осигуряване на подкрепяща образователна среда и формиране на подкрепяща обществена среда чрез междуучилищни дейности, подсигуриране на партньорство с местните общности и гражданския сектор
- Преодоляване на негативни обществени нагласи, основани на етнически произход и културна идентичност (включително чрез провеждане на информационни кампании, насочени към

	недопускане на дискриминация, основана на раса, етнически произход или религиозна принадлежност ▪ Мобилност на учители и на ученици от сегрегирано в приемно – несегрегирано училище, с фокус върху социално слаби и уязвими групи ▪ Организиране на доброволчески кампании в подкрепа на съответното училище Направление 3 „Утвърждаване на интеркултурното образование, чрез култура, наука и спорт“: ▪ Разнообразяване на формите и средствата за ефективно осъществяване на интеркултурно образование, чрез занимания по интереси, съвместни дейности между детски градини и училища с концентрация на деца от уязвими групи, и такива в които няма концентрация на деца от уязвими групи, вкл. обменни визити, екскурзии, зелени училища и др. ▪ Организиране и провеждане на учебния процес (в детски градини и училища) в реална среда, посредством изнесени занимания в музеи, ▪ художествени галерии, културни институции, такива свързани с театралното, танцово, културното и природното наследство, визуалните изкуства, спортни и музикални мероприятия ▪ Популяризиране на възможностите за професионално развитие и личностно развитие на учениците посредством образование, чрез организиране на тематични срещи и беседи на ученици с представители от различни професионални съсловия, учени, хора на изкуството, културни дейци, спортисти ▪ Провеждане на културно-образователни инициативи, популяризиращи четенето и грамотността в библиотеки, като част от обучението по образователни направления ▪ Развиване на отношение към културата и придобиване на знания относно културното и литературното наследство, четенето, творческото мислене, природните, естествените и точните науки, чрез провеждане на занимания по интереси в извън класна форма и изнесени занимания ▪ Подкрепа за интензивна работа за изграждане на общност от активни родители: кратки обучения на родители, свързани с образованието на децата им, включително чрез участие на образователни медиатори ▪ Провеждане на информационни кампании, насочени към недопускане на дискриминация, основана на раса, етнически произход или религиозна принадлежност.
Допустими разходи	▪ Разходи за възнаграждения ▪ Разходи за командировки ▪ Разходи за закупуване на материали и консумативи ▪ Разходи за обучения

	- Разходи, произтичащи от договори за изработка/услуга или договори за поръчка, по реда на ЗЗД, пряко свързани и необходими за изпълнение на проектните дейности (например: за обучения, за наем на зали, за организиране на събития, за изготвяне на анализи и проучвания, за разработване на програми и др.) - Разходи за видимост, прозрачност и комуникация, като същите задължително са част от допустимите разходи за организация и управление - Разходи за организация и управление Допустимите разходи се определят на база изискванията на глава 5, раздел I от ЗУСЕФСУ, разпоредбите на Регламент № 2018/1046, Регламент (ЕС) 2021/1057, Регламент (ЕС) 2021/1060 и приложимото национално законодателство за финансовата рамка 2021 – 2027. На основание чл. 57, ал. 2 от ЗУСЕФСУ не са допустими разходи за проекти или дейности, които са физически завършени или изцяло осъществени преди подаването на формуляра за кандидатстване от бенефициента, независимо дали всички свързани плащания са извършени от него, освен в случаите на чл. 59а от ЗУСЕФСУ. За всяка една процедура в изпълнение на СВОМР, в Условиата за кандидатстване, МИГ следва да посочат конкретно допустимите видове разходи. Съгласно чл. 53 от Регламент (ЕС) № 2021/1060, в случай че общите разходи за дадена операция не надвишават 200 000 EUR, приносят, предоставен на бенефициента е под формата на единични разходи, еднократни суми или единни ставки, с изключение на операциите, подкрепата за които представлява държавна помощ. При прилагане на опростено отчитане на разходите се спазват разпоредбите на чл. 55. от ЗУСЕФСУ и 15 чл. 53, 54 в), чл. 56 и чл. 94(2) от Регламент (ЕС) № 2021/1060 на Европейския парламент.
Финансови параметри на проектите- Бюджет на мярката	Минималният размер на допустимите разходи за проект е 25 000 лева. Максималният размер на общите допустими разходи за всеки проект е 150 000 лева. Бюджет на мярката: 977 900 хил. лв.
Интензитет на финансовата помощ	Максималният интензитет на помощта е до 100% от общата стойност на допустимите разходи.
Режим на минимални помощи	Мерките по ПО ще се изпълняват в съответствие с правилата за минимална помощ (правилото de minimis) по смисъла на Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 г. относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) към помощта de minimis, публикуван в Официален вестник на ЕС L 352 от 24.12.2013 г. и последващи изменения на нормативната уредба в областта на държавните и минималните помощи.

Демаркация	Виж описаното относно демаркация между ПО и ПРЧР. Демаркация между ПО и СПРЗСР Стратегическият план за развитие на земеделието и селските райони (СПРЗСР) 2023 – 2027 г. се очаква да финансира дейности за насърчаване и подпомагане на зеления и цифровия преход в областта на селското и горското стопанство. Тези сектори няма да бъдат подкрепяни по ПО, а земеделските стопани няма да бъдат бенефициенти по ПО за присъщата им дейност. Стратегическият план за развитие на земеделието и селските райони (СПРЗСР) 2023 – 2027 г. ще финансира мерки за подобряване на знанията и професионалната квалификация на заетите в сферата на селското и горското стопанство и на земеделските производители. Такива мерки няма да бъдат финансирани от ПО.
Обективни и измерими критерии за оценка на проекти и тяхната тежест по мярката	Подборът на проекти към стратегии за местно развитие при прилагане на ВОМР се определя в Закона за управление на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове и в нормативния акт по чл. 28, ал. 1, т. 2 на Закона за управление на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове“.
<i>ПОС 2021 – 2027 г. (ЕФРР)</i>	<i>Мярка 12 „Повишаване на осведомеността относно практиките и поведението във връзка с устойчивото потребление, кръговата икономика, мониторинга на отпадъците както и информационни и разяснителни кампании за заинтересованите страни и населението“</i>

**писание на
целта**

Основна цел на мярката е да повиши осведомеността и да насърчи населението на територията на МИГ относно прехода към кръгова и основаваща се на ефективно използване на ресурсите икономика.

Анализ за необходимостта от мярката на територията на МИГ – конкретни местни специфики и обстоятелства:

На територията на МИГ-ЛОМ се изпълнява Общинска програма за управление на отпадъците (ПУО) за периода 2021-2028 г. като част от Програмата за опазване на околната среда на община Лом за периода 2021-2028 г.

Анализът на състоянието и управлението на отпадъците в ПУО показва, че част от установените проблеми са в резултат на негативните за околната среда практики на фирми и граждани.

На територията на МИГ, която съвпада с територията на община Лом, не са постигнати целите за разделно събиране и рециклиране на 50% от отпадъците от хартия, картон, метал, стъкло и пластмаса.

При биоразградимите отпадъци има съществен потенциал за разделно събиране и оползотворяване, свързан с новоизградената компостираща инсталация с капацитет над 3000 т/г., който към момента остава неоползотворен.

Значително по-високи от референтните стойности се отчитат при инертните отпадъци, както и при градинските отпадъци – двата водещи типа в морфологичния състав на отпадъците на община Лом.

ПУО идентифицира като специфични мерки провеждането на целенасочени кампании за разясняване и предоставяне на информация във следните направления:

- политики по предотвратяване образуването на отпадъци;
- насърчаване на домашно компостиране в битови условия;
- практиките и поведението във връзка с устойчивото потребление, кръговата икономика, мониторинга на отпадъците;
- предотвратяване на образуването на хранителни отпадъци;
- разделно събиране, подготовка за повторна употреба и рециклиране на битовите отпадъци и отпадъци от опаковки;
- прекратяване на практиките по нерегламентирано изхвърляне и др.

Анализ на резултатите от изпълнението на аналогична мярка от СВОМР 2014-2020, ако е изпълнявана такава: Неприложимо.

Обхват на мярката	Географски обхват на мярката: Територията на МИГ Лом. Тематичен обхват: Приоритет са мерките, насочени към управлението на битовите и строителните отпадъци в задълженията на общините по Закона за управление на отпадъците. Проектите, финансирани по тази мярка трябва да допринесат за подпомагане на местно и регионално ниво на повишаване на осведомеността на населението за целите за управление на отпадъците с фокус към битовите и строителни отпадъци, за правата, задълженията, възможностите и добри практики, за устойчиво потребление и прехода към кръгова икономика. Проектите следва да включват възможности и практики за предотвратяване образуването на отпадъци на ниво домакинство, квартал, населено място, община и регион за управление на отпадъците. Информационните и разяснителни кампании към населението следва да са насочени към спазване на йерархията за управлението на отпадъците и за намаляване на количеството депонирани битови отпадъци, подобряване на качеството на услугата и управление на битовите отпадъци на местно и регионално ниво, намаляване на замърсяването с отпадъци, в т.ч. нерегламентираното изхвърляне на отпадъци, права и задължения за участниците в процесите по управление на отпадъците и др.
Допустими получатели/кандидати	• Общини; • Юридически лица с нестопанска цел (ЮЛНЦ) Кандидатите/партньори трябва да имат седалища и адрес на управление на територията на МИГ-ЛОМ. Кандидатите ЮЛНЦ следва да бъдат сдружения, вписани в регистъра на юридическите лица с нестопанска цел или създадени по реда на специален закон, и които като цел на организацията в устава/учредителния акт са разписали такива текстове, от които да е видно, че поне една от целите на организацията е свързана със защита/опазване на околната среда. Практически опит в областта на отпадъците, кръгова икономика, устойчиво развитие следва да се оценява като предимство. ЮЛНЦ следва да са регистрирани по съответния ред най-малко преди 18 месеца, предхождащи месеца, в който е подадено проектното предложение. Партньорството е задължително, когато бенефициент не е община. В този случай партньорът трябва да е общината/общините, към чието население са насочени дейностите. Партньорът/партньорите трябва да отговарят на изискванията за допустими бенефициенти. Партньорствата не е необходимо да бъдат регистрирани в съда, но правата и задълженията между страните по кандидатстване и изпълнение на мярката следва да бъдат уредени в споразумение.

Допустими дейности,	▪ Подготвителни дейности – извършване на проучвания, анализи, обосновки и др., свързани с изпълнението на проекта (незадължителни); ▪ Организиране и провеждане на събития (кръгли маси, работни срещи, представяне в медиите, други подходящи), насочени към разпространение информация за правата и задълженията на участващите в управлението на битовите и строителните отпадъци, съществуващи системи и бъдещи инвестиции за управлението на отпадъците, практически възможностите за спазване на високите нива на йерархията за управление на битовите отпадъци в съответното населено място; добри практики и поведение за предотвратяване образуването на отпадъците, устойчиво потребление и кръгова икономика и др. ▪ Разработване на брошури и други информационни материали, подпомагащи повишаването на осведомеността на населението за управлението на отпадъците в съответното населено място, община, регион за управление на отпадъците ▪ Разработване на онлайн информационни портали, предоставящи практическа информация за системата за управление на битовите отпадъци на ниво населено място/община/регион за управление на отпадъците; за практическите възможности за разделно събиране на отпадъци и за предотвратяване образуването на битови отпадъци; за повишаване на общественото самосъзнание за спазване на високите нива на йерархията за управление на битовите отпадъци, и др. Недопустими типове дейности: подготовка и извършване на СМР, закупуване на съдове, техника, оборудване, съоръжения и друго движима и недвижима техника и оборудване, на земя и сгради; дейности, финансирани със средства от продуктови такси /лицензионни възнаграждения по реда на Закона за управление на отпадъците.
Допустими разходи	▪ разходи за услуги (за изпълнение) ▪ разходи за персонал ▪ разходи за нематериални активи (закупуване на софтуер, лицензи) ▪ разходи за материали разходи за провеждане и участие в мероприятия
Финансови параметри на проектите-	Общ бюджет на мярката: 43 349.95 лв. (Изчислен съгласно указанията от УО на ПОС на база на населението на МИГ от 20 545 жители и бюджет от 2.11 лв./жител).

Бюджет на мярката	Максимален размер на помощта – не по-голям от общия бюджет на мярката.		
	Максимален размер на общата стойност на допустимите разходи по един проект – 100 000 лв.		
Интензитет на финансовата помощ	Максималният интензитет на помощта е до 100 % от общата стойност на допустимите разходи.		
	По преценка на МИГ може да се предвиди изискване за съ-финансиране от бенефициентите.		
Обективни и измерими критерии за оценка на проекти и тяхната тежест по мярката	Подборът на проекти към стратегии за местно развитие при прилагане на ВОМР се определя в Закона за управление на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове и в нормативния акт по чл. 28, ал. 1, т. 2 на Закона за управление на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове“.		
	Настоящите критерии за оценка, представено по-долу са индикативни и могат да бъдат променени, във връзка изискванията на УО на програма или други, налагащи това обстоятелство.		
		КРИТЕРИИ ЗА ИЗБОР	Максимален брой точки
	1	Практически опит на кандидата/партньорите в областта на отпадъците и/или кръгова икономика	5
	2	Опит на екипа за управление на проекта	5
	3	Финансови възможности за реализиране на проекта	10
	4	Съответствие и принос на проектното предложение към приоритет „отпадъци” на ПОС	5
	5	Съответствие и принос към стратегия за ВОМР	5
	6	Съответствие и принос към действаща Програма за управление на отпадъците на територията на МИГ	5
	7	Описание на дейностите	10
	8	План за действие	5
	9	Целеви групи	10
	10	Устойчивост	10
	11	Бюджет	30
		ОБЩО	100
	Минимален праг за преминаване на проектните предложения на етап „Техническа и финансова оценка” и участие в класиране	30	

Други елементи съгласно указанията на програмата	Неприложимо.		
6. Финансов план, включващ планираните средства от всеки фонд и всяка от финансиращите програми:			
Код на мярката	Име на мярката	Общо за периода на стратегията	
		лева	%
	Мерки, финансирани от СПРЗСР 2023 – 2027 г. (ЕЗФРСР)		
M1	„Подкрепа за инвестиции в земеделски стопанства“	400 000,00	4,05%
M2	„Инвестиции в подкрепа на неселскостопански дейности ”	2 000 550,00	20,25%
M3	„Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура, като отделни, самостоятелни иновативни социални, smartтехнологични и/или цифрови решения, съответстващи на принципите на концепцията за „интелигентни селища“	1 300 000,00	13,16%
	Мерки, които не са част от СПРЗСР 2023 – 2027 г., но са включени в Регламент (ЕС) № 2021/2115 (финансирани от ЕЗФРСР)		
M4	Инвестиции за проучване, развитие и популяризиране на културното, историческото и природното наследство и бит на територията на МИГ-ЛОМ	370 000,00	3,74%
	Мярка „Деятности за сътрудничество и тяхната подготовка (ЕЗФРСР)“		
M5	Сътрудничество и подготвителни дейности за него	330 000,00	3,34%

	Мярка „Дейности по управление, мониторинг и оценка на стратегия за ВОМР и нейното популяризиране“ <i>(До 25% от средствата на ред „Общо средства за стратегията, финансирани от ЕЗФРСР)</i>		
M6	Управление, мониторинг и оценка на стратегията и нейното популяризиране	1 466 850,00	14,85%
	ОБЩО СРЕДСТВА ЗА СТРАТЕГИЯТА, ФИНАНСИРАНИ ОТ ЕЗФРСР		
	Мерки, финансирани от ПРЧР 2021 – 2027 г. (ЕСФ+)		
M7	„Социално-икономическа интеграция на маргинализираните общности- роми“	560 000,00	5,67%
M8	„Достъп до пазара на труда на безработните и неактивните лица, както и групите в неравностойно положение“	390 000,00	3,95%
M9	Насърчаване и подпомагане на младежката заетост	86 400,00	0,87%
	Мерки, финансирани от ПК ИП 2021 – 2027 г. (ЕФРР)		
M10	Повишаване на иновационния капацитет и конкурентоспособност на МСП чрез внедряване на иновации	1 955 800,00	19,79%
	Мерки, финансирани от ПО 2021 – 2027 г. (ЕФРР, ЕСФ+)		
M11	Създаване на условия за достъп до образование чрез преодоляване на демографски, социални и културни бариери	977 900,00	9,90%
	Мерки, финансирани от ПОС 2021 – 2027 г. (ЕФРР)		

M12	Повишаване на осведомеността относно практиките и поведението във връзка с устойчивото потребление, кръговата икономика, мониторинга на отпадъците както и информационни и разяснителни кампании за заинтересованите страни и населението	43 349,95	0,44%
	ОБЩО ЗА ПРОЕКТИ КЪМ СТРАТЕГИЯТА ЗА ВОМР:	9 880 849,00	100 %
7. Описание на уредбата за управление, мониторинг и оценка, която показва капацитета на местната инициативна група да изпълни стратегията: (не повече от 6 страници);			
7.1. Организационна структура на МИГ:			
- Организационна структура/схема.	Сдружение с нестопанска цел Местна инициативна група (МИГ) ЛОМ е юридическо лице с нестопанска цел за извършване на общественополезна дейност, регистрирано съгласно Закона за юридическите лица с нестопанска цел, с територия на действие, съвпадаща с границите на община Лом. Върховен орган на сдружението е Общото събрание, което се състои от всички членове на сдружението. Според данните на Агенцията по вписванията и Търговския регистър членове на сдружението са 34 физически лица с постоянен адрес и юридически лица със седалище на територията на действие на Сдружението, които са съответно по 44,12% от стопанския и стопанския сектор и 11,76% от публичния сектор. Членовете съдействат за постигане на целите на Сдружението, както и за осъществяването на СВОМР на МИГ-Лом и са ангажирани с дейността на Сдружението според своите възможности. МИГ-Лом има колективен управителен орган - Управителен съвет. Той се избира от Общото събрание на МИГ-Лом с пет годишен мандат. За подпомагане работата по изпълнението на СВОМР УС назначава на трудов договор екип по прилагане на стратегията, включващ изпълнителен директор и 2 бр. експерти. В допълнение, биха могли да се ангажират и допълнително външни експерти с цел осигуряване на обективност, безпристрастност и прозрачност в оценителния процес. При		

	необходимост могат да се сформират и допълнителни временни и постоянни тематични комисии.
7.2. Управление на МИГ:	
- <i>Органи за управление и контрол;</i>	Органите на Сдружение МИГ Лом са: 1. Общо събрание; 2. Управителен съвет; 3. Изпълнителен директор. Общото събрание се свиква на редовно заседание най-малко веднъж годишно до края на м. април от управителния съвет по негова инициатива или по искане на една трета от членовете на сдружението. Ако в последния случай управителният съвет в месечен срок не отправи писмено покана за свикване на общото събрание, то се свиква от съда по седалището на сдружението по писмено искане на заинтересуваните членове или натоварено от тях лице. Поканата трябва да съдържа дневния ред, датата, часа и мястото за провеждането на общото събрание и по чия инициатива то се свиква. Поканата се публикува на страницата на сдружението и се поставя на мястото за обявления в сградата, в която се намира управлението на сдружението, най-малко две седмици преди насрочения ден. Общото събрание е законно, ако присъстват повече от половината от всички членове. При липса на кворум събранието се отлага с един час по-късно на същото място и при същия дневен ред и може да се проведе, колкото и членове да се явят. Всеки член на общото събрание има право на един глас. Член на общото събрание няма право на глас при решаването на въпроси, отнасящи се до: • него, неговия съпруг(а) или роднини по права линия - без ограничения, по сребрена линия - до четвърта степен, или по сватовство - до втора степен включително; • юридически лица, в които той е управител или може да наложи или възпрепятства вземането на решения. Един член може да представлява най-много още един член на общото събрание въз основа на писмено пълномощно. Преупълномощаване не се допуска. Гласуването на общото събрание е явно. Събранието може да реши да се гласува тайно. Решенията на общото събрание се вземат с мнозинство от присъстващите, с изключение на случаите изрично упоменати в устава. По въпроси, които не са включени в обявения в поканата дневен ред, не може да се вземат решения. Приемане на нови и освобождаване на членове на Общото събрание на МИГ-Лом става след входиране на писмено мотивирано искане и взето решение от УС. Председателят на УС довежда до знанието на останалите членове на ОС взетото решение при първо свикано заседание на ОС.

	Управителен съвет: Заседанията на управителния съвет се свикват от председателя, който не по-късно от 7 дни преди датата на заседанието изпраща писмена покана до всички негови членове, в която се посочват датата, часът, мястото и дневният ред на заседанието. Председателят е длъжен да свика заседание на управителния съвет при писмено искане на една трета от членовете му. Ако председателят не свика заседание на управителния съвет в седмичен срок, то може да се свика от всеки един от заинтересованите членове на управителния съвет. При отсъствие на председателя заседанието се ръководи от определен от управителния съвет негов член. Заседанията на Управителния съвет се ръководят от Председателя, а в негово отсъствие - от друг член на УС, определен съобразно устава на Сдружението. Решенията на управителния съвет се приемат с явно гласуване или чрез онлайн обсъждане на неprisъствено заседание/ на основание чл. 21 ал.6 от Устава/ на КУО на МИГ ЛОМ Изпълнителният директор участва в заседанията на Управителния съвет с право на съвещателен глас.
- <i>Описание на позициите и изискванията към изпълнителния директор и персонала.</i>	За срока на изпълнение на стратегията за ВОМР местната инициативна група ще продължи да осигурява на пълен работен ден административен екип, състоящ се от служители, наети на трудов договор на пълен работен ден задължително на позициите „Изпълнителен директор“ и „Експерт/и по прилагане на СВОМР“. В случай на промяна поради причини, налагащи това, изискванията към позиция „Изпълнителен директор“ ще са: ➤ завършено висше образование, най-малко степен „магистър“; ➤ общ трудов стаж най-малко 5 години; ➤ управленски опит най-малко две години; ➤ опит в управление и мониторинг на проект, програма или стратегия със стойност над 200 хиляди лева, финансирани от ЕС или от други международни донори. Експертът/ите по прилагане на стратегията за ВОМР следва да притежава/т: ▪ завършено висше образование, най-малко степен „бакалавър“; ▪ общ трудов стаж най-малко две години; ▪ опит в управление и мониторинг на проект, програма или стратегия със стойност над 100 хиляди лева, финансирани от ЕС или от други международни донори. За посочените позиции са съставени длъжностни характеристики, в които подробно са описани изискванията за заемане на длъжността, правата, задълженията, подчиненост и взаимодействие за всяка длъжност. При необходимост за изпълнение на дейностите по стратегията за ВОМР, в екипа на МИГ допълнително могат да бъдат включени временно на граждански договори външни експерти,

	притежаващи необходимата квалификация за изпълнение на конкретните задачи. МИГ могат да наемат на граждански договор служители на длъжност „Технически асистент“ и „Счетоводител“, както и други експерти, необходими за изпълнението на дейностите по прилагане на стратегията. При наемане на граждански договор на експерт на позиция „Счетоводител“ следва да се спазват изискванията на чл. 18 от Закона за счетоводството. Отчитайки сложността и обема на работата по прилагане на Стратегията за ВОМР, Управителният съвет на МИГ-Лом е определил екип, състоящ се от 3 позиции. За позициите Изпълнителен директор и Експерт по прилагане на Стратегията за ВОМР са предложени експерти с подходящо образование, квалификация, управленски опит и проектен опит, в т.ч. опит по подхода ЛИДЕР (прилагане на Стратегия за местно развитие през периода 2014-2021 година). Особено внимание от страна на МИГ се обръща на системата за мониторинг и оценка при изпълнението на Стратегията за ВОМР. Това намира израз в разкриването на нова, по сравнение с предходно изпълнената стратегия за местно развитие, длъжност Експерт ”Мониторинг, контрол и оценка на въздействието”. За тази позиция ще бъде проведен конкурс, съгласно вътрешните правила на МИГ-Лом. Никой от служителите на МИГ не може да бъде член на колективния управителен орган или на контролния орган на МИГ и да е свързано лице с членовете на колективния управителен орган или на контролния орган на МИГ по смисъла на § 1 от допълнителните разпоредби на Търговския закон.
7.3. Капацитет на местната инициативна група да изпълни стратегията за ВОМР:	
- <i>Административен капацитет;</i>	МИГ Лом има дългогодишен опит в прилагането на подхода ВОМР и в новия програмен период ще продължи работата си по настоящата СВОМР. Поради тази цел МИГ ще използва в работата си по реализация на СВОМР процедура в четири основни направления, които ще гарантират ефективното управление на стратегията, разпределението на задачите между служителите на МИГ: 1. <i>Процедура за прилагане на СВОМР, касаещи дейности, свързани с осигуряване на информация и публичност, подготовка на проектни предложения в съответствие с целите на СВОМР (информиране, консултиране и подпомагане подготовката на проекти на потенциалните кандидати; подготвяне и публикуване на покана за кандидатстване с проекти на територията на МИГ;</i>

	приемане и регистриране на заявления за кандидатстване; създаване и поддържане на база данни за постъпилите проекти по СВОМР, тяхното състояние и движение); 2. <i>Процедура за оценка и класиране на проекти</i> (проверка за административно съответствие и допустимост на проектите; проверка за основателността на предложените разходи, липса на двойно финансиране и изкуствено създадени условия; осъществяване на техническа експертна оценка и класиране на проектите; подготовка и провеждане на заседания на комисията за избор на проекти към съответната МИГ; представяне на заверени копия на заявленията и на придружаващите ги документи, одобрени от Комисията за избор на проекти към МИГ, в УО на програмите за извършване на проверка за съответствие с процедурите, описани в СВОМР, критериите за допустимост на кандидата и критериите за допустимост на проекта и планираните разходи; информиране писмено на кандидатите за одобрение или отхвърляне на проекта; сключване на договори с одобрените кандидати за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ); 3. <i>Процедура за наблюдение и оценка на изпълняваните проекти</i> (осъществяване на наблюдение на изпълнението на проектите; осъществяване на посещения на място; подпомагане одобрените кандидати при подготовката на заявки за плащане до УО на програмите и изготвяне на доклади за отчитане на изпълнението; изпращане до УО на програмите на списъци на одобрените и отхвърлените проекти след приключване на работата на комисията за избор на проекти; изпращане на заверени копия на сключените договори); 4. <i>Процедура за мониторинга и оценка на цялостното изпълнение и ефект от прилаганата Стратегия</i> (изготвяне на ежегоден годишен доклад за отчитане изпълнението на СВОМР, както и други доклади и справки за изпълнение на СВОМР, изисквани от УО на ПРСР; представяне до управляващите органи на другите финансиращи програми годишен доклад за отчитане изпълнението на Стратегията за водено от общностите местно развитие; информиране своевременно Управляващите органи за проблеми, възникнали при изпълнението на стратегията).
- Материално – технически капацитет;	МИГ Лом ползва помещение, предоставено с Решение на ОбС № №,181/30.09.2016 г. за реализиране на проекта за учредяване на

	МИГ. Офисът на сдружението е просторен и се ползва от МИГ Лом срещу наем от „Общински пазар Лом“. Ситуиран е на централно и комуникативно място в гр. Лом и оборудван с компютърна и друга офис техника за всеки от служителите, т.е. обособени са 4 работни места. Разполага с всички необходими за нормалното му функциониране помещения – работна зала, 3 заседателни зали, помещения за архив и е достъпен за инвалиди и трудноподвижни лица. МИГ-Лом разполага със седем местен лек автомобил „Дачия“, закупен със средства по подмярка 19.4 от ПРСР 2014-2020. На паркинга до сградата, където се помещава МИГ е обособено паркинг-място за инвалиди.
- <i>Финансов капацитет;</i>	За стартиране изпълнението на Стратегията за ВОМР ще бъде осигурен финансов ресурс от общинския бюджет за обезпечаване управлението на Стратегия за ВОМР. На МИГ Лом ще бъде осигурен финансов ресурс от общинския бюджет – собствени приходи, за обезпечаване дейностите, свързани с управление, мониторинг и оценка на стратегията и нейното популяризиране, представляващ 5,06 % от планираният и одобрен ресурс за управление на стратегията през целия период – до 2030 г. Същият ще бъде осигурен от Община Лом под формата на „банкова гаранция“ към ДФЗ в размер 500 хил. лв. след одобряване на стратегията и сключване на договор с МЗХ. Осигурените финансови средства, ще бъдат възстановявани при реализацията на Стратегията за ВОМ след верификация на всяко междинно искане за плащане. Средствата трябва да се използват единствено за дейностите, свързани с управление, мониторинг и оценка на стратегията и нейното популяризиране.
7.4. Описание на системата за мониторинг и оценка:	
Процесът на наблюдение на изпълнението на Стратегията за водено от общностите местно развитие се основава на цялостната рамка от многофондовото финансиране и установените от сдружението процедури. Наблюдението и оценката на СВОМР се основават на необходимостта да се отчита напредъка в прилагането на Стратегията, чрез бюджетните индикатори, индикаторите за продукт/дейност и индикаторите за резултати, описани в мерките. Системата за наблюдение и оценка има за цел да обезпечи с надеждна информация за бюджетните параметри и резултатите от прилагане на Стратегията за развитието на съответната територия и приносът и за общото въздействие. Така чрез наблюдението ще се събира информация за договорените средства, финансираните дейности/инвестиции и непосредствените резултати от изпълнението на проектите. Наблюдението на Стратегията	

ще се извършва от екипа на МИГ или наети от МИГ външни експерти. На база на събраната информация по проектите, МИГ ще подготвя и годишните си доклади за изпълнение на СВОМР и ще се отчита пред местната общност.

Мониторингът и оценката на стратегията ще включва няколко елемента:

1. Оценка на процеса. Оценява се как и до каква степен се изпълнява стратегията за ВОМР. Оценката засяга съответствието на извършваните дейности и интервенции със законовите и нормативните изисквания, съдържанието на плана за действие, оценка на очакванията на обществото/заинтересованите страни.
2. Анализ на ефикасността на вложените разходи. При тази оценка се сравняват резултатите и постиженията на стратегията с разходите (изразходваните ресурси) за тяхното получаване. Чрез анализа на съотношението „разходи/ползи” се определят целесъобразността на направените вложения и адекватността на получените ползи. Анализът на ефикасността на разходите оценява уместността на разходите за постигане на заложените в стратегията цели. Чрез анализа на ефикасността на вложените разходи могат да се идентифицират най-изгодните възможности и начини за постигане на предвидените цели.
3. Оценка на резултатите. Оценява се до каква степен се постигат очакваните резултати на стратегията. Тази оценка се съсредоточава преди всичко върху резултатите и постиженията (включително странични, непланирани и нежелани ефекти), за да се прецени ефективността на програмата. Анализът на резултатите включва и въпроси, свързани с оценка на качеството на продуктите и услугите, предоставени на различните целеви групи.
4. Оценка на въздействието. Тук се оценява въздействието на публичната политика, реализирана посредством настоящата стратегия в различни аспекти, както и чистият ефект от изпълнението. Могат да се сравнят ефектите от стратегията с това, което би се случило, ако тя не се прилагаше. В този случай оценката е насочена преди всичко към степента на постигане на целите, а също и на постигнатите действителни в сравнение с очакваните резултати от прилагането на тази политика.

МИГ ще извършва редовни мониторингови посещения според предварително разработен план-график. Те ще бъдат насочени към проследяване изпълнението на проектните дейности и качеството на услугите, потвърждаване, че услугата реално е била предоставена, инвестициите са били извършени, а правилата – спазени. Освен това мониторинговото посещение включва физическа проверка дали обектът на договора е наистина наличен, съгласно спецификациите на проекта, както и че е правилно отразен.

МИГ ще изгради и поддържа собствена база данни, чрез която ще предвиди възможност за проследяването на определен набор от финансови индикатори, между които: брой и стойност на подадените заявления, брой и стойност на одобрените заявления, брой и стойност на сключените договори, брой и стойност на подадените искания за плащане, брой и стойност на одобрените искания за плащане, брой и стойност на успешно приключилите проекти. Тези базисни индикатори ще се допълват от поредица от индикатори за резултат и

въздействие, които се осигуряват от информационната система. Екипът на МИГ ще поддържа актуална информация по отношение на напредъка по изпълнението на стратегията като редовно проследява заложените индикатори.

Процедури за Годишните доклади за напредъка

МИГ ще изготвя годишен доклад за отчитане изпълнението на СВОМР, както и други доклади, анализи, отчети, справки и други във връзка с изпълнението на стратегията за ВОМР, изисквани от УО на СПРЗСР 2021 - 2027 г. Годишните доклади ще се изготвят в срок до 30 януари и ще се представят за одобрение от УС на МИГ. В срок до февруари месец на всяка следващата календарна година (след одобрението на СВОМР) МИГ представя на УО на СПРЗСР 2021 - 2027 г. годишен доклад за отчитане изпълнението на стратегията за ВОМР. Изготвянето на доклада ще включва:

- анализ на база мониторинг на индикаторите за срок на дейности по проектите, изпълнение на заложените финансови показатели, публичност и информираност, заложен и изпълнен резултати за всеки проект;
- анализ на процеса на кандидатстване и изпълнение на проекти от бенефициенти към МИГ;
- анализ на риска в изпълнението на проектите, създаване на регистър на риска при стартиране на всеки проект, проведени превантивни действия и предотвратяване на риска;
- балансирано прилагане на мерките за периода.

Годишният доклад включва описание и анализ на средата и напредъка в изпълнение на целите и дейностите на Стратегията, дейностите по мониторинг и оценка на стратегията.

8. Описание на прилагането на хоризонталните принципи на ЕС съгласно чл. 9 от Регламент (ЕС) 2021/1060 при изпълнението на стратегията: (не повече от 2 страници)

8.1. Зачитане на основните права, равенство между половете и липса на дискриминация:

<i>1. Зачитане на основните права съгласно Хартата на основните права на ЕС и Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания (КПХУ)</i>	СВОМР ще гарантира зачитането на основните права по отношение на достойнство, свободи, равенство, солидарност, гражданство и правосъдие съгласно Хартата на основните права на ЕС и Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания (КПХУ). Зачитането на правата и принципите, залегнали в Хартата, е приложено по време на подготовката на СВОМР. В прилагането на всички мерки на СВОМР ще залегне и ще бъде съблюдаван хоризонталният принцип на зачитането на основните права. В условията на прилагането на всички мерки на СВОМР, както и при подбор на участници в дейностите по проектите ще залегне и ще бъде съблюдаван принципът на зачитане на основните права.
---	---

2. Прилагане на принципа на равенство между половете и отчитане социалните аспекти на пола;	Принципът на равенство между половете, определян като желано равенство между двата пола във всички сфери на живота, вкл. наемането на работа, образованието и социалните права, бе приложен по време на подготовката на СВОМР. В прилагането на всички мерки на СВОМР ще залегне и ще бъде съблюдаван хоризонталният принцип на равенство на половете. Отчитайки проблемите на заетостта сред жените и младите хора и тяхното недостатъчно включване в социално икономическия живот на територията, Стратегията за ВОМР на МИГ - Лом дава приоритет за жените и младежите в икономическата област, за да даде възможност за придобиване на равни права в заетостта и професионалната дейност и постигането на финансова независимост, което да предотврати изоставането им. В тази връзка жени и младежи ще се ползват с приоритет при подбора на проекти по мерки 1 и 2, финансирани от ЕЗФРСР в периода 2021-2027. При разработването на рамката за наблюдение на Стратегията за ВОМР е заложен индикатор, с помощта на който ще бъде наблюдаван балансът между представителите на двата пола и резултатите от усилията за равно включване, като се взети под внимание аспектите на различните изисквания за равни възможности на различните групи
3. Създаване на условия за превенция на дискриминацията и достъпност за хората с увреждания по смисъла на чл. 9 от Регламент 1060/2021	Принципът на превенцията на дискриминация, предполага предотвратяване на неблагоприятно третиране на лице на основата на пол, расов или етнически произход, религия или вероизповедание, увреждане, възраст или сексуална ориентация, отколкото се третира друго лице при сравними, сходни обстоятелства. Този принцип бе приложен по време на подготовката на настоящата СВОМР. В условията на прилагането на всички мерки на СВОМР, както и при подбор на участници в дейностите по проектите ще залегне и ще бъде съблюдаван хоризонталният принцип за превенция на дискриминация. Стратегията подкрепя стремежа на ЕС за прилагане на принципите на недискриминиране на населението по различен признак. Той се изразя във включването на 2 мерки (мярка 8 и мярка 10) в нея, които са насочени към интеграцията на роми и хора, попадащи в уязвими групи. Реализацията им ще допринесе за създаването на предпоставки за равен шанс на всички на територията на МИГ за активно участие в трудовия и социален живот. За недопускане на дискриминация към хората с

	намалена/ограничена опорно-двигателна активност	офисът на МИГ е снабден с достъп до асансьор.
4. Допринасяне за утвърждаване на принципа на равните възможности;	за на	Стратегията ще допринесе за утвърждаването на принципа на равните възможности чрез насърчаване дейностите по мерките, които дават възможност за реализацията на проекти, осигуряващи физически достъп за хора с увреждания, намаляване на изолираността на хората, живеещи в отдалечени места, осигуряване на достъп до информационни и комуникационни технологии и др. Освен това мерките в стратегията дават на всички потенциални бенефициенти равен шанс при прозрачни условия на оценка на проектите.
Прилагането на хоризонталните принципи на ЕС съгласно чл. 9 от Регламент (ЕС) 2021/1060 при изпълнението на СВОМР по т.1-4 ще се гарантира посредством следните механизми: <i>предоставяне на информация във формулярите за кандидатстване, оценка, изпълнение на мерките, мониторинг по време на изпълнение на проектите, докладване, вкл. спазване на законодателството за трудова заетост.</i>		
8.2. Устойчиво развитие (защита на околната среда)		
При разработването на Стратегията е приложен принципът на устойчивото развитие, който следва да гарантира постигането на целите на сегашните поколения без нанасяне на щети и рискове за следващите поколения, свеждане до минимум на неблагоприятните ефекти от човешката дейност и използване на природните ресурси по начин, който гарантира тяхното последващо самовъзстановяване. Принципът обвързва икономическата с екологичната ефективност, вкл. обвързването на екологични, засягащи състоянието на природното равновесие въпроси; с икономическите въпроси, отнасящи се до екологоемкостта; и, от трета страна, със социални въпроси, свързани със стопанските и природните условия на живот: заетост, образование и обучение, здраве, достъп до „здрава“ природна среда, отговорно и споделено управление, както и намаляване и елиминиране на неустойчивите модели на производство и потребление. В прилагането на всички мерки на СВОМР ще залегне и ще бъде съблюдаван хоризонталният принцип за устойчиво развитие и защита на околната среда. Ще се стимулира разработването на проекти, които интегрират принципа за устойчиво развитие и защита на околната среда. При подбора ще се приоритизират проекти, които добавят стойност, като допринасят за устойчиво развитие и защита на околната среда и повишават енергийната ефективност. В прилагането на мерките ще се цели опазване на компонентите на околната среда, подобряване опазването на околната среда и прилагането на природосъобразни инвестиции. Когато дейностите включват инвестиционна подкрепа, задължително ще се изисква положително решение за оценка за въздействието върху околната среда (ОВОС), освен в случаите, когато такава не се изисква от Закона за опазване на околната среда. В мерките,		

насочени към подпомагане на земеделските стопанства и фирмите на територията се дава приоритет на инвестиции, целящи устойчиво използване на ресурсите, опазване на околната среда и отчитане адаптирането към климатичните промени.

Оценката на изпълнението на Стратегията за ВОМР и нейният текущ мониторинг ще отчитат изпълнението на политиката за устойчиво развитие на територията на МИГ-ЛОМ.